

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro tertio Decretalium, In Quo De Obligationibus, Beneficiis, Aliisque Juribus Clericorum saecularium, & Regularium agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1676

Titulus XXX. De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98275](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98275)

TITVLVS XXX.

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET
OBLATIONIBVS.

Jus accipiendi Decimas, Primitias, & Oblationes inter jura parochialia numeratur, & quidem velut unum ex præcipuis; ideo postquam præcedente Titulo de Parochiis, & quibusdam earum juribus actum est: nunc convenienter subjicitur hic Titulus de Decimis, Primitiis, & Oblationibus, qui extat etiam in Sexto, Clementinis, & Extravagantibus communibus.

SECTIO I.

DE DEFINITIONE, AC DIVISIONE Decimarum, & obligatione eas solvendi.

I.

Decimam, Decima in genere dicitur decima pars cujusque rei, sive bonorum, ex quibus penditur, prout patet ex l. 2. §. 2. ff. de pollicitat. ibi: Si decimam quis bonorum vorit, &c. Utimur autem nomine decimæ interdum in numero singulari, frequentius autem in plurali decimarum; quia plerumque multarum rerum decima pars simul solvitur, sive plures partiales decimæ solvenda sunt; v. gr. decima pars fructuum ex agris, vel arboribus, decima pars ex tritico, hordeo, vino, &c.

§. I.

Quid, & quotuplices sint Decima?

II. Assertio 1. Decimæ sunt pars decima omnium bonorum mobilium, sive fructuum justè quæstorum, Ecclesiæ Ministris, quot annis, exsolvenda, prout describit Hostiens. in summa h. t. n. 1. Azor. p. 1. Instit. moral. Lib. 7. c. 23. q. 1. & sumitur ex c. Extramissas 23. h. t. ubi dicitur, Fidelis homo de omnibus, quæ licet potest acquirere, decimas erogare tenetur. Vel secundum alios, apud Barbof. de offic. Parochi c. 28. num. 2. Decimæ sic describi possunt, sunt decima pars fructuum, ad quam petendam jus competit Ecclesiis Parochialibus, ratione ministerij Sacramentorum. Et sic Decimæ, prout consistunt in jure accipiendi fructus corporales, seu temporales, sunt jus spirituale, seu juri spirituali dependenter annexum; quia dependent ab officio spirituali, nempe ministerio Sacramentorum, ministrantibus enim spiritualia, debentur temporalia, ut docet S. Thom. 2. 2. q. 87. art. 3. in corp. Idque procedit, sive Decimæ dentur in titulum, sive in proprietatem, Barb. c. l. num. 3.

III. Cæterum cur decima pars fructuum constituta sit, quot annis, solvenda Ministris Ecclesiæ in Novo Testamento, sicut & olim à DEO in Veteri Testamento, & non minor, v. gr. duodecima pars, aut vigesima, vel major, v. gr. tertia, aut

quarta; rationem hanc reddit S. Thom. cit. q. 87. art. 1. in corp. quia denarius est numerus perfectus, & quasi primus limes, seu terminus numerorum, ultra quem non proceditur; sed sit reiteratio ab uno ad alium denarium duplicem, vel triplicem, &c. Henr. Canisius tract. de decimis c. 1. n. 9. Barb. c. l. n. 4.

IV. Assertio 2. Triplicis generis Decimæ communiter assignari solent, prædiales, seu reales, personales, aut ex utrisque mixtæ, ut tradit Hostiens. in summa num. 3. Azor. cit. c. 23. q. 3. Prædiales decimæ sunt, quæ ex prædiis, sive bonis immobilibus solvuntur, videlicet ex agris, vineis, hortis, silvis, ædibus elocatis, &c. Personales verò sunt, quæ ex lucro hominis industriâ quæsito penduntur, nimirum ex negotiatione, militiâ, artificio, vel aliâ professione; item ex venatione, piscatione, & similibus. Mixtæ sunt, quæ partim prædiales, seu reales, partim personales sunt, veluti quæ ex fructibus pecorum, vel avium, ut gallinarum, anserum, &c. in propriis prædiis, concurrente industriâ personæ, nempe ex caseo, lacte, ovis, &c. solvuntur. Verùm aliqui Dd. existimant Decimæ mixtas ad priores duas species, videlicet prædiales, seu reales, & personales commode reduci posse; quia vix dari possunt prædiales, ad quas colligendas non debeat etiam concurrere labor, & industria hominum; sic enim ad fructus ex prædiis, & agris petitiendos requiritur, ut homo cooperetur, arando, seminando, plantando, rigando, &c. sicut ad fructus animalium cooperari debet, custodiendo, pascendo, &c. etsi negari non possit, quin circa animalia major cura, & industria hominum requiratur, Suar. Tom. 1. de Relig. tract. 2. Lib. 1. c. 9. num. 4. Unde Gl. in c. Ad Apostolicam 26. V. Personales, h. t. duas tantum species Decimarum distinguit, personales, & prædiales, inter quas numerat Decimæ, quæ ex animalibus penduntur. Sicut etiam in ipso Textu duo tantum genera Decimarum ponuntur: certum autem est Decimæ animalium non esse personales. Quare juxta hanc probabilem sententiam, duæ tantum erunt species Decimarum: prædiales, seu potius reales, quæ debentur ex fructibus prædiorum, & animalium; & personales, quia debentur ex fructibus, seu lucris, humanâ solùm industriâ, & ministerio quæsitis: cujusmodi sunt, quæ ab actionibus merè personalibus, sive corporalibus, sive doctrinalibus, vel artificialibus proveniunt, inter quas etiam venatio, & piscatio computanda sunt, Suar. c. l. Barbos. c. l. n. 9.

V. Præ-

V. Præterea Decimæ aliæ sunt majores, quæ ex frumento, vino, & similibus solvuntur: aliæ minores, quæ ex hortis, fœtibus animalium, & alijs hujusmodi minutioribus penduntur, prout etiam in his Regionibus in frequenti usu est, *Laym. cit. c. 1. n. 4. in fine.* Denique Decimæ aliæ sunt profanæ, aliæ Ecclesiasticæ, ut tradit *Greg. Tholos. Lib. 2. Syntag. c. 20.* Profanæ sunt quoddam genus tributi, quod olim sæculares domini prædiis subditorum imponere solebant. Ecclesiasticæ vero sunt duplicis generis, quædam enim sunt, quæ juxta primævam suam institutionem, & originem, Ecclesiæ Ministris penduntur, tanquam stipendium, ob spiritualia eorum ministeria, seu functiones, idèque propriè spirituales, & Ecclesiasticæ dicuntur: Aliæ verò sunt, quæ à Titulo spiritualis officij separata, ab Ecclesiâ, ob justam causam, etiam Laicis personis conceduntur, idèque Laicales Decimæ appellari solent, *Laym. cit. c. 1. n. 5. ubi n. 6.* addit, si dubitatur, potius est, esse Ecclesiasticas apud Christianos, qui semper ex prædiis suis Ecclesiæ pendere Decimas ab antiquo solebant. Idemque est, si dubitetur, num jus decimandi ad Clericos, an verò ad Laicos spectet: vel utrùm sint Decimæ Spirituales, an Laicales, sive Laicis in perpetuum concessæ, mutatio enim, sive alienatio est quid facti, & cedit in præjudicium Ecclesiæ, idèque non præsumi, sed probari debet, *Laym. c. 1.*

§. II.

Quo iure Decimæ introductæ sint, & debeantur Ministris Ecclesiæ?

VI. Assertio 1. Decimæ materialitèr, & secundùm substantiam spectatæ, quatenus sunt stipendium necessarium, ad sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, jure naturali, ac Divino ipsis sunt debita, *S. Thom. 2. 2. q. 87. art. 1. in Corp. Aror. cit. c. 23. q. 4. Less. Lib. 2. c. 39. dub. 1. nu. 4. Suar. cit. Lib. 1. c. 10. n. 3.* & alij Theologi, contra plures antiquos Canonistas. Probat de jure naturali, quia Lex naturalis justitiæ præcipit, ut spiritualia Ecclesiæ necessaria ministrantibus, necessaria vitæ sustentatio, tanquam debitum stipendium præbeatur. Idemque jure Divino positivo præceptum esse, constat ex illo Christi, *Mat. 10. vers. 10. Dignus est operarius cibo suo, & 1. Corinth. 9. vers. 7. Quis militat suis stipendiis unquam? & ibid. vers. 11. Si nos nobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus. & vers. 17. Nescitis, quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt, & qui Altari deserviunt cum Altari participant: sic & Dominus ordinavit ijs, qui Evangelium annuntiaverunt, de Evangelio vivere.*

Ex quo inferitur, quòd Decimæ, quatenus præcisè continent necessariam sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, eis pendendæ sunt, etiam si aliunde habeant, ex quo se alere possint. V. gr. ex patrimonio, artificio, &c. quia non dantur illis tanquam elemosyna, ut pauperibus, ex mera misericordia, vel charitate: sed ex justitia, tanquam merces debita laborantibus, *Suar. cit. Lib. 1. c. 11. nu. 9. Laym. cit. tract. 6. c. 2. num. 1.* Secus est, si Clerici sustentationem necessariam competentem habeant ex alijs redi-

tibus Ecclesiasticis, tunc enim non eis debentur jure naturali, ac Divino; quia non haberent rationem necessariæ sustentationis, idèque cessaret ratio, cur Decimæ dicantur esse debita jure naturali, ac Divino, *Laym. cit. tract. c. 3. num. 9.* sicut de factis in multis locis Ministris Ecclesiæ aliunde providetur de necessaria sustentatione, quàm ex Decimis.

VII. Assertio 2. Decimæ formalitèr, & secundùm determinationem, seu certam quotam, videlicet sint pars decima fructuum, ex jure positivo, èque Divino, tempore Legis scriptæ, seu Mosaicæ, Levitis debebantur. At verò tempore Novi Testamenti, Decimæ solum debentur ex jure positivo Canonico, seu Ecclesiastico, quamvis antiquissimo, ut docet *S. Thom. c. 1. & alij Theologi communiter*, imò & Canonistæ recentiores. Prima pars patet ex *c. 27. Levit. In quo Levitis Decimas dare præcipitur. vers. 30. Omnes Decimæ terræ, sive ex frugibus, sive de pomis arborum Domini sunt, & illi sanctificantur.* Erat autem hoc præceptum de Decimis per se primò, ac directè ex Judicialibus, quæ spectabant ad justitiam, & æquitatem in populo Judaico rectè administrandam: indirectè verò, ac remotè erat etiam cærimonialis, quatenus Decimæ offerebantur ob Dei cultum, in signum supremi ejus in res omnes dominij, & ab hominibus egentibus, suamque imperfectionem agnoscentibus, ut docet *S. Thom. c. 1. & Suar. cit. c. 9. n. 4.* Secunda pars, quòd solutio Decimarum, quoad certam quotam, in nova Lege non sit juris naturalis, nec positivè Divini: sed solum Ecclesiastici, probatur; nam in primis Lex, & ratio naturalis plus non exigit, quàm, ut ministrantibus spiritualia, congrua, & sufficiens sustentatio præbeatur: neque ex vi legis naturæ, magis ijs debetur pars decima, quàm vigesima, vel octava. Unde etiam in Lege naturæ, ante Legem Mosaicam, nulla extabat Lex de Decimis solvendis: & probabile est, quòd Abraham *Gen. c. 14. & Jacob Gen. c. 28.* non ex obligatione, sed liberâ voluntate Decimas obtulerint, *Aror. c. 1. q. 2. Suar. cit. c. 10. num. 4.* Sed neque ex vi juris Divini positivi, sive Legis Mosaicæ, Christiani obligati possunt, ad solvendas Decimas; cum hæc Lex, quod præcepta illius judicialia, & cærimonialia, in nova Lege omninò sit abolita, ut constat ex *Apostolo ad Galat. vers. 25. & c. 4. vers. 5. & ad Hebræos 7. vers. 18. & 19. & cap. 8. vers. 6. & 7.* imò etiam, quod præcepta moralia, quæ non ampliùs obligant, vi legis veteris: sed solum quatenus à Lege, sive ratione naturali distantur, ei que juri innituntur, *Suar. cit. c. 10. num. 5.* Nec denique extat præceptum aliquod novæ Legis Evangelicæ à Christo latum, quod obliget, ad solvendas Decimas; quia Christus in Novo Testamento, præter præcepta Decalogi, quæ sunt Leges naturæ, & morum, nullas alias Leges præcepit, nisi quæ pertinent ad Fidem, Spem, & Charitatem, & ad substantiales ritus Sacrificij, & Sacramentorum, ut docet *S. Thom. 1. 2. q. 108. art. 1. & 2.* reliquæ verò Ecclesiæ statuenda reliquit, *Aror. cit. c. 23. q. 4. Suar. cit. c. 10. num. 6.* Restat igitur, quòd Decimæ solum sint solvendæ, ex vi Legis Ecclesiasticæ, antiquissimæ tamen, quippe quæ ab Apostolis ad hæc usque tempora derivata.

VIII. Quare cum in *c. Parochianos; 14. h. 1.* dicitur, quòd Decimæ, non ab homine: sed ab ipso

Domino sint instituta, & in c. *Tua*; 25. eod. quod Decima Divina Constitutione debentur, & in c. *Cum non sit*; 23. eod. quod in signum universalis domini, quasi quodam Titulo speciali, ubi Dominus Decimas reservaverit, & alijs similibus locis: Id intelligi debet, quod sint juris Divini, non proprie, sed remote, & occasionaliter; quia nimirum Decima, ad imitationem, seu exemplum Veteris Legis, ab Ecclesia sunt receptae, & constituta, seu per propriam Legem decretæ: quæ ratione etiam jejuniis quadragesimalis dicitur nobis esse præceptum ex Legge, & ex Prophetis, & ex ipso Evangelio, apud S. *August.* in Ps. 100. & alios SS. PP. quia ad exemplum Prophetarum, & præcipue Christi Domini ab Apostolis fuit institutum, *Suar. cit. c. 10. n. 7. Less. cit. c. 39. n. 7.* Deinde Decima dicuntur Deo deberi, siue quia jure naturali, ac Divino earum solutio est debita, quatenus penduntur Ecclesiæ Ministris, ad eorum necessariam sustentationem, & ut sic ex jure naturali, ac Divino, & ipsius Christi præcepto solvendæ sunt, *Mat. 10. V. 10.* non item, prout continent certam, ac determinatam partem fructuum, ut sic enim solvi debent, tantum ex Legge, seu præcepto Juris positivi, & Ecclesiastici, quod tamen latum est, ad imitationem Veteris Testamenti ut dictum, non enim debent Ministri Ecclesiæ Christi deterioris esse conditionis, quam Sacerdotes, & Levitæ erant in Synagoga Judæorum. Simili sensu loquuntur, & accipiendi sunt SS. PP. & *Concil. Trident. Sess. 25. c. 10. de reform.* quando ait, quod Decimarum solutio sit debita Deo.

IX. Hinc colligitur primò, Decima Ecclesiis Parochialibus sunt debita: fidelibus, juxta c. *Parochianos*; 14. h. t. ubi dicitur, prout habetur in integra *lectione hujus cap.* quod Episcopus debeat Parochianos suos, ad Decimas solvendas per censuras Ecclesiasticas compellere; cum enim Decima, non ab hominibus: sed à Domino ipso sint instituta, quasi si debitor exigi possunt. Ubi *Gl. fin.* notat, quod dictio *quasi* non denotet similitudinem: sed sit expressiva veritatis, hoc est, proprie accipienda, sicut illud, *quasi Unigeniti à Patre*, quia ex parte fidelium est obligatio solvendi Decimas, & ex parte Ministrorum Ecclesiæ, est actio orta, quæ sunt correlata: creditores autem accipiendos esse eos, quibus debetur ex quacunque actione, in personam, vel in rem, juxta l. *Creditores*; 10. junct. *Gl. ff. de V. S.*

Colligitur secundò. Non solum Decima prædiales: sed etiam personales non debentur jure Divino positivo, loquendo de certa quota, seu parte fructuum: imò neque in Veteri Legge ullum extabat præceptum Divinum, de personalibus Decimis solvendis, teste S. *Thom. cit. q. 87. art. 2. ad 1.* In nova vero Legge personales tantum debentur ex præcepto Juris Ecclesiastici, *Azor. cit. c. 23. q. 6. Suar. cit. c. 10. n. 7.*

Colligitur tertio. Si solutio Decimarum spectetur, prout est debita Ecclesiæ Ministris, spiritualia præstentibus, est actus justitiæ, juxta c. *Cum secundum*; 16. de præbend. ideoque Ministri Ecclesiæ jus habent exigendi, & percipiendi Decimas. Si verò consideretur, quatenus solvuntur à fidelibus Decima ob Deum cultum, in signum supremi, & universalis ejus in res omnes domini, ut dicitur in c. *Tua*; 25. & c. *Cum non sit*; 23. h. t. ut sic Decimarum solutio est actus Religionis, *Azor. c. l. q. 8. Less. c. l. nu. 8.* Cæterum

Tomus III.

quod Ecclesia, justâ ratione, in nova Legè gratia quodam Decimarum constituerit, ac definit, fuisse ostendit *Suar. cit. Lib. 1. c. 11. & Less. cit. c. 39. dub. 1.*

SECTIO II.

DE REBUS, EX QUIBUS

Decima sunt solvendæ, & de modo, quo solvi debent.

§. I.

Ex quibus rebus Decima, siue prædiales, siue personales, sunt solvendæ?

X. Assertio 1. Spectato Jure communi, ex fructibus, seu proventibus rerum omnium, tam immobilium: quam se moventium Decima sunt solvendæ. Est communis, ac certa omnium Dd. sententia; apud *Suar. cit. Lib. 1. c. 34. nu. 1. cum S. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2.* Idque sumitur ex c. *Nuncios*; 6. ibi: *Et de omni fructu, & c. Ex parte*; 21. ibi: *de omnibus prædiorum fructibus Decimas, & c. & c. seq. ibi: & de omnibus bonis, & c. & c. Tua*; 26. ibi: *cum de cunctis omnino proventibus Decima sint reddendæ, h. t.* Ratio autem est, quia cum omnes fructus ex Dei munere proveniant, & omnes ad sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, & rerum servientium ad cultum Dei possint esse necessarij; ideo non est ratio, cur ex quibusdam potius fructibus, quam ex alijs Decima penduntur, *Suar. c. l.*

XI. In specie autem exprimuntur in SS. Canonibus plures res, ex quibus Decima sunt pendendæ: nam in c. *Pervenit*; 5. h. t. Alexander III. mandat Episcopis, ut Parochianos, seu Diocesanos suos moneant, & si opus fuerit, sub excommunicationis censura compellant, ut de proventibus molendinorum (etiam si sint ad ventum *Gl. hic V. Eodem*, & c. *Ex transmissa*; 23. h. t.) & piscariarum (seu piscatione) de fœno, & lana (lac enim, lana, & fœtus fructus pecorum censentur, *S. In pecudum, Instit. de rer. divis.*) Decimas Ecclesiis, quibus debentur; integre persolvant. Ratio est, quia ad Prælatum, ratione muneris sui spectat, habere curam Ecclesiarum, ut earum jura non minuantur, vel tollantur: sed conserventur, ideoque etiam monere debet, si negligentes sint, vel in mora solvendi Decimas, & inobedientes etiam per censuram Ecclesiasticam compellere; alioquin Prælatus, ob negligentiam crassam, puniendus, vel etiam quandoque deponendus erit: ut tradit *Gl. inc. Ea quæ*; 3. V. *Negligentia, de Offic. Archidiacon.* Porro Abbas in hoc c. n. 3. notat, quod Decima debeant solvi ex frumento, antequam grana separentur à spicis, seu paleis: nam & palea inter fructus computatur, ut colligitur ex l. *Adeo*; 7. §. *Dantur tamen*, ff. de acquir. rer. dom. ac proinde Decima debentur ex manipulis segetum, prout metuntur ex terra, cum & segetes, seu spicae sint fructus terræ: nisi consuetudo aliud obtineat, ut frumentum, postquam separatum est à spica, seu palea tribuatur ei, cui Decima debentur, *Suar. cit. c. 34. n. 2.*

XII. Deinde in c. *Nuncios*; 6. h. t. mandat Alexander III. ut Episcopus Parochianos, seu Diocesanos suos, de quibus (hoc est, fructu earum, videlicet

» delictis melle, & cerâ) & de omni fructu Decimas
» persolvere compellat, per distractionem, sive cen-
» suram Ecclesiasticam, vel etiam per penam tempo-
» ralem, pro qua etiam interdum sumitur distractio, ut
» notat *Abb. h. n. 2.*

Præterea Decimæ solvendæ sunt ex omnibus le-
guminibus, c. 3. h. t. ex vino, hortis, & fructibus ar-
borum, ex pecoribus, & pascuis, c. *Non est*; 22. t. *Cum*
» homines; 7. eod. c. *Commissum*; 4. h. t. hoc est, ex pretio,
quo pascua locantur, vel venduntur quot annis, *Abb.*
» in cit. c. *Commissum*; n. 2. Item ex pensionibus domo-
rum, quæ locantur, etiam in pecunia solvantur, ut
colligitur ex c. *Pastoralis*; 28. h. t. ubi domus nume-
rantur inter res, ex quarum fructibus Decimæ de-
bentur, *Abb. in cit. c. Commissum*; n. 2. h. t. *Suar. c. l.*
» n. 3. Ex lapidicinis, & metallorum fodinis, & lignis
silvæ cedux, *Azor. p. 1. Lib. 7. c. 24. q. 9.* Verum De-
cimæ, quæ ex multis huiusmodi rebus olim solvi so-
lebant, jam per consuetudinem sunt abolitæ.

XIII. Porro quod dictum est, ex omnibus fru-
ctibus prædiorum solvendas esse Decimas, id exten-
ditur, etiam si sapius in anno, & diversis temporibus
seminati sint, ac producti, prout statuitur in c. *Ex parte*;
» 21. h. t. Nam cum relatum fuisset Clementi III. quod
» agricolæ aliqui, qui diversa semina, sive simul,
» & eodem; sive diversis anni temporibus, in hortis,
» vel agris suis sparserunt, tamen non nisi de unius
» generis fructibus Decimas persolvant, & insuper
» expensas deducant, quas pro deportandis ad aream,
» vel horreum fructibus, facere debent (prout habetur
» in integra lectione huius cap.) Ad hoc responderet Papa,
» quia per hæc Ecclesiæ Dei non modica injuria irro-
» gatur, cum in Veteri Testamento Levitis Deci-
» mas, absque expensis deductis, solvi præceptum
» fuerit: idè mandat, ut si rem ita se habere, consti-
» terit, agricolæ illi de omnibus prædiorum fructi-
» bus, absque diminutione, Decimas solvere per Ec-
» clesiasticam censuram compellantur. Ratio est, quia
» ob quam causam solvendæ sunt Decimæ, ex uno seme-
» ne, ob eandem etiam solvi debent, ex alio semine, sive
» eodem tempore, sive diversis ejusdem anni: ratio e-
» nim, seu radix solvendi Decimas, est debitum, quo se-
» minantibus spiritalia, debentur carnalia, juxta Apo-
» stolum 1. ad Cor. 9. quæ locum habet, quoad omnes
» fructus terræ, quocumque tempore anni seminatos,
» *S. Thom. cit. q. 87. art. 2. in corp.* & eadem res diverso
» jure censi non debet, *Gl. in cit. c. Ex parte; V. Unius.*

XIV. Assertio 2. Spectato Jure communi, etiam
Decimæ personales solvendæ sunt ex negotiatione, ar-
tificio, advocacy, procuratione, militiâ, sive stipen-
dio, quod datur militibus, & omnibus per actionem,
& industriam hominis licitè acquisitis, ut ex commu-
ni docet *Suar. cit. Lib. 1. c. 3. n. 2. c. 32. n. 1.* & statui-
» tur in c. *Decimæ*; 66. caus. 16. q. 1. & expressius, ac gene-
» ralius de Decimis, tam prædialibus: quàm personali-
» bus, in c. *Non est*; 22. h. t. Ubi Cælestinus III. ita re-
» scribit: Non est in potestate hominum positum,
» cum arbores plantant, vel semina aliqua terræ
» mandant, quid eis satio, aut plantatio sit redditura,
» quia juxta Apostolum, neque qui plantat, est aliquid,
» neque qui rigat: sed qui incrementum dat Deus. Quare
» sicut SS. PP. tradiderunt, de vino, grano, fructibus
» arborum, pecoribus, hortis, negotiatione ipsâ, eti-
» am militiâ, venatione, & de omnibus bonis Deci-

» mæ Ecclesiæ Ministris sunt tribuendæ, ita, ut qui de
» his eas solvere neglexerint, per Ecclesiasticam cen-
» suram ad id compelli debeant. Ubi in fine mandat
» Pontifex, ut antequam ullæ expensæ ex omnibus
» bonis, seu fructibus deducantur, Decimæ Ecclesiis,
» ad quas de jure pertinent, integrè persolvantur. Ra-
» tio autem, cur etiam Decimæ personales, de jure com-
» muni, præstandæ sint, est, quia fructus laborum ho-
» minum non minùs sunt à Deo: quàm fructus terræ,
» idè quæ non minùs decet, ut ex illis Deum colamus,
» quàm ex istis: & cum Ministri Ecclesiæ operas suas in
» spirituales salutem fidelium impendant, æquum est,
» ut de fructibus quasi carnalibus operum eorundem fi-
» delium participant, *Suar. cit. c. 32. n. 2.* Hæc autem pro-
» cedunt, spectato Jure communi, nisi per consuetudi-
» nem aliud sit inductum: nam hodie Decimæ perso-
» nales ferè ubique locorum per desuetudinem sunt abo-
» litæ, ut refert *Suar. cit. c. 32. n. 1. Laym. cit. 1. 6. c. 144.*

XV. Porro pro explicatione cit. c. *Non est*; No-
tandum primò. Fructus segetum rectius appellantur
fructus naturales, quàm industriales; quia in illis plus
operatur Deus, quàm hominis industria, arando, so-
minando, &c. quod præcipuè consideratur in solven-
» ne Decimarum: quavis quia ad hos fructus produ-
» cendos requiritur etiam labor, & industria hominis,
» idè hi fructus etiam industriales appellantur, quia
» bonæ fidei possessor suos facit, *l. Fructus*; 45. ff. de agri-
» vis, *Abb. in cit. c. Non est*; n. 2.

Notandum secundo. Non tantum ex stipendio
militi dato: sed etiam ex præda in bello acqui-
» ta, Decimæ personales sunt solvendæ, ut docet *Suar.*
» cit. c. 32. n. 3. imò etiam ex lucro in ludo licito com-
» parato; cum sit verum, & licitum lucrum ex actione,
& industria hominis proveniens, licet fortuna læp-
» etiam interveniat in ludis, *Suar. c. l. n. 5.*

XVI. Notandum tertio. Etiam de feris captis in
venatione solvendæ sunt Decimæ: idè quod dicendum
de aucupio, & piscatione, *Abb. in cit. c. Non est*; n. 5. Ad
autem Decimæ, quæ ex venatione penduntur, inter
» prædiales, vel personales numerandæ sunt, dubitatur.
» Videntur prædiales, quia animalia capta ex terra fru-
» ctibus nutriuntur: aliâ verò ratione industriales, quia
» labore, & industria hominis capiuntur. Sed rectius di-
» stinguuntur cum Abbate c. l. vel enim feræ istæ sunt con-
» clusæ in vivariis, aut pisces in stagnis, aves in colum-
» bario, aut aviario: & Decimæ, quæ ex ijs penduntur,
» censendæ sunt prædiales, & acquiruntur Ecclesiis, in
» qua situm est prædium: Vel feræ non sunt conclusæ,
» sed liberè vagantur: & annumerari debent Decimæ
» personalibus, & acquiruntur Parochiæ propriæ, juxta
» c. *Apostolica*; 20. h. t. de quo infra. Ceterum hæc Decimæ,
» quæ ex venatione penduntur, censi etiam possunt, sive
» mixtæ, ita, ut antequam feræ certo loco includere-
» tur, sint Decimæ personales; postquam verò emptæ,
» inclusæ nutriuntur, ex valore augmenti, sint prædia-
» les, & debeantur Parocho ejus loci, intra cujus Para-
» chiam pascuntur, *Abb. c. l. Laym. cit. tract. 6. c. 4. n. 1.*

XVII. Præterea quod ex omnibus lucris licitè ac-
» quisitis debeantur Decimæ, expressum habetur in c. *Et*
» *transmissa*; 23. h. t. Nam quidam Rector Ecclesiæ, les-
» Parochus Papæ Cælestino III. conquestus est, quod
» cum Miles molendinū quoddam ad ventum (hoc
» est, quod à vento agitur, seu movetur) in terra quæ
» dam intra fines Parochiæ construxerit, de cuius terra
» pro-

proventibus Ecclesia Decimas solebat percipere, ipse miles de illius molendini obventionibus, seu lucris Decimas dare recusat (*prout habetur in integra lectione hujus cap.*) Respondit Papa; quia si delis homo de omnibus, quæ licitè potest acquirere (& de facto acquisivit: nam de acquirendis, quæ potuisset acquirere, nemo cogitur Decimas solvere; Jo. Andr. & Abb. hic n. 2.) Decimas dare teneretur: ideòque dictum militem de his, quæ de molendino ad ventum proveniunt, ad Decimas, sine diminutione aliqua solvendas, compellendum esse. Rationem dat Abb. hic n. 1. quia terra, sive fundus, in quo tale molendinum est constructum, subiacet oneri Decimarum: unde sicut Ecclesia ex tali terra perciperet fructus decimales, si coleretur: ita debet illos consequi ex redditibus ædificij ibi constructi. Porro ex hoc cap. ibi: de omnibus, quæ licitè potest acquirere, videtur per sensum contrarium inferri, quòd de illicitè acquisitis non debeant solvi Decimæ, ut notat Gl. hic V. Licet de quo §. seq.

§. II.

Virum ex rebus illicitè acquisitis debeantur Decimæ: & an ex acquisitis Titulo lucrativo?

XVIII. Assertio 1. Decimæ prædiales etiam ex rebus injustè, & illicitè acquisitis solvendæ sunt, easque Ecclesia, tanquam sibi debitas, exigere, & recipere potest, etiam ab injustis possessoribus: ut si v. g. ager aliquis sit emptus pecuniâ usurariâ, vel furtivâ, possessor injustus tenetur ex fructibus illius Decimas dare; quia fructus illi, non ex usura, vel furto sunt: sed ex Dei munere, ut docet S. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 2. adeòque debentur non ex actione injusta: sed ex fructibus terræ, qui à Deo sunt producti ex terra, cum ipsum prædium onus Decimarum sustineat, sive potius ipsi fructus ex prædio, sive terrâ provenientes eâ obligatione sint affecti: & ideo in his Decimis nunquam attenditur, quisnam possideat, sed ipsum prædium cum suo onere transit ad quemvis possessorem, sive bonæ, sive malæ fidei: alioquin prædio, vel injustus invalore esset melioris conditionis, quàm bonæ fidei possessor, quod esse non debet, cum & ipse dominus, si prædium possideret, teneretur solvere Decimas, Gl. in c. Decimæ 366. V. Negotio, caus. 16. q. 1. & Gl. in cit. c. Ex transmissa; V. Licet, in fine, Innoc. & Abb. ibid. in fine, Azor. cit. Lib. 7. c. 24. q. 13.

XIX. Verum quod attinet ad Decimas personales, ubi illæ adhuc sunt in usu, distinguendum est, nam dupliciter possunt res illicitè acquiri. Primò, contra iustitiam commutativam, ut si res injustè sint acquisitæ per furtum, rapinam, usuram, venditionem ultra iustum pretium, vel per Simoniam, &c. ita, ut non acquiritur dominium talium rerum ipsi accipienti, vel res acceptæ ab eo repeti possint, & is ad restitutionem earundem teneatur: & tunc non debentur ex illis Decimæ, nec ab Ecclesia accipi possunt, ut docet S. Thom. c. l. Gl. in cit. c. Ex transmissa; V. Licet, h. t. Abb. ibid. n. 3. Suar. cit. Lib. 1. c. 32. n. 6. & 7. & alij Dd. suprà citati. Ratio est, quia si accipiens non acquirit dominium rei datæ, non potest de illa disponere, nec illam alienare, adeòque non potest il-

lam, aut partem illius Ecclesiæ tribuere. Item si rem acceptam teneatur restituere, reverà non acquirit illam; quia res sic acquisita non computatur in bonis ejus, l. Non possunt, 11. ff. de jure fisci, cum iustè non acquiratur, Suar. cit. loc. Secundò, si res sint acquisitæ, non injustè quidem, saltem ex parte dantis, quia acquiritur accipienti dominium rei, illicitè tamen, & turpiter, quia acquiritur per actionem vitiosam contra temperantiam, seu castitatem, vel similem virtutem: Et tunc per se loquendo, ex rebus sic acquisitis debentur Decimæ, Suar. cit. c. 32. n. 9. & alij suprà citi. Exempla sunt, si meretrix accipiat pecuniam pro turpi opere, vel uxor, pro actu adulterij, vel conductus mercede, ad occidendum hominem: hi enim acquirunt dominium pecuniæ acceptæ, nec tenentur illam restituere post opus patratum, non enim talis acceptio continet formalem injustitiam, respectu dantis; quia accipitur tanquam merces pro usu corporis, vel labore præstato, qui est pretio æstimabilis, quamvis ipsa actio, pro qua accipitur pecunia, sit injusta, respectu occisi, vel mariti adulteræ, quibus injuria infertur, vel saltem illicita, ut fornicatio. Itaque ex rebus sic turpiter, & illicitè acquisitis debent solvi Decimæ personales, alioquin sic malè agens melioris esset conditionis, quàm alius bene operans, & commodum ex sua malitia reportaret; quia totum lucrum perciperet ex rebus turpiter acquisitis, sine onere solvendi ex illis Decimas, Suar. cit. c. 32. n. 8. & 9.

Hoc verò procedit, per se loquendo: nam per accidens ratione scandali, quod fortè ex tali acceptione sequeretur, Ecclesia inde Decimas non accipit, v. g. à publica meretrice, vel adulterâ; ne videatur tale factum approbare, vel eorum peccato communicare, ut ait S. Thom. cit. art. 2. ad 2. Gl. in cit. c. Ex transmissa; V. Licet, Suar. c. l. n. 9. Quòd si delictum sit occultum, adeòque scandalum absit, potest ex hujusmodi lucris turpiter acquisitis Ecclesia, vel Parochus Decimas accipere, imò & exigere; quia nullâ lege id prohibetur, Suar. c. l. n. 10. Imò addit S. Thom. c. l. quòd etiam à publico peccatore Decimas Ecclesia accipere possit, postquam penitentiam egerit, & de vitæ emendatione constat, etiam ex anterioribus lucris. Quamvis peccator non teneatur, post conversionem suam, illas restituere; quia Ecclesia censetur illas Decimas jam remisisse, & non velle peccatoribus imponere talem obligationem restituendi, quæ ipsos à conversione retardare posset, Suar. c. l. num. 10.

XX. Assertio 2. Ex acquisitis titulo gratuito, seu lucrativo, ut hæreditatis, legati, vel liberalis donationis, Decimas esse solvendas, affirmant plures Dd. Silvest. V. Decimæ, q. 6. n. 10. Abb. in c. Pastoralis; 28. h. t. n. 8. quamvis addant, standum esse hac in re consuetudini. Idque probant, quia Canones generaliter loquuntur, & dicunt, de omnibus bonis, & de omni lucro solvendas esse Decimas, c. Non est; 22. ibi: de omnibus bonis, c. Ex transmissa; 23. ibi: de omnibus, quæ licitè potest acquirere, & c. Pastoralis; 28. ibi: quasi de lucro, h. t. at hæreditas, legatum, & donatio sunt Tituli lucrativi.

Limitant id primò, quòd de solis bonis mobilibus gratuito titulo acquisitis, dandæ sint Decimæ: non de immobilibus, Gl. in cit. c. Pastoralis; V. Quasi de lucro, quia frugum nomine res immobiles non veniunt, & quia

quia si ex immobilibus bonis donatis, vel legatis, aut jure hæreditatis acquisitis Decimæ dandæ essent, omnia ferè bona immobilia ad Ecclesiam pervenirent. Deinde limitant, quòd filius succedens patri in hæreditate, non teneatur solvere ex illa Decimas, quia tunc non censetur de novo aliquid lucrari, vel incipere possidere, quod jure suum erat, & pater, ac filius una persona censentur: aliud est de hærede extraneo *Gl. l. c. Aror. c. Lib. 7. c. 24. q. 8.* Alij verò distinguunt inter hæredem ex Testamento, & ab intestato, quòd prior debeat ex hæreditate solvere Decimas, quia titulo merè lucrativo illam accipit: non autem posterior, quia hæreditas ab intestato jure sanguinis, & sic veluti debita acquiritur, *Gl. in c. Decimæ; 66. V. Negorio, caus. 16. q. 1.* Verùm etiam hæres ab intestato, saltem ex tacita voluntate defuncti, hæreditatem accipit; quia in Testamento potuisset alteri hæreditatem relinquere, & sic etiam titulo gratuito illam accipit, *Barb. de offic. Paroch. c. 28. §. 1. n. 27.* Item quod advocato datur pro patrocínio, & operario pro mercede, id acquirit tanquam sibi debitum, ratione operis, & tamen ex eo debentur Decimæ.

XXI. Quare probabilius est, quòd ex bonis acquisitis per liberalem donationem, sive inter vivos, sive causâ mortis, sive per legatum, sive per institutionem hæres in Testamento, etiam extranei, non debeantur Decimæ, ut docet *Suar. cit. Lib. 1. c. 31. n. 6. Laym. Lib. 4. tract. 6. c. 1. n. 2. in fine, Barb. cit. c. 28. §. 1. n. 28.* quia ex nullo jure talis obligatio factis colligitur, ex quo solum constat, solvendas esse Decimas prædiales ex fructibus, & emolumentis rerum immobilium, aut animalium: vel Decimas personales ex acquisitis labore, & industriâ hominis: at bona illa, quæ alicui gratuito titulo obveniunt, nec sunt fructus prædiorum, vel animalium, nec fructus personarum; quia non ex labore, seu industriâ, & actione propriâ: sed ex alterius actione ei obveniunt, ergo non sunt materia, seu res Decimis obnoxie; quia non sunt fructus prædiorum, nec fructus personarum, qui sunt actiones, & labores ipsius personæ. Unde cum in *cit. c. Non est; h. t.* dicitur generaliter, Decimas esse solvendas ex omnibus bonis, id intelligi debet, secundum subjectam materiam, scilicet de omnibus proventibus, seu redditibus: alioquin enim etiam de rebus immobilibus nobis donatis, vel Testamento relictis Decimæ deberentur; quia etiam sunt bona acquisita: ea autem, quæ nobis donantur, vel legantur, non sunt propriè proventus; quia non sunt redditus. Similiter cum in *cit. c. Ex transmissa;* dicitur, de omnibus, quæ homo licitè potest acquirere, Decimas erogare tenetur: id accipi debet activè, & non passivè tantum, hoc est, quæ nostrâ actione, vel industriâ acquiritur, & non de his lucris, quæ nobis acquiruntur, ex sola velut actione, aut donatione alterius, aliàs enim etiam ex bonis immobilibus, & ijs, quæ ex elemosynis nobis obveniunt, Decimæ deberentur, *Suar. cit. c. 31. n. 7. & 9.*

XXII. Porro illud hic notandum, si res fructifera, ut ager, vel animalia, Testamento, vel successione ab intestato, vel legato, aut donatione, alicui obveniant, cum suis fructibus, tunc, vel illi fructus jam sunt collecti, aut percepti, vel non? Si non sunt collecti, tunc ex illis rebus debent Decimæ solvi suo tempore ab eo, qui earum dominium, & possessionem

acquisivit; quia transeunt cum suo onere, videlicet reali Decimarum, & ipse tunc fructus illos percipit rebus, & bonis suis. At verò, si fructus jam erant percepti, quando in alterius dominium transeunt, tunc vel jam sunt decimati, sive Decimæ ex ijs solutæ, ante mortem testatoris, vel ante donationem: & non debent amplius solvi ex reliquis novem partibus fructuum, propter novam illorum acquisitionem, nec hæreditatis, legati, vel donationis, ut jam dictum: vel non erant solutæ, & debent adhuc solvi, propter rationem jam allatam, *Suar. cit. c. 31. n. 10.*

§. III.

An, & quâ ratione Decimæ sint integre, & absque diminutione solvendæ?

XXIII. Assertio 1. Decimæ prædiales integre solvendæ sunt, non deductis prius ex fructibus immodicis, expensis, vel tributis, seu pensionibus, vel censibus, vel ullis alijs debitis, ut tradunt communiter Dd. apud *Suar. cit. Lib. 1. c. 35. n. 1.* Idemque dicendum, de Decimis mixtis, quippe quæ, vel inter prædiales numerantur, vel saltem propius ad illas accedunt, ideòque etiam integre, & non diminutæ, sunt solvendæ, *Laym. Lib. 4. tract. 6. de Decim. c. 1. n. 4. & alij Dd. communiter.* Et quidem in primis non esse deducendas expensas, expressè statuitur in *c. Cum homines; 7. h. t.* Nam incolæ de Hortona, qui de frugibus, novem partibus sibi retentis, Decimam Ecclesiæ, cuius Parochiani erant, sine diminutione solvere debebant, antequam id facerent, servientibus, & mercenariis suis debitum totius anni salarium pro servitio suo, ex frugibus non decimatis solvere solebant, & ex residuo decimam partem Ecclesiæ tribuere. Quo intellecto, mandat Alexander III. ut de collectis fructibus, decimam partem statim perfolvant, atque de subtractis, & retentis dignam satisfactionem præstare curent.

XXIV. Hinc colligitur primò, quòd Decimæ prædiales solvi debent ex integris fructibus, nullâ deductione prius factâ. Secundò, solvi debent statim, ac fructus sunt collecti, citra præviam monitionem, de quo plura infra. Præterea quòd Decimæ prædiales integre sint solvendæ, statuitur etiam in *c. Ex parte; 21. h. t. ibi, Ut de omnibus prædiorum fructibus, absque diminutione,* (id est, nullis expensis deductis, *Gl. in ibid.*) perfolvant, & in *c. Non est; 22. in fine, h. t.* item quòd integre solvendæ sint, absque deductione pensionis, culturæ, laboris, habetur etiam in *c. Pastoralis; h. t. de quo infra.*

XXV. Similiter in *c. Tua nobis; 26. h. t.* habetur, Episcopum Vercellensem significasse Innocentio III. Pontifici, quòd quidam Laici Ecclesiis, & Clericis Decimas perverfis machinationibus subtrahere moliantur: quidam enim dicebant, se mentis & sumptus agriculturæ prius deducendos esse, & ex reliquo Decimam impendendam. Alij verò de portione, quam à colonis acceperunt, Decimam se parabant, & eam Capellanis suis, vel alijs Clericis, vel pauperibus, vel in alios usus pro sua libera voluntate conferebant. Nonnulli etiam vitam Clericorum tanquam abominabilem detestantes, Deci-

mas idcirco ipsis subtrahere, non verebantur. Quia-
dam insuper asserabant, se possessiones, & omnia
jura sua, cum omni honore, & districtu, per Im-
periali concessionem adeptos fuisse, & ideo pro-
pter hanc concessionis generalitatem, à Decimis
immunēs esse. Aliqui denique occasione veteris
decimationis sibi concessæ, etiam Decimas nova-
lium sibi usurpabant (prout habetur in integra le-
gione hujus cap.) Ad has prætenſiones Papa re-
spondet, si isti ad DEUM, à quo bona cuncta pro-
cedunt, prout par est, respicerent, jus Ecclesiarum
diminuere, aut Decimas, quæ sunt tributa egen-
tium animarum, detinere non præsumerent. Po-
stea respondet ad primum, quod DEUS, cujus est
terra, & plenitudo ejus, non debeat esse deterio-
ris conditionis (sed potius melioris, *Gl. hic V. Deterio-
ris*) quam Dominus temporalis, qui ex terris suis,
quas alijs excolendas tradit, partem fructuum in-
tegrè, sine deductione sumptuum, aut seminis, sibi
solvi, exposcit; ergo multò magis DEUS debitas si-
bi Decimas ex fructibus, in signum universalis do-
minij, sibi reddi præcipit, & iniquum foret, si oc-
casione prædictâ, vel excogitatâ magis fraudes di-
minui possent. Quare ad eas Clericis præstandas,
quibus illas ipse ad suum cultum concessit, Laici, si
moniti solvere noluerint, per Ecclesiasticam cen-
suram cogendi sunt. Ad alterum respondet, cum
de omnibus fructibus, qui è terra nascuntur, De-
cimæ sint solvendæ; ideo sicut colonus de parte
fructuum, ratione culturæ: ita Dominus de parte
fructuum, quæ ipsi datur, ratione dominij terræ,
Decimas sine diminutione solvere tenetur. Ad ter-
tium dicit, quod prætextu vitæ improbæ Clerico-
rum, non possunt ipsi domini Decimas (quæ potius
dantur intuitu Ecclesiæ, cui sunt debitæ, quam per-
sonæ, *Gl. hic V. Prætextu*) pro suo arbitrio alijs ero-
gare; cum nemini sit licitum, aliena (uti sunt Eccle-
siastica bona) alij dare, citra domini voluntatem.
Quare cum ipse Pontifex pati nolit, ut Ecclesia-
rum, & Clericorum jura præsumptione aliqua mi-
nuantur; ideo mandat dicto Episcopo Vercellensi,
ut omnes Dioecesanos suos, qui ratione personæ
aut prædiorum, Decimas Ecclesiis, & Clericis
sue Dioecesis præstare tenentur, ad eas integrè sol-
vendas, remotâ appellatione, compellat.

XXVI. Notandum hic primò. Decimæ of-
feruntur in cultum DEI, & in signum supremi ejus in
res omnes dominij; & dicuntur tributa egentium ani-
marum; quia penduntur ab hominibus egentibus
Divinâ gratiâ, & auxilio: *Abb. hic nu. 2.* sicut ergo
tributum, nullâ factâ deductione, solvitur, ita etiam
Decimæ, *Hostiens. hic col. 1.*

Notandum secundò. Decimæ per se, ac princi-
paliter debentur ipsis Clericis, quibus dantur pro-
pter Divinum officium, ita tamen, ut quod eis super-
est, dent pauperibus, *Abb. hic n. 4.*

Notandum terriò. Clericis non debent denega-
ri Decimæ, propter improbam illorum vitam; quia
dantur potius intuitu Ecclesiæ, quam personæ, *Gl. hic
V. Prætextu*, quamdiu spiritualia Parochianis suis
ministrant: neque ad subditos Laicos spectat Pasto-
rum delicta punire, privando eos suis fructibus, sed
ad Episcopum.

Notandum quartò. Subditi cogendi sunt per

cenſuram Ecclesiasticam, monitione præmissâ, ad
solvendas Decimas integrè, appellatione remotâ, ut
habetur in hoc cap. in fine. Excipitur, nisi duæ Eccle-
siæ de jure decimandi inter se litigent, & utraque di-
cat, se esse potiorem, *Hostiens. hic col. 4. Vers. item se-
cus*, vel si Collector Decimarum modum excederet;
quia ab excessu potest appellari. *Barb. in Collect. hic
num. 9.*

XXVII. Denique quod in solutione Decima-
rum deducenda non sint tributa, seu census, vel si
prius tributa non decimata solvantur, & ipsa deci-
mati debeant, siue Decimas inde solvere cogatur is,
qui tributa accepit, expresse statuitur in c. Cum non sit;
33. h. t. quod est desumptum ex Concilio Generali La-
teranensi, c. 54. sub Innocentio III. Ubi dicitur: cum
non sit in hominis potestate, quid semen seminan-
ti respondeat, juxta verba Apostoli (1. ad Cor. 3.)
neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat: sed qui in-
crementum dat, DEUS: ideo ipsum DEUM, qui de
mortificato semine plurimum fructum affert, ni-
mis avarè quidam in Decimis defraudare nituntur,
qui census, & tributa, eaque interdum indecimata,
prius de frugibus deducunt, quam Decimas sol-
vant. Cum autem Dominus DEUS in signum uni-
versalis dominij, quasi Titulo quodam speciali, sibi
Decimas reservavit; ideo, ut tum Ecclesiarum da-
mnis: tum animarum periculis obviatur, statutum
est, ab Innocentio III. in dicto Concilio Generali,
ut in prærogativam dominij universalis, exactio-
nem tributorum, & censuum præcedat solutio De-
cimarum: vel saltem ij, ad quos census, vel tributa
pervenerint (quoniam res cum onere suo transit)
ea per cenſuram Ecclesiasticam decimare coguntur
Ecclesiis, quibus Decimæ de jure debentur. Ratio
prioris partis est, quia Decimæ solvuntur DEO tan-
quam speciali Titulo, ac prærogativâ in signum do-
minij universalis, seu supremi, quod DEO competit
in omnes res creatas: At verò tributum solvitur in si-
gnum particularis dominij, quod uni homini in ali-
um competit; particulare autem dominium, & jus
humanum est subiectum universali, ac Divino domi-
nio, quod illi velut potius, ac principalius meritò præ-
fertur, idcirco Decimæ prius integræ solvendæ sunt,
nec per tributa diminui debent, *Abb. hic n. 3.* Ratio
posterioris partis est, quia fructus prædiorum non
decimati, tranſeunt cum suo onere, ad quemlibet
possessorem, ut dicitur in hoc cap. & in c. Pastoralis; 28.
eod. ideoque si prius non fuerint decimati, adhuc De-
cimæ sunt obnoxij, & decimari debent, si cum fructi-
bus census, vel tributum ad dominum pervenerint;
quia ipse ratione rei obligatus est, ad Decimas inde
solvendas, *Abb. hic n. 5.* & infra dicitur.

XXVIII. Assertio 2. Decimæ personales solvi
debent: sed non nisi deductis prius expensis necessa-
riis, & lucro, per negotiationem, vel aliam industriam
acquisito, prout sumitur ex c. Pastoralis; 28. h. t. Ubi
cum quidam Episcopus ex Innocentio III. quæsi-
visset, utrùm ex molendinis, & piscariis possit quis
necessarias expensas deducere, priusquam Decimas
ex eisdem solvat, sicuti id in negotiatione conces-
sum est? Ad hoc respondet Papa, licet si res aliqua,
v. gr. domus, ager, vinea, elibanus, molendinum,
grex, aut quælibet alia merx, quæ acquisita est, siue
empta, aut facta ex pecunia prius decimata, vendi-

» tur, expensæ factæ in quærendis, emendis, vel con-
 » vehendis mercibus, vel rem meliorem faciendo, *Gl.*
 » *hic V. Expensæ* deducendæ, & de residuo, tanquam
 » de lucro, Decimæ persolvendæ sint. At verò expen-
 » sæ illæ, quæ antea factæ sunt, pro fructibus perci-
 » piendis ex re illa frugifera, v. gr. agro, aut vinea,
 » non sunt deducendæ: etiam si expensæ illæ antea
 » fuerint decimata, sive factæ ex pecunia decimata,
 » quoniam salvâ Decimâ, fructus efficiuntur eorum,
 » qui faciunt expensas. Fructus autem ipsi vendi, seu
 » alienari non possunt, nisi cum onere Decimarum
 » (quia res transit cum suo onere, c. *Si quis* 342. *junct. Gl.*
 » *V. Inde detrahere, caus. 16. q. 1. c. Ex Litteris*; 5. de pi-
 » gnor. l. *Alienatio*; 67. ff. de contrah. empt. *Gl. hic V. Nisi*
 » *cum onere*) sed neque expensæ illæ, quæ pro restau-
 » ratione rei frugiferæ, ex qua Decimæ sunt solven-
 » dæ, factæ fuerunt, deduci possunt, cum proventus
 » sunt decimandi; quia penes dominum manet res
 » restaurata. Ut si pars aliqua armenti moriatur, vi-
 » nea deterior facta sit, pars aliqua mercis depereat,
 » vel clibanus totus destruat. Si quid enim ad con-
 » servationem talis rei necessariò sit expensum, illud
 » deduci non potest, ut notat *Gl. fin. hic.*

XXXIX. Pro explicatione hujus cap. Notan-
 dum primò. In Decimis personalibus ex lucro dedu-
 ci possunt expensæ necessariae, & utiles, v. g. centum
 aureos quis expendit, in merces comparandas, quas
 postea vendidit 150 aureis, ex hac summa deducendæ
 sunt prius centum, quibus merces emptæ sunt, dein-
 de vectigalia, & sumptus itineris, quibus deductis, si
 remanserint ex lucro 20 aurei, tenebitur nomine De-
 cimarum solvere duos aureos, *Canis. tr. de Decim. c. 2.*
num. 2.

XXX. Notandum secundò. Fructus, qui ex
 terra nascuntur, adhibitâ industriâ, & labore, dupli-
 citer considerari possunt. Primò civiliter, seu ut lu-
 crum domini, seu usufructuarij fundi, & in ordine ad
 restitutionem damni illati, aut compensationem lu-
 cri cessantis: & tunc non computantur fructus, nisi
 qui deductis expensis superflui sunt, juxta l. *Fructus* 7. in
 princ. ff. solut. matrim. l. *Si à domino*; 36. §. fin. ff. de pe-
 tit. hered. Ubi dicitur, fructus intelliguntur, deductis
 impensis, quæ quærendorum, cogendorum, conser-
 vandorumque eorum gratiâ fiunt. Idem habetur in
 l. 1. c. de fruct. lit. & lit. expens. Ratio est, quia tantum
 debet restitui, quantum damni fuit illatum, & non
 plus: at dominus, vel usufructuarius fundi non
 erat fructus ex illo percepturus, sine expensis, ergo
 nec illi restituendi sunt, nisi deductis expensis, *Suar.*
Lib. 1. tract. 2. c. 35. num. 5. Secundò, considerari
 possunt fructus naturaliter, quatenus DEI bene-
 ficio ex terra proveniunt, potuisset enim post fa-
 ctas expensas nihil crescere: & tunc integrè, &
 sine deductione expensarum solvendæ sunt ab eo,
 qui expensas facit; quia tunc considerantur fru-
 ctus, non quatenus lucrum afferunt dominis suis;
 sed secundum se, in quantum proveniunt ex Divino
 munere, ut ait *S. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 4. in fine.*
 Sicut ergo, si locetur ager pro certis mensuris, vel cer-
 tâ parte, v. g. quartâ fructuum, solvendi sunt fructus
 locatori, non deductis expensis, juxta c. *Tua* 26. h. t.
 ita etiam ex fructibus prædialibus, vel mixtis Deci-
 mæ integrè solvi debent, non deductis expensis; quia
 non agitur de restitutione damni, nec de commodo,

vel lucro ejus, qui debet Decimas: sed de pensione
 certa DEO, & Ministris Ecclesiæ solvendâ, adeoque
 ut naturales fructus sunt, *Suar. c. 1. n. 6.*

Et hinc etiam patet ratio differentia, cur prædiales
 & mixtæ Decimæ integræ sint solvendæ, non deductis
 expensis; personales verò, non nisi prius deductis ex-
 pensis; quia nimirum fructus omnes à Deo ex terra
 substantialiter producuntur, & præcipuè in illis ope-
 ratum manus Dei, ut ait *Gl. in cit. c. Pastoralis*; *V. Dedu-
 cendas*, ideo decima pars omnium fructuum integrè
 non deductis expensis, vel alijs tributis, DEO solven-
 da est, in recognitionem supremi ejus dominij in re
 omnes, & in sustentationem Ministrorum ejusdem.
 At verò Decimæ personales non debent solvi, nisi de
 lucro, juxta cit. c. *Pastoralis*; lucrum autem communis
 hominum sensu, & æstimatione non censetur, nisi
 quod deductis expensis in re comparanda, facienda,
 conservanda superest, seu remanet, ut constat ex l.
Mutius; 30. ff. *Pro socio*, & in negotiatione, aut ijs,
 quæ proprio labore, ac industriâ acquiruntur, ope-
 ratum manus hominis, juxta *Gl. sup. cit.* non quòd lu-
 crum tale non pendeat, etiam ex DEI beneficio, & o-
 pe: sed quia magis operatio DEI cernitur in fructibus
 naturalibus, qui è terra producuntur, in quibus ni-
 mius operatur industria humana, juxta illud Apostoli
 1. Cor. ad 3. *neque enim, qui plantat, est aliquid, & c.* *Suar.*
cit. c. 35. n. 8. Addit *Gl. in cit. c. Pastoralis*; *V. Dedu-
 cendas*, aliam rationem, cur Decimæ personales sol-
 vantur tantum deductis expensis, ne aliàs de eadem
 Decimæ bis solvantur, si nimirum ex ijs, quæ per-
 soniam jam decimata sunt, acquisivit, denud integræ
 Decimæ, sine omni deductione, solvendæ essent. Item
 ne Clerici videantur improbi executores, & ne nimis
 locupletentur cum aliena jactura, ut notat *Gl. mag.*
ibid. lit. F. ex Hostiens. & Jo. Andr. quia nimirum lu-
 crum personale ex negotiatione regulariter est ex-
 guum, ita ut singulis annis ex decem vix unum ac-
 quiratur: fructus autem prædiales multò uberius au-
 gentur, ita, ut sufficiens lucrum remaneat, etiam et
 illis solvantur integræ Decimæ, non deductis expen-
 sis, *Suar. cit. c. 35. n. 8. & c. 33. n. 3.*

XXXI. Notandum terciò. Quamvis in cit. cap.
Pastoralis, tantum fiat expressa mentio de negotiatio-
 ne: tamen id Dd. communiter extendunt ad omnes
 alias Decimas personales, quæ ex alijs actionibus de-
 bentur, etsi reverâ negotiationes non sint, ut ven-
 tio, piscatio, artificium, &c. idque ob paritatem ra-
 tionis; omnes enim Decimæ personales debentur
 ex lucro, & ex omnibus licitè acquisitis, c. *Extrac-
 missa*; 23. h. t. Non obstat, quòd in c. *Non est*; 22. h. t.
 postquam dictum est de vino, grano, fructibus, &
 negotiatione, militiâ, venatione, postea subiunguntur,
*antequam deducantur ullæ de prædictis expensæ, Decima
 cum integritate debita Ecclesiis persolvenda esse.* Nam re-
 spondetur cum *Gl. fin. ibid.* Id restringendum esse ad
 prædiales Decimas, & de illis solis intelligendum
 non autem de personalibus: adeoque verba illa ultia
 accommodanda sunt ad materiam subjunctam, &
 capacem: ne alioquin sequatur absurdum contra ali-
 am Legem, seu Canonem posteriorem, videlicet con-
 tra cit. c. *Pastoralis*; in quo expressè disponitur, ex ac-
 quisitis per negotiationem deduci expensas; qui
 non potest cognosci, an remaneat aliquod lucrum, si
 deducantur prius expensæ, *Suar. cit. c. 33. n. 4.*
 XXXII. No-

XXXII. Notandum quartò. Et si impensæ illæ, quæ factæ sunt in percipiendis, & colligendis fructibus, v. g. in seminando, arando agro, pascenda vacca, deduci non possunt, quando ager, aut vacca venditur: sed si fructus indecimati vendantur, cum hoc onere Decimarum ad quemvis possessorem transferantur, ut constat ex cit. c. *Pastoralis*; h. t. si tamen ager, vacca, vel alia res frugifera vendatur, potest venditor expensæ factas, in re comparandas, deducere, videlicet pretium pro re vendita datam; quia ex hoc non debentur Decimæ, cum pretium neque sit fructus personæ, neque rei: sed valor, sive æstimatio rei; adeoque æquivalenter ipsa res vendita, *Cass. Pal. p. 2. dist. unic. de Decim. p. 6. n. 4.*

Notandum quintò. Quando solvenda sunt Decimæ ex fructibus, non possunt deduci expensæ factæ in restaurationem, seu meliorationem rerum quarumlibet, ex quibus solvuntur Decimæ; quia res ista restaurata penes dominum manet, illiusque est, qui expensæ fecit: prout dicitur in cit. c. *Pastoralis*; & ideo expensæ illius, non Ecclesiæ restauratio fieri debet: & cum ob illam restaurationem res ipsa plus valeat, aut fructificet; ideo dominus iure Decimas omnium proveniunt integrè, & sine deductione expensarum solvere tenetur, *Suar. cit. c. 38. n. 9.* Idemque dicendum; si pars aliqua gregis moriatur, vel si pars mercium depercat, juxta cit. c. *Pastoralis*; ac proinde etiam in Decimis personalibus, quæ ex negotiatione debentur, non possunt deduci impensæ in restaurationem factæ, ante solutionem Decimarum, ob eandem rationem; quia id quod reparatur domini est, *Suar. c. l. n. 9.* ubi aliam rationem addit, quia nimirum impensæ factæ in partem mercis deperditæ, non fuerunt factæ ad acquirendum luctum, ex quo Decima personalis solvitur: sed aliunde illud damnum accidit.

SECTIO III.

DE IIS, QUI OBLIGANTUR
solvere Decimas, & ijs, qui per privilegium sunt exempti.

§. I.

Quinam in genere teneantur
solvere Decimas?

XXXIII. Præmittendum, dupliciter potest quis, obligari ad solvendas Decimas. Primò, per se, ratione personæ, quæ in spiritualibus subjecta est alicui Ecclesiæ, vel Parocho, ex qua consequenter etiam in ipsam rem, seu fructus rei ea obligatio derivatur. Secundò, per accidens tantum, ratione rei; quia persona alioquin per se non obligata ad Decimas possidet rem frugiferam, vel fructus ex illa percipit, quæ reali onere Decimarum est affecta, ut rectè advertit *Suar. Tom. 1. de Relig. tract. 2. Lib. 1. cap. 17. n. 8. & Laym. Lib. 4. tract. 6. c. 3. in princ.*

XXXIV. Assertio 1. Regula generalis est, omnes fideles Baptizatos, qui in spiritualibus subjecti sunt alicui Parocho, seu Sacerdoti proprio, & à quo sacramenta recipere debent, per se, & ex debito

personali obligari, ad Decimas solvendas, nisi legitimo aliquo titulo, seu jure sint exempti *S. Thom. 2. 2. q. 87. art. 1. & 4. & alij Theologi, & Canonistæ communiter apud Suar. cit. Lib. 1. c. 16. n. 1.* Idque probatur ex c. *Transmissa*; 23. h. t. ubi generatim dicitur, quod quivis homo fidelis, de omnibus, quæ licitè potest acquirere, Decimas erogare tenetur. Et in c. *Anobis*; 24. h. t. dicitur, quod quilibet Decimas solvere teneatur, nisi præstatione earum specialiter sit exemptus. Ratio est, quia Decimæ dantur tanquam stipendium pro spirituali cura, ac ministerio, quod fidelibus præstatur à Pastoris, & Ministris Ecclesiæ.

XXXV. Assertio 2. Ad Decimas solvendas ex debito, seu obligatone reali, quia quis possidet rem, quæ antequam ad ipsum perveniret, jam obligata erat, seu obnoxia Decimis, tenentur omnes cuiusque Ordinis, Status, Religionis, ac dignitatis sint, etiam Reges, & Imperatores, alique Principes, nisi quis legitimam præscriptionem, vel ex S. Pontificis dispensatione, aut privilegio sit exemptus. *Suar. cit. Lib. 1. c. 17. nu. 10. Laym. cit. c. 3. nu. 5. & alij Dd. communiter.* Ratio est, quia postquam Dioceses in Parochias sunt divisæ, prædia Parochianorum intra Parochiam sita, habent annexum onus, sive debitum reale, solvendi ex ijs decimam partem fructuum ipsi Ecclesiæ Parochiali, quod onus, seu obligatio ipsam rem, seu prædium comitatur, & sequitur, ad quemcunque possessorem illud perveniat; quia res transiit cum suo onere.

XXXVI. Hinc inferitur primò, quod etiam Hæretici teneantur ad solvendas Decimas, non tantum ratione prædiorum, quæ sita sunt intra Ecclesiam Parochialem: sed etiam per se, ratione personæ suæ, & ex debito personali, ut docet *Abb. in c. De terris*; 16. in fine, h. t. *Suar. in cit. c. 16. n. 3. & alij communiter.* Ratio est, quia Hæretici, cum fidem in Baptismo receperint, ac professi sint, unâ cum caractere, obligantur ratione hujus præcepti Ecclesiæ, à qua obligatione non eximuntur propter suam contumaciam, nec ex iniquitate sua commodum consequantur. Et licet de facto non recipiant spiritualia, & Sacramenta ab Ecclesiæ Ministris, tenentur tamen illa accipere, & possunt cogi ab Ecclesia, ut ad illam redeant, & accipiant à Sacerdotibus, qui ad ministrandum ea sunt parati, imò ex officio tenentur.

XXXVII. Inferitur secundò, Judæi, & alij infideles non baptizati, etiam Catechumeni, non obligantur, per se, ac directè, ad solvendas Decimas; quia quoad personas suas non sunt subjecti Ecclesiæ, & consequenter Sacerdotes Ecclesiæ non sunt illorum Pastores, nec ministrant illis Sacramenta, nec pro illis offerunt Sacrificium, ergo nec possunt ab illis exigere Decimas, nec ipsi tenentur illasolvere; cum in eis deficiat fundamentum, & causa obligationis solvendi Decimas, *Aror. cit. c. 24. q. 3. Suar. cit. c. 16. n. 3. & alij Dd. communiter.* At verò obligati sunt Judæi, & cogi possunt, ad solvendas Decimas prædiales Ministris Ecclesiæ, ex ijs fundis, seu prædiis, quæ Decimis sunt obnoxia, antequam ad eorum manus pervenirent, ut constat ex c. *De terris*; 16. h. t. Ubi Alexander III. rescribit, ut Judæi ad Decimas solvendas ex terris, quas colunt, vel possessiones relinquentes, omni distractione compellantur; ne alioquin contingat Ecclesias suo jure fraudari. Idem habetur

tur

tur in c. *Quanto*; 18. *infr. de usuris*. ubi decernitur, Judæos compellendos ad satisfaciendum Ecclesiis pro Decimis, & Oblationibus debitis, quas à Christianis de domibus, & possessionibus alijs percipere consueverunt, antequam ad Judæos quocunque Titulo devenissent, ut sic Ecclesiæ serventur indemnes. Ratio est, quia is, ad quem spectat fructuum perceptio, fructuum onera lubire cogitur, l. *Ususfructus*; 7. §. *Haec* *etiam*, & l. *Si pendentes*; 27. §. *pen. ff. de usufruct. Gl. hic V. Persolvendas*: Sic & onus Decimarum adhæret rei, seu prædio, ex quo solvenda sunt, onus autem reale ad quemlibet possessorem transit, c. *Ex Literis*; §. *de pignorib. Suar. cit. c. 16. n. 6.* ubi ait, Decimas solvendas esse à Judæis, prout sunt onus annexum ipsi rei: non quatenus formaliter sunt Decimæ.

XXXV III. Ubi notandum præterea primò. Judæi non sunt obligati, nec possunt compelli præcisè ad solvendas Decimas: sed alternativè, ut vel illas solvant, vel prædia relinquant, prout habetur in c. *De terris*; quia gravatus onere reali potest se liberare à debito, relinquendo rem oneratam: Decimæ autem prædiales sunt onus merè reale, licet in consequentiam, & indirecè obligetur etiam persona, *Abb. hic num. 4.* Aliud verò est de illis fundis, ac prædiis, quæ nunquam antè fuerunt possessa à Christianis; ex ijs enim Judæi, & alij infideles Decimas prædiales solvere non tenentur, ut colligitur ex c. *De terris*; & c. *Quanto*; nam cum in illis prædiis nullum jus sit antè Ecclesiæ quæsitum, & ratio, ob quam Decimæ sunt debita, in infidelibus cesset, consequenter cessat etiam obligatio illas solvendi, *Suar. c. l. num. 8. Barb. in Collect. in cit. c. De terris; num. 2.* Nec obstat, quòd Deus sibi reservavit Decimas, in recognitionem supremi dominij in omnes res, c. *Tua*; 26. h. t. Judæi autem, etiam recognoscunt Deum, ut Dominum: Nam licet omnes homines teneantur Deum agnoscere, & colere, ut Dominum jure naturæ: non tamen ex vi ejusdem juris, per solutionem Decimarum, quæ tantum jure Divino positivo fuit præcepta populo Judaico, & jam abolita est per Legem Evangelicam, & solum præcepta est ab Ecclesiæ, cujus Legibus, & præceptis non tenentur infideles obedire, antequam fidem profiteantur per susceptionem Baptismi, *Suar. cit. c. 16. num. 11.* Porro et si infideles, qui terras Christianorum injusto bello occuparunt, si illæ ad Ecclesiam revertantur, de rigore juris, obligati sint, satisfacere Ecclesiæ, etiam pro Decimis præteritis, quas non solverunt; quia Ecclesiæ nunquam fuit privata jure acquisito in illa prædia, neque contra hoc jus ab infidelibus præscribi potuit: moraliter tamen ad id infideles obligari non possunt; quia esset onus intolerabile, & magnum fidei impedimentum, ideòque Ecclesiæ id facere non solet, *Suar. c. l. n. 9.*

Notandum secundò. Judæi, aliique infideles non baptizati, non tenentur pendere Decimas personales; quia sunt extra Ecclesiam, & quoad personas suas Ecclesiæ non sunt subjecti, ut cum *Gl. in cit. cap. De terris; in fine*, tenent communiter Dd. Non tamen improbabile est, quòd Judæi per accidens, & indirecè cogi possint, prout in quibusdam locis etiam fieri solet, ut in defectum personalium Decimarum, & oblationum, quas alioqui fideles Ministris Ecclesiæ penderent, ex domibus, quæ à Judæis inhabitantur,

compensationem aliquam faciant damni, per hoc illati, vel cessantis interesse, *arg. cit. cap. De terris; in fine*, & *arg. cit. c. Quanto*; ibi: *Ut sic Ecclesiæ conserventur indemnes, de usur. & tradit Gl. in c. Tua* 26. V. *Prius textus, h. t. & Abb. in cit. cap. De terris; num. 6.*

§. II.

Quinam in specie obligentur solvere Decimas, vel non?

XXXIX. Quæritur primò. Utrum Clerici teneantur solvere Decimas? Resp. primò, S. Pontifex per se, & ratione personæ suæ, non potest obligari ad solvendas Decimas: potest tamen interdum per accidens obligari, ratione debiti realis; quia possidet bona patrimonialia, vel alio titulo propria, quæ jam ante erant obnoxia Decimis, *Suar. cit. Lib. 1. c. 17. num. 8. & 9. Laym. cit. c. 3. num. 1.* Ratio prima partis est, quia nemo potest per se, & ratione personæ obligari, ad præstandas Decimas, nisi Ordinarius alicui Pastori in spiritualibus sit subjectus, talem autem Pastorem Papa in terris habere non potest, cum ipse sit supremus Pastor omnium. Ratio secundæ partis est, quia res transit cum onere suo ad quemvis possessorem, ergo si Papa quocunque titulo temporali acquirat bona, seu prædia, quæ habent annexum onus Decimarum, tenetur ex ijs Decimas solvere ijs Ecclesiis, quibus antea debebantur: licet enim Papa sit supremus Dispensator Decimarum, & iudex illarum, non est tamen absolutus Dominus, & idcirco non potest de illis pro arbitrio suo dispendere, *Suar. c. l. n. 10.*

XL. Resp. secundò, Episcopi, & Parochi, per se, & ratione personæ suæ, non obligantur ad illas Decimas solvendas, ex debito personali, spectato Jure communi Ecclesiastico, quamvis obligari possint debito reali, ad Decimas prædiales solvendas, ex prædictis patrimonialibus, sive temporali titulo acquisitis, *Suar. cit. c. 17. num. 11. & 16. Laym. c. l. Prior pars ex eo constat, quia neque ex Jure Canonico, nec ex consuetudine talis obligatio ostendi potest: nam personales Decimæ non possunt exigi, nisi ab aliquo ordinario Pastore, à quo quis recipit Sacramenta, & alia spiritualia, & qui ex officio ad illa ministranda tenetur: quatenus enim Episcopus sit Ordinarius Pastor Parochorum sibi subditorum, adeoque ex eo capite adsit sufficiens fundamentum, ut solvant Parochi Decimas: non tamen Jus eis imposuit talem obligationem: imò non potest Episcopus Parochis, aliisque Sacerdotibus imponere Decimas, vel ab ijs exigere, nec aliud tributum, præter id, quod jure communi concessum est, ut patet ex cap. *Constitutum*; 60. c. *Nulli*; 62. c. *Prædicator*; 64. *caus. 16. q. 1. Suar. cit. c. 17. Laym. c. l.* Aliud verò, quoad hoc dicendum de S. Pontifice, is enim omnibus Clericis, etiam Parochis, & Episcopis de potestate absoluta imponere potest obligationem, solvendi Decimas, de omnibus bonis Ecclesiasticis, quamvis de facto id non solet, nisi necessitas Ecclesiæ postulet; quia ipse est Pastor omnium fidelium, etiam Episcoporum, & supremus Administrator, ac Dispensator omnium bonorum Ecclesiasticorum, ut docet *S. Thom. cit. q. 27. art. 4.**

ad 3. *Abb. in c. 2. num. ult. h. t. Suar. c. l. nu. 11. & 12. Laym. c. l.* Posterior pars probatur, nam si prædia ipsa habeant annexum onus reale Decimarum, cum eo transeunt ad quemlibet possessorem, etiam si Episcopus, vel Parochus sit: neque enim Ecclesia debet in bonis suis laici, eò quòd ad temporale dominium Episcopi, vel Parochia prædia perveniant. Id autem limitandum est, ad prædia patrimonialia, sive titulo seculari acquisita: nam si prædia sint Ecclesiastica, quæ Episcopo, vel Parochio specialiter applicata sunt ad ejus sustentationem, non potest is ex illis obligari, ad Decimas solvendas, cum hæ ipsi debeantur, ac dentur tanquam stipendium, ratione officij, seu ministerij sui, adeoque libera ab omni onere Ecclesiastico, *cit. c. 17. n. 15. & 16.*

XL I. Resp. tertio, Clerici simplices, seu non Curati, qui ex officio non ministrant Divina alijs fidelibus; ex Decimis aliisque fructibus, quos ex Titulis, seu Beneficiis Ecclesiasticis accipiunt, non tenentur sibi invicem, sive alijs Clericis Decimas dare: At verò ex alijs lucris, ac redditibus suis, titulo temporali acquisitis, per se, ac personali debito tenentur dare Decimas Pastoribus suis, à quibus Sacramenta, & alia spiritualia accipiunt, Ita *S. Thom. 2. 2. q. 87. art. 4. in corp. & ad 1. Covarr. Lib. 1. Res. c. 17. nu. 8. §. Primum hinc constat, Suar. cit. Lib. 1. c. 17. n. 21. & 25. Laym. cit. c. 3. nu. 2. & 3. & alij. Idque sumitur ex c. Novum; 2. h. t. secundum probabiliorum ejus explicationem apud Barbof. in Collectan. ibid. num. 2. Ubi dicitur: novum genus exactionis est, si Clerici à Clericis Decimas exigant, cum nusquam in Lege Domini legatur, quòd Levitæ à Levitis Decimas exegerint. Veruntamen Clerici, quibus alij Clerici spiritualium Ministeriorum labores impendunt, eisdem Decimas debent persolvere.*

XL II. Prior pars hujus cap. loquitur de Decimis, quæ ex prædiis, seu redditibus Ecclesiasticis solvuntur, has enim Clerici non solvunt alijs Clericis, exemplo Levitarum, qui non solvebant Decimas alijs Levitis; quia alia bona, seu redditus non habebant, nisi Decimas, *cit. c. 2.* Ratio est, quia Ecclesia voluit, ut Clerici redditus provenientes ex Titulis, seu Beneficiis Ecclesiasticis, integras, & absque diminutione perciperent, maxime Decimas Ecclesiasticas, ex quibus aliæ Decimæ non solvuntur. Unde originem traxit illud vulgare dictum, Clericus Clericum non decimat. Quare Clerici etiam non Curati, v. g. Canonici, non obligantur ad solvendas Decimas prædiales, ex Decimis, aliisque fructibus, quos Titulis Ecclesiasticis accipiunt, si bona, seu prædia, ex quibus fructus illos percipiunt, sita sint intra eandem Ecclesiam Parochialem, sive propriam eorum Parochiam; quia tales fructus percipiunt Clerici, ut Clerici sunt, seu Ministri Ecclesiæ, debentur enim ipsis ratione sui muneris Ecclesiastici, si ergo ex illis solverent Decimas, jam solverent, ut Clerici alijs Clericis, quod est contra *cit. cap. 2. in princ. h. t.* ideoque non habent bona, seu prædia Ecclesiæ onus annexum, solvendi Decimas eidem Ecclesiæ, cujus sunt, sive ad quam pertinent, neque enim Clerici sibi invicem Decimas solvere tenentur, *cit. cap. 2. in princ. Suar. cit. c. 17. num. 2. & 23. Less. Lib. 2. de jussit. c. 39. dub. 5. num. 23.* Sed neque etiam obligantur Clerici, non Curati solvere Decimas merè perfo-

nales ex lucris, seu redditibus acquisitis spirituali titulo; tum quia cum illos redditus accipiant in sustentationem, & stipendium laboris, seu operis spiritualis, censentur illud accipere integrum, & liberum ab omni onere Ecclesiastico: tum quia ipsi Clerici acquirunt etiam talia lucra titulo, & actione spirituali, adeoque ut Clerici sunt, *Suar. cit. c. 17. num. 4. 23. & 24.*

In posteriore verò parte *cit. c. 2.* est sermo de illis Decimis prædialibus, quæ debentur ex fructibus prædiorum secularium, & patrimonialium, quæ Clerici possident jure hereditatis, vel emptionis, aut quovis alio titulo seculari: ad has enim solvendas suis Pastoribus, seu Parochis, à quibus spiritualia accipiunt, etiam Clerici tenentur, cum ut sic sint Parochiani illorum, sicut Laici: Imò etiam, spectato jure communi, tales Clerici obligantur, ad solvendas Decimas personales, per se, & debito personali ex lucris, & redditibus temporali titulo acquisitis ob eandem rationem, *Suar. c. l. n. 21. & 24. Less. c. l. Barb. de offic. Paroch. c. 28. §. 3. n. 20. & 21.* sine causa verò in *cit. c. 2. in fine*, Textus ille intelligitur solum de Clericis conjugatis; tum quia is absolute loquitur, & ratio Textus locum habet in omnibus Clericis, qui bona patrimonialia obtinent, & Sacramenta percipiunt à Parochis locorum, *Suar. c. l. nu. 21.* Confirmatur, quia respectu bonorum, seu reddituum, & lucrorum temporalium per accidens est, quòd talis persona sit Clericus, vel Beneficiatus, adeoque percipit illa, non ut Clericus: sed ut Civis, & non est exemptus à solutione Decimarum ex talibus redditibus, aut lucris: sed illas debet solvere ei Sacerdoti, à quo accipit Sacramenta, sicut alij Parochiani, *Suar. cit. c. 17. n. 3.*

Porro decisio *cit. c. 2. h. t.* præsertim quoad Decimas personales, hodie vix locum habere potest; cum illæ ex lucris personæ non soleant pendì à Laicis, ergo multò minùs à Clericis: sed tantum reales, ac prædiales, quæ tamen ipsæ, spectato jure communi, debentur Ecclesiæ Parochiali, intra cujus fines prædium est situm, aut animalia pascuntur (quæ mixtæ Decimæ dicuntur) *c. Quoniam; 13. h. t.* quamvis dominus prædij, aut animalium in alia Parochia Divina audiat, & Sacramenta percipiat, juxta *c. Apostolica; 20. h. t.* de quo infra.

XL III. Illud hic quæri potest, si prædia unius Ecclesiæ, seu Parochiæ sint sita in alia Parochia, an tunc Ecclesia, cujus est prædium, teneatur solvere Decimas illi Ecclesiæ, in cujus territorio prædium est situm? Affirmativa sententia est de jure verior, quam tenet *Abb. in cit. c. 2. n. 6. h. t. Covarr. cit. c. 17. n. 8. §. Secundo, eamque præfert Suar. cit. c. 17. n. 28. & 31. Laym. cit. c. 3. n. 5. & alij communiter*, licet contrarium teneat *S. Thom. cit. art. 4. ad 1.* Ratio est, tum quia prædia transeunt, cum onere reali ad alias Ecclesias, solvendi Decimas illi Ecclesiæ, cui priùs solvi debebant. Tum quia aliàs posset una Ecclesia privari jure suo, & grave damnum pati, si aliæ Ecclesiæ prædia intra illius fines sita emerent, vel alio modo acquirerent, nec tenerentur Decimas ex illis solvere Ecclesiæ, in qua illa sita sunt. Idque confirmari potest ex *cap. Ecclesiæ; 43. & cap. seq. caus. 16. q. 1.* Ubi statuitur, antiquiores Ecclesias non esse privandas Decimis prædiorum, propter novas Ecclesias in eis ædificatas,

XLIV. Quæritur secundò. An Religiosi teneantur ad præstandas Decimas? Resp. Religiosi, si- cut, & aliæ personæ Ecclesiasticæ, spectato Jure com- muni, obligantur ad Decimas prædiales solvendas Parocho, in cujus Parochia eorum prædia sita sunt: nisi per speciale privilegium, vel contrariam consuetu- dinem ab hoc onere sint exempti, *Suar. cit. c. 17. n. 25. Less. cit. c. 39. n. 23. Laym. cit. c. 3. & alij Dd. communiter.* Idque colligitur ex c. *Ex multiplici*; 3. c. *Commissum*; 4. c. *Ex parte*; 10. h. t. & expressius in c. *Statuto*; 2. §. *Cæ- terum*, eod. in 6. Ubi statuitur, Religiosi tam ex- empti: quàm non exempti, ex terris, & possessio- nibus suis acquisitis, & acquirendis, Decimas illis Ecclesiis, integrè solvere debent, quibus eadem terræ, & possessiones, priusquam ad ipsos deveni- rent, fuerant decimales, nisi super hoc speciali jure (v.g. præscriptione, vel privilegio sint muniti: Et hinc etiam in cit. c. 2. §. *Diocessani*, eod. in 6. statu- tum est, quòd Diocessani, sive Episcopi ad peticio- nem Rectorum Parochialium, compellere possunt Religiosos (etiam exemptos, ut satis colligitur ex Textu, & notat *Franc. ibid. n. 15.*) ut super Decimis, quas habent, vel habituri sunt, quæ aliàs ad Paro- chiales Ecclesias spectaverunt, in judicio se si- stant, & respondeant: nisi non tantum personæ Religiosorum: sed etiam ipsæ res, sive Decimæ, quæ petuntur, sint exemptæ. Ubi notat *Gl. In casu*, quòd hic casus sit specialis, in quo Religiosi exempti possunt conveniri coram Ordinario, seu Diocessano, videlicet si exempti recusent solvere Decimas, tunc enim sunt subjecti foro, seu jurisdictioni Episcopi, seu Ordinarii, ratione rei subjectæ, sive Decimis ob- noxiæ, quæ non est, ut supponitur, exempta, juxta c. *ult. de foro compet.* Idem confirmatur ex c. *Veniens*; 8. de *transact.* ex quo etiam constat, quòd Religiosi teneantur integrè solvere Decimas Parochiæ, in qua sita sunt prædia eorum, non obstante prætextu trans- actionis, de quo *ibid.*

Ex dictis inferitur, quòd Religiosi, spectato Ju- re communi antiquo, etiam per se, & ratione personæ suæ, ad Decimas solvendas Ecclesiæ Parochiali tene- antur; cum ipsi à Pastoribus Ecclesiæ Divina, & Sa- cramenta percipere debeant: nisi privilegio, vel con- suetudine eximantur, *Suar. c. l. n. 25. Laym. c. l. n. 4.*

XLV. Quæritur tertio. Utrum pauperes tene- antur ad præstandas Decimas? Resp. primò, ij, qui communi paupertate laborant, ita ut valde tenues quidem redditus habeant: absolute tamen sufficientes ad necessariam sustentationem suæ personæ, & fami- liæ, etiam si Decimas solvant, hi, inquam, ad illas sol- vendas sunt obligati, ut docet *S. Thom. cit. q. 87. art. 4. ad 4. Suar. Lib. 1. c. 16. n. 16. Laym. cit. c. 3. n. 5. & alij communiter.* Ratio est, quia licet Decimæ, & alij redditus Ecclesiastici, si superflui sint, in pauperes ero- gari debeant, vel alios pios usus, ea tamen distribu- tio est relicta ipsis Clericis, ideòque pauperes suæ ob- ligationi priùs satisfacere debent; cum speciale ali- quod jus non habeant ad superfluos redditus Ecclesia- sticos.

XLVI. Resp. secundò, non solum, qui in ex- tremis: sed etiam, qui in gravi necessitate sunt consti- tuti, ita, ut solutis Decimis, non habeant necessaria, ad se suosque congruè, & honestè sustentandos, non ob- ligantur ad eas solvendas, saltem donec ad meliorem

fortunam pervenerint, *Suar. cit. c. 16. n. 18. Laym. cit. n. 6. Cast. Palao, p. 2. dis. unic. de decim. pan. 11. n. 2. & alij contra Abbat. Rebuff. & Canisum.* Ratio est, tum quia præceptum, de solvendis Decimis est Eccle- siasticum, & affirmativum, quod non pro semper ob- ligat: sed non, nisi cum certis circumstantiis: non est igitur credibile obligare cum tanto rigore, prætermi- tum Clerici, & Parochi obligationem habeant sub- veniendi ex suis redditibus Ecclesiasticis gravi paupe- rate pressis, ideòque hi possunt partem illam deci- matam retinere, quam Parochi ipsi dare debebant. Tum quia generatim debitor potest differre solutio- nem debiti, si gravi inopiâ laboret. Illud tamen in- terest inter gravem, & extremam necessitatem, ut inopiam, quod ob extremam omnino extinguitur ob- bitum: ob gravem verò tantum differri possit solutio, donec debitor ditior fuerit factus, *Laym. c. l.*

XLVII. Cæterum huc pertinet, quòd Bonifacius III. in *Extravag. Declarationes unic. h. t. inter com- munes in princ.* statuit: quòd Moniales, aliæque Re- gulares personæ, quarum redditus adeo sunt tenues, ut de illis sustentari non possint: sed pro habenda vitæ suæ sustentatione, mendicare debeant, Deci- mam non solvant. Idemque ibidem statutum est, de Clericis secularibus, quorum redditus annui summam septem florenorum auri non excedunt. Est autem ibi sermo de Decima Papali, sive à Papa im- posita Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis, ex causis ibi- dem expressis, ubi etiam multa dubia circa collectio- nem illarum Decimarum exorta, prolixè declarantur, quæ legi possunt in ipso Textu.

XLVIII. Quæritur quartò. Utrum Dominus prædij, an verò Colonus, seu Conductor ad Decimas præstandas sit obligatus? Resp. vel Dominus condu- xit operam Coloni pro pensione pecuniaria, ita, ut omnes fructus ad dominum pertineant: & tunc ipse dominus ad integras Decimas solvendas, est obliga- tus; quia omnes fructus percipit ex fundo, nec po- test deducere pensionem, quam solvit colono, qui debet solvere Decimas, non deductis expensis, c. *21. est*; 22. c. *Cum non sit*; 33. colonus verò ex pen- sione illa, tanquam stipendio sui laboris, debet præ- stare Decimas personales, ubi eas dari solent. Vel ipsemet colonus conduxit prædium, pro pensione pecuniaria, vel fructuaria, nempe certis mensuris fru- ctuum, v.g. decem scaphis frumenti: & tunc Colo- nus debet ex illis integras Decimas solvere, & postea pensionem, vel censum solvere domino, juxta c. *Cum non sit.* Neque in eo nimium gravatur Colonus, cum propter hoc onus, quod sustinet, dominus mi- norem pensionem, seu censum ab eo exigere debeat, & proportionatam valori novem partium fructuum, sive illi tantum correspondentem: ideòque tunc do- minus fundi non tenetur ad Decimas ex pensione, quam accipit; quia illa jam est virtualiter decima, hoc ipso, quòd fuit minor colono imposita, intuitu co- neris Decimarum, ac proinde non debet illa pen- sio iterum decimari, cum ibi nullum sit distinctum fru- ctuum personale. Vel denique dominus partem fru- ctuum, & colonus etiam partem percipit: & tunc uterque ex parte sua, absque diminutione seminis, aut sumptuum, Decimas solvere tenetur, c. *Trag. 26. h. r. Abb. ibid. n. 14. & 15. Azor. cit. c. 24. q. 4. Suar. cit. Lib. 1. c. 35. n. 13. & 14.*

XLIX. Porro quod tam Dominus, seu loca-
tor prædij, si ei certa pars fructuum, vel
dimidia pendatur: quàm conductor, seu colonus De-
cimasolvere debeat de portione fructuum; quam
quisque percipit, habetur etiam statutum in c. A no-
bis, 24. h. t. Nam cum interrogatus fuisset Inho-
centius III. utrùm ab ijs Decimæ exigi possint, qui
possessiones, seu prædia dant; vel accipiunt ad fir-
mam, sive alijs conductoribus elocant, dum domi-
ni prædiorum ajunt, colonos ad Decimas persol-
vendas esse obligatos, & vicissim coloni, dominos,
(prout habetur in integra lectione hujus cap.) Ad hoc
respondit Papa: cum quilibet Decimasolvere te-
neatur, nisi à præstatione illarum specialiter sit ex-
emptus, ideo tam à dantibus ad firmam, seu elo-
cantibus: quàm à recipientibus, seu conducenti-
bus bona, seu prædia, de fructibus, quos percipi-
unt, Decimas esse solvendas, nisi ab ipsis ostenda-
tur, quare ab hujusmodi Decimis sint immunes.

L. Ubi Notandum primò. Quando Domino,
seu Locatori prædij certa pars fructuum datur, tum
tam ipse, quàm Conductor, seu Colonus, de portione
fructuum, quam quisque percipit, Decimas dare de-
bet, ut colligitur ex hoc cap. idque duobus modis fieri
potest. Primò, ut ante omnia, ex fructibus adhuc ina-
tegris, seu indivisis pars decima deducatur, sive sepa-
retur (qui est modus expeditior, & communiter usi-
tatus) & postea, quod reliquum est, inter dominum, &
colonum, juxta conventionem suam, dividatur: tunc
enim si certa pars fructuum detur domino, post de-
cimationem, seu separationem Decimæ, non obliga-
tur dominus, ad Decimam partis suæ, quippe quæ jam
decimata fuit, ut tradit Gl. in c. Tua nobis, 26. v. Sic &
dominus, h. t. Alter modus est, ut prius Dominus, seu
Locator fructus inter se dividant, & postea pro sua
quisque parte Decimas solvat, qui modus cum priore
reipsa coincidit, Suar. cit. Lib. 1. c. 35. n. 13.

Notandum secundò. Ecclesia, & ejus Rector ha-
bet jure fundatam intentionem, ut ei solvi debeant
Decimæ fructuum, ex prædis intra fines Parochiæ sitis,
ut colligitur ex hoc cap. nisi Dominus, seu Locator
prædij, vel colonus, qui fructus percipit, exemptionem
à Decimis ostendere possit, Abb. hic not. 2. de quo
§. seq.

§. III.

An quis per privilegium possit eximi
ab obligatione solvendi Decimas,
& per quem?

LI. Assertio 1. Etsi Papa possit de potestate ab-
soluta præceptum, sive obligationem solvendi Deci-
mas, quoad omnes Christianos, tollere, & abrogare,
saltem validè, ita ut factum teneat, dummodò Mini-
stris Ecclesiæ aliunde suppeditetur necessaria, & con-
grua sustentatio: licitè tamen, & de facto, ac simplici-
ter id non potest, Suar. Lib. 1. c. 14. n. 9. & 10. Ratio
primæ partis est, quia cum hæc obligatio, non ex jure
Divino, sed merè Ecclesiastico descendat, si relinqua-
tur Clericis necessaria sustentatio, potest absolute lo-
quendo tolli. Ratio secundæ partis est, quia talis ab-
rogatio cederet in grave damnum, non tantum tem-
porale: sed etiam spirituale totius Ecclesiæ, & esset
dissipatio reddituum Ecclesiasticorum, ideoque licitè

Topus III.

fieri non potest. Veruntamen per speciale privilegium
quibusdam in particulari concessum, ea obligatio sol-
vendi Decimas remitti potest, & aliqui ab illa eximi
possunt, prout constat ex c. A nobis, 24. h. t. & tradit
Gl. ibid. v. Exemptus; & Abb. n. 4. & sumitur etiam ex
c. 2. §. pen. eod. in 6. Covarr. Lib. 1. resol. c. 17. n. 9. Sil-
vest. v. Decima, q. 5. n. 11. Ratio est, quia de jure natu-
rali, ac Divino solum est, ut Ministri Ecclesiæ habeant
à fidelibus, quibus Divina, & spiritualia ministrant,
necessariam, & congruam sustentationem: quod verò
ad hanc contribuere debeant omnes, & singuli fideles;
non est de jure Divino positivo; quia nullum extat
præceptum Divinum, à Christo traditum, quod omnes
fideles obliget, in particulari, ad Decimas solvendas.
Neque etiam est de jure naturali, saltem quoad certam
partem; quia per exemptionem unius, vel etiam plu-
rium, non gravantur alij solventes Decimas, cum
non plus solvant, quàm si nullus esset exemptus: sed
per talem exemptionem solum census, & stipendium
Ministorum Ecclesiæ minuitur: idque ex justa causa
ab Ecclesia fieri potest, modò illis relinquatur neces-
saria, & congrua sustentatio: quod autem ultra hanc
Ministris Ecclesiæ datur, potest Ecclesia augere, &
minuere, prout ad commune bonum expedire, judica-
verit. Cum ergo hæc dispensatio, seu relaxatio sit
tantum in jure, & præcepto Ecclesiastico, nihil ob-
stat, quò minus aliqui ab hoc onere eximi possint per
Ecclesiam. Confirmatur, quia per consuetudinem
legitimè præscriptam potest quis omnino liberari ab
obligatione solvendi Decimas, ut infra dicetur, ergo
etiam per privilegium Papæ, arg. c. 1. de Constit. in 6.
Suar. cit. Lib. 1. c. 15. n. 2.

LII. Assertio 2. Solus S. Pontifex potest privile-
gium exemptionis à Decimis concedere, non item Epi-
scopi; & alij Prælati inferiores, ut ex communi docet
Suar. cit. Lib. 1. c. 15. n. 2. & 11. & c. 18. n. 2. Barb. de
offic. Paroch. c. 28. n. 49. & seqq. Ratio est, quia Præ-
lati inferiores non possunt relaxare Legem Superio-
ris, sive Juris communis Canonici, nec immutare ea;
quæ per SS. Pontifices in eo statuta sunt, nisi in casu-
bus ipsis concessis: cujusmodi facultas quoad Deci-
mas nulla Episcopis facta reperitur in Jure, vel Con-
ciliis: sed solum in quibusdam casibus specialibus, eis
committitur, ut Decimas, vel aliquam illarum partem,
aut Beneficia ex illis erecta, ad aliqua opera, vel loca
pia applicare possint, uniendo, vel dividendo. Potest
tamen Episcopus, ex justa causa, Decimas unius Eccle-
siæ alteri Ecclesiæ, vel personis Ecclesiasticis concede-
re, c. Plures, 4. & 2. Statuimus; §. 5. & c. fin. caus. 16. q. 1.
Barb. c. l. n. 54.

Cæterum duplicia sunt privilegia exemptionis à
Decimis, quædam generalia à Jure communi Cano-
nico concessa, sub quibus comprehenduntur omnia
privilegia in Corpore Juris contenta: quædam verò
sunt privilegia particularia, sive in scriptis concessa
extra Jus commune, sive sine scripto per consuetudi-
nem, ut notat Suar. cit. c. 18. n. 2. nos de prioribus, &
generalibus potissimum agemus.

§. IV.

Quenam privilegia exemptionis à
Decimis sunt concessa Religiosis, vel
etiam Clericis, jure communi?

Kkk 2

LIII. AC

LIII. Assertio 1. Jure communi Canonico, Monachi, seu Religiosi, imò & Clerici Regulares in communi viventes, sunt exempti à solvendis Decimis personalibus, & prædialibus, ex ijs scilicet prædiis, quæ propriis manibus, seu laboribus, aut sumptibus excolunt, prout in primis statuitur, in c. Decimas, 47. caus. 16. q. 1. Ubi dicitur à Monachis, seu Clericis communiter viventibus nulla ratio finit, ut milites, Episcopi, aut quælibet personæ Decimas de laboribus, seu nutrimentis suis propriis extorqueant. Ubi per nutrimenta propria intelliguntur animalium, quibus nutrimur, educatio, aut cultura propriorum agrorum, & hortorum, ut notat *Suar. cit. c. 18. n. 3.* De eodem privilegio fit etiam mentio in c. *Ex multiplici*; 3. h. t. ubi Monasterium quoddam ab Adriano II. privilegium obtinuit, ut de laboribus, quos propriis sumptibus excolit, nulli Decimasolvere teneatur.

LIV. Præterea de alio simili privilegio Religiosis concessio agitur in c. *Ex parte*; 10. h. t. Ubi habetur, » Cum Archiepiscopus Terraconensis questus esset » apud Alexandrum III. quòd Monachi albi, & nigri, » & alij quidam Religiosi, occasione privilegiorum, » quæ ipsis Romana Ecclesia concessit, Ecclesias Diocesis suæ redditibus privare præsumant. Respondit » Pontifex, quòd Antecessores Pontifices ferè omnibus Religiosis Decimas laborum suorum remisissent. Sed postea Adrianus Papa solis Cisterciensibus, Templariis, & Hospitalariis Decimas laborum suorum, videlicet ex prædiis, quæ propriis manibus, vel sumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium suorum, & de hortis suis Decimas non persolvant, indulgit. Cæteris verò Religiosis, ut de novaliis suis, quæ propriis manibus, vel sumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium suorum, & de hortis suis Decimas non persolvant. Et hanc Adriani Constitutionem, ait Papa, se secutum fuisse, ideòque Religiosos, quibus id solum indultum fuit, non posse Decimas ex alijs rebus Ecclesiasticum suatum subtrahere, vel ulterius, quàm dictum est, sibi vendicare.

LV. Pro explicatione hujus cap. Notandum primò. *Ex Gl. hic communiter recepta, V. Laborum suorum*, quòd Monachi olim ex prædiis, & laboribus suis Decimas dare debuerunt Parocho, in cujus Ecclesia Divina audiebant, & Sacramenta percipiebant, sicut Laici; quia tunc ad Clericatum promoveri non solebant, ut colligitur ex c. *Alia causa*; 6. c. *Ecclesia*; 7. c. *Interdicimus*; 10. c. *Alijs Canonibus*. At verò postea Concilium Moguntinum, & Papa Paschalis II. prout refertur in c. *Questi*; 46. & c. *Decimas*; 47. ead. caus. 16. q. 1. concessit, ut Monachi, & Clerici in communi viventes, ex laboribus suis, ac nutrimentis, adeòque etiam ex hortis, & prædiis, quæ ipsi proprio labore, aut sumptibus, pro vitæ suæ sustentatione colunt, Decimasolvere non teneantur, ut supra dictum. Sed privilegium hoc tam amplè Religiosis concessum, ab Adriano IV. & Successore ejus Alexandro III. ad solos Cistercienses, Templarios, & Hospitalarios restrictum fuit, ut patet ex hoc cap. licet hoc ipsum postea revocatum fuerit in c. *pen. h. t.* de quo infra. Cæteris verò Religiosis tantum concessum fuit, ut ex novaliis suis, quæ propriis manibus, vel sumptibus excolunt, & ex nutrimentis animalium suorum, seu pascuis, & hortis suis Decimas persolvere non tene-

antur; de alijs verò rebus omnibus illasolvere debeant, ut habetur in c. c. *Ex parte*; ubi Gl. *V. Laborum suorum*, ait, & sic modò servatur.

Notandum secundò. Privilegium concessum hoc cap. intelligi debet primò, solum de illis novaliis, sive prædiis, aut fundis de novo cultis, qui molos, aut modicos fructus antea afferebant, adeòque grave præjudicium Ecclesiæ Parochiali non inferant, etiam si nunc ex tali loco, postquam est ad cultum redactus, nullæ Decimæ à Religiosis penduntur, ut infra dicitur. Secundò, debet hoc privilegium intelligi de animalibus, quæ ipsi Religiosi nutriunt, seu sumptibus: non autem de illis, quæ dant alijs nutrimenta, nisi dent alijs, ut illa nutriant sumptibus ipsorum Religiosorum, *Abb. in cit. c. Ex parte; in fine.* Tertio, intelligendum est hoc privilegium, de illis hominibus, quos colunt Religiosi ad proprium usum duntaxat: verò ex agro ab antiquo, & supra hominum memoriam Decimis obnoxio, Religiosi facerent hortum, prout dictum privilegium exemptionis non habet locum, quia possent fraudulenter reducere prædia ad hortos, *Abb. c. l. n. 3.* De cætero verò etiam hodie saltem manet privilegium omnibus Religiosis, & Clericis Regularibus in communi viventibus concessum, quod novalia, pascua, & hortos in c. c. *Ex parte; h. t.* Simile privilegium concessum est leprosis in c. 2. de *Ecclesiis*, ut, si in communi viventes propriam Ecclesiam, cum Cæmeterio, ac proprium Presbyterum habere permittantur, de hortis, & nutrimentis animalium suorum Decimas tribuere non cogantur.

Notandum tertio. Si Religiosi curam populi gerant, seu Parochias, v. g. Monasterio incorporatas administrant, possunt Decimas prædiales, & personales exigere, perinde, ac Parochi, & Sæculares Curati; nam tunc jure communi possunt jura Parochialia exigere, & exercere, c. *Moderamine*; 23. caus. 16. q. 1. & tradit in c. c. *Ex parte; V. Laborum suorum*, & *Abb. in c. Suppl. sum*; 9. n. 2. h. t.

LVI. Assertio 2. Privilegium concessum Cisterciensibus, Templariis, & Hospitalariis (in c. *Ex parte*; 10. h. t.) ut immunes sint à solvendis Decimis ex prædiis quibuscunque, etiam novaliis, ad Monasterium spectantibus, si ea propriis manibus, aut sumptibus colerent, postea restrictum fuit in Concilio Generali Lateranensi, sub Innocentio III. habito, ad prædia, quæ Religiosi isti, ante Concilium Lateranense, possederunt, ut ex illis Decimas dare non teneantur. At verò quoad prædia, quæ Religiosi isti, & omnes alij Regulares, qui iisdem gaudent privilegiis, post dictum Concilium Decimas acquisivisti, sive emptione, sive pà fidelium donatione, vel quovis alio titulo, etiam si illa propriis manibus, aut sumptibus excolant, ex ijs Decimasolvere debeant illis, quibus dari solita sunt, priusquam ad Religiosos prædia illa pervenerunt, prout constat ex c. *Nuper*; 14. h. t. desumpto, ex eodem Concilio Lateranensi, ubi habetur, quòd Abbates Ordinis Cisterciensis in Generali Capitulo congregati, ex commotione Patris Innocentij III. providè statuerunt, ne de cætero Fratres illius Ordinis emanant possessiones, seu prædia, ex quibus Decimæ debentur Ecclesiis, præterquam pro fundandis de novo Monasteriis. Et si tales possessiones, seu prædia ipsis à Fidelibus fuerint donata, aut ab ipsis empta, pro novis Monasteriis

fundandis, ut alijs excolenda committantur, à quibus Decimæ Ecclesijs (ad quas prius pertinebant) persolvantur. Ne verò occasione privilegiorum Ecclesijs concessorum, Ecclesijs ulterius graventur, ideo decrevit Papa Innocentius hic, ut dicti Religiosi in posterum de terris alienis (hoc est, quæ ipsi conduxerunt) ex omnibus, quas in posterum acquirunt, etiam si propriis manibus, ac sumptibus eas excolant, Decimas ijs Ecclesijs, quibus eæ ex illis terris, seu prædijs jam antea solvebantur (priusquam scilicet ad Religiosos pervenirent) etiam deinceps persolvant, nisi aliter cum ijsdem Ecclesijs componant. Addit Pontifex, & hoc ipsum ad alios Regulares, similibus privilegijs gaudentes, extendendum esse, ut, ita Ecclesijs Prælati promptiores, & efficaciores sint, ad exhibendum Religiosis adversus malefactores, sive jurium ipsorum violatores, justitiam, & eorundem privilegia diligentius, & perfectius studeant observare.

L VII. Porro circa hanc Constitutionem Concilij Lateranensis Notandum primò. Decimæ prædiales à Religiosis privilegiatis solvendæ sunt ex illis prædijs, quæ post Concilium Generale Lateranense III. acquisiverant, & quoad hujusmodi bona, privilegia omnium Religiosorum sunt revocata: non item quoad bona acquisita, ante Concilium Lateranense, circa quæ Constitutio ista nihil mutavit, ut à sensu contrariò colligitur, & notat *Abb. hic n. 2. not. 3.* unde in illis adhuc hodie locum habet privilegium concessum Cisterciensibus, & alijs in *cit. c. Ex parte*, 10. h. 1. ut mox dicetur.

Notandum secundò. Ex prædijs acquisitis post Concilium Lateranense, Regulares privilegiati tum nemini tenenturolvere Decimas, etiam ex prædijs, quæ propriis manibus, aut sumptibus colunt, si ex illis antea solvebantur, ut clare colligitur ex verbis *Textus ibi: quibus ratione prædiorum antea solvebantur*: ac proinde dito copulativè requiruntur, ut Regulares privilegiati sint obnoxij solutioni Decimarum prædialium: primò, ut prædia fuerint acquisita post dictum Concilium: secundò, ut prædia, ex quibus solvendæ sunt Decimæ, ante acquisitionem fuerint Decimis obnoxia. Ex quo per sensum contrarium infertur, quòd ex illis prædijs, etiam post Concilium acquisitis, ex quibus, antequam ad Religiosos pervenirent, nulli Ecclesiæ Decimæ solvebantur, neque hodie solvi debeant, *Hostiens. hic v. Solvebantur, & Fagnan. ibid. n. 18. & 19.* Ratio autem, cur Religiosi teneanturolvere Decimas ex prædijs, post Concilium Lateranense acquisitis, est; quia hujusmodi prædia ad Religiosos transeunt cum eodem onere Decimarum: nam Decimæ prædiales comitantur rem, seu fundum, qui si onere reali Decimarum sit affectus, illud onus ad quemcunque possessorem transit, non habito respectu ad personam, quæ possidet: nisi ex speciali jure sit exempta. Idque procedit, etiam si ea prædia, pro dote, & fundatione, seu sustentatione Monasterij, aut Ecclesiæ ejus, vel etiam alterius Ecclesiæ secularis, sint assignata, adhuc enim ex illis debent solvi Decimæ illis Ecclesijs, quibus antea solvebantur, sive talia prædia dotalia sint à fidelibus donata, sive empta, quia res cum suo onere transit, *Gloss. in c. 1. v. Ullo servitio de censib. Abb. in cit. c. Nuper, not. 1. h. 1. Fagnan. ibid. h. 10. contra Gl. in c. 2. v. à Clericis, h. 1.*

L VIII. Notandum tertio. Per Constitutionem dicti *cap. Nuper*, h. 1. nullo modo revocatum est privilegium concessum Religiosis in *c. Ex parte*, 10. h. 1. per quod immunes sunt, à solvendis Decimis ex novalibus suis, videlicet ex ijs terris, seu prædijs, quæ ipsimet propriis laboribus, aut sumptibus excolunt, cum antè non essent frugifera, vel saltem non Decimis obligata, ut docet *Abb. in cit. c. Nuper*, n. 3. in fine. *Laym. cit. c. 3. n. 4. Fagnan. in cit. c. Nuper*, n. 22. & 23. & alij communiter. Idque evidenter colligitur ex ipso *c. Nuper*; in quo nec verbo de Decimis perceptis ex novalibus fit mentio: sed solum revocatur privilegium quibusdam Religiosis concessum, ut immunes sint à solvendis Decimis ex prædijs, quæ proprijs laboribus, vel sumptibus colunt, quoad ea prædia, quæ deinceps acquisiti essent, si ea illis antea, id est, antequam ad ipsos pervenirent, Decimæ solvebantur. Atqui hoc nullo modo potest verè dici, aut intelligi de fundis, seu agris novalibus; cum illi de novo primum ad culturam sint redacti, & sic antea nullos fructus ferebant, ex quibus Decimæ alicui Ecclesiæ solvi deberent, vel possent: ergo nullà ratione dici potest, quòd per dictum *cap. Nuper*; sublatum sit privilegium Religiosis concessum, quoad novalia, quippe in quo solum sermo est, de agris ab antiquo jam cultis, antequam ad Religiosos pervenirent, adeoque non novalibus, dictumque privilegium etiam hodie in suo robore manet, *arg. c. Ad audientiam*, 12. h. 1.

L IX. Notandum quarto. Constitutioni *cit. cap. Nuper*; de Decimis prædialibus solvendis à Religiosis, cum sit Concilij Generalis, nunquam censetur derogatum: nisi clausula illius derogatoria expressè adjiciatur, prout sumitur ex *c. Ex parte*, 3. de *Capell. Monach.* quia talis Constitutio censetur habere adjunctam clausulam derogatoriam, etiam futuris, seu sequentibus dispositionibus, ob defectum intentionis, ex parte concedentis, ideoque necessariò requiritur, ut expressè ei derogetur, ut ex Rota tradit *Barb. de Offic. Paroch. c. 28. n. 37. & 38. & in Collect. in cit. c. Nuper*, n. 2. & *ibid. Fagnan. n. 28. & 29.* Nec obstat, quòd dictum *cap. Nuper*; sit relatam in Corpus Juris, ideoque Papa censetur de illo habere plenam notitiam: nihilominus enim adhuc requiritur expressa illius derogatio, juxta *cit. c. Ex parte*; quia adhuc adest defectus intentionis, ex parte concedentis, propter clausulam derogatoriam, quam includit Constitutio Concilij Generalis, *Fagnan. c. l. sufficit tamen*, si in privilegio exemptionis à Decimis prædialibus derogetur in Concilio Generali, additâ clausulâ, & alijs Concilijs, vel si dicatur, *non obstante Constitutione aliqua, in Generali Concilio editâ*, tunc enim censetur derogatum etiam dicto Decreto Concilij Lateranensis, ut resolvit Rota, & *Dd. apud Fagnan. c. l. n. 31. & 32.*

L X. Hinc infertur primò, si hodie à Sede Apostolica Religiosis privilegium concedatur, ut de prædijs suis, quæ proprijs manibus, vel sumptibus excolunt, Decimasolvere non teneantur, vel etiam absolute, ut immunes sint à solutione Decimarum prædialium, cum expressa derogatione *cit. c. Nuper*; Id intelligendum est, non tantum de prædijs, tempore concessi privilegij acquisitis: sed etiam in posterum acquirendis, *arg. cit. c. Nuper*; Ex quo colligitur, quòd privilegium immunitatis à Decimis prædialibus

ante Concilium Lateranense, etiam ad prædia acquirenda extendebatur, & ex vi verborum privilegij prædia etiam acquirenda in illo comprehenduntur, cui quoad hæc tantum bona in *c. Nuper*; derogatur. Ergo quando nunc post Concilium Lateranense, conceditur aliquibus Religiosis privilegium, cum expressa derogatione dicti *cap. Nuper*; vi illius, etiam illi exempti à Decimis solvendis, etiam ex bonis acquirendis. Idemque colligitur ex *c. Quia circa*; 22. de privileg. ubi dicitur, quod, qui indefinitè remisit Decimas, intellexisse videtur, non tantum de Decimis bonorum illius temporis: sed & futuri, cum nihil exceperit, & potuerit exceperisse, & in Beneficiis plenissima sit interpretatio adhibenda, nec debeat una eademque substantia diverso jure censi: & ibidem dicitur, maxime, quia indefinita propositio æquivalere universali, quando est eadem ratio de omnibus: & tunc tantum res transit cum onere, quando privilegium illud non tollit, secus si tollat, *Suar. cit. Lib. 1. c. 19. n. 7.*

LXI. Infertur secundo, tamen si in privilegio à Sede Apostolica concessio, non expressè derogetur dicto *c. Nuper*; nihilominus hodie etiam valet tale privilegium exemptionis à Decimis prædialibus, quoad prædia, ex quibus Decimæ antea non solvebantur, cum in *cit. c. Nuper*; non revocetur privilegium exemptionis, quoad illa prædia; adeoque non fuit opus illi derogare: secus est de illis prædiis, ex quibus, antequam pervenirent ad privilegiatos, Decimæ solvebantur Ecclesiis, tunc enim necessariò requiritur expressa derogatio *cit. c. Nuper*; *Fagnan. ibid. n. 27. & 28.*

Unde cum quaeritur, an valeat privilegium exemptionis à solutione Decimarum prædialium, post *cit. Constitutionem c. Nuper*; impetratum à Sede Apostolica, distinguendum est: vel enim in privilegio expressè derogatum est dicto *cap. Nuper*; & privilegium absque dubio est validum, & observandum; quia Constitutio à Papa edita, etiam in Generali Concilio, nullum generat successoris præjudicium, quod minus contra illam dispensationem, vel privilegium dare possit, *arg. c. Innotuit*; 20. §. *Quamvis autem, de Elect. Hostiens. in cit. c. Nuper*; 5. *Nisi cum ipsis, Joan. Andr. ibid. n. 3. & Fagnan. n. 26.* ubi ait: tale privilegium exemptionis à solutione Decimarum prædialium, cum specifica derogatione *hujus cap. Nuper*; concessisse Gregorium XIII. Religiosis Societatis Jesu in Constitut. quæ incipit, *Pastoralis officij*. Vel in privilegio Sedis Apostolicæ non est derogatum *huic c. Nuper*; & tunc quoad prædia, ex quibus prius Decimæ non solvebantur, privilegium est observandum; quia non est contrarium huic Constitutioni: quoad illa verò; ex quibus, ante acquisitionem prædiorum, Decimæ solvebantur, non valet, quia necessaria est derogatio *cit. c. Nuper*; ut ex dictis patet.

LXII. Infertur tertio, in generali communicatione privilegiorum alicui Religioso Ordini amplè concessa, non continetur privilegium inamunitatis à solvendis Decimis prædialibus; quia hoc privilegium non solet concedi, nisi cum magnâ difficultate, & causæ cognitione. Idque procedit, etiam si in Literis communicationis privilegiorum, facta sit mentio de Decimis; quia id intelligi debet de exemptione à Decimis extraordinariis: non autem de ordinariis, seu prædialibus, *Fagnan. in cit. c. Nuper*; n. 33. & 2. seqq. *Barb. de Offic. Paroch. cit. c. 28. §. 3. n. 41.*

LXIII. Illud hic addendum, si idem privilegium pluribus sit concessum, v. g. Regularium Ordinibus, & quoad aliquos revocatur, non ideo censendum est, esse revocatum etiam quoad alios similiter privilegiatos, nisi id exprimat, ut tradit *Abb. in cit. c. Nuper*; n. 3. h. t. quia in Constitutionibus correctiis, seu revocatoriis non debet fieri extensio, etiam par, vel major subest ratio, *Gl. in l. ult. Auth. Quas actiones, V. Excludantur, junct. Gl. marg. & ibi Dd. C. de SS. Eccles. arg. l. Precipimus*; 32. in fine, *junct. Gl. V. Intelligunt, C. de appell.* Exemplum habetur in privilegio concessio Ecclesiis, & Civitatibus, ut in hæreditatibus, legatis, & rebus ipsis donatis, vel venditis, non possit contra illas præscribi, nisi centum annis, excepta Ecclesiâ Romanâ, *cit. Auth. Quas actiones*; hæc revocatio non est extendenda ad Civitates, quorum privilegium centenariæ præscriptionis saltem manet, *Abb. c. l.* Idque sumitur ex *cit. c. Nuper*; ubi per hoc quod revocatum fuerit privilegium Cisterciensium, non censetur revocatum similiter privilegium alijs Religiosis concessum, nisi Papa id expressisset, & extendisset. Excipitur, nisi privilegium quibusdam sit concessum primò, & principaliter: alii verò solum ad instar, seu per communicationem, non tamen æquè principaliter, tum enim revocato privilegio principaliter concessio, censetur etiam revocatum, quoad alios, quibus solum accessorie est concessum, de quo *Rodrig. Tom. 1. qq. Regul. q. 8. art. 5.* Ceterum an privilegium exemptionis à Decimis, etiam extendatur ad novalia, infra dicetur.

§. V.

De interpretatione privilegij exemptionis à solvendis Decimis.

LXIV. Quaeritur primò, quomodo intelligendum sit privilegium à Sede Apostolica concessum Religiosis, ut ex prædiis, quæ propriis manibus, seu laboribus, vel sumptibus colunt, Decimasolvere non teneantur? Resp. hujusmodi privilegium non est intelligendum de prædiis conductitiis, nec ad illa extendendum, prout sumitur ex *c. Dilecti*; 8. h. t. Nam cum Monachi quidam à Romano Pontifice privilegium impetrassent, de non solvendis Decimis ex terris, seu prædiis, quæ suis propriis laboribus, aut sumptibus colerent: iidem Monachi postea multa prædia sita in Parochia Abbatis, & Fratrum S. Crucis, ex quibus Decimas isti, ac magnam partem sustentationis habebant, conduxerunt, & ad fructum, sive sub certa pensione annuâ, elocata acciperunt. Quare cum dictus Abbas, & Fratres se committere eâ in regravatos esse sentirent, id questi sunt Alexandro III. Is respondit, non fuisse suam, aut Antecessorum suorum intentionem, ut ex possessionibus, seu prædiis conductis Monachi illi privilegiati Decimas non solvant, Ideoque mandat ipsi, ut ex talibus prædiis, quæ conduxerunt in Parochia dicti Abbatis, & Fratrum S. Crucis, ex quibus isti solebant antea Decimas accipere, integrè eisdem illas persolvant, vel cum ipsis amicebilitate componant. Ratio hujus decisionis est, quia privilegium Principis, quatenus cedit in alterius præjudicium, strictè interpretari oportet; nec ita intelligi debet.

debet, ut per illud grave damnum inferatur tertio, l. 2. c. de precib. Imper. offerend. at si Religiosi, non tantum in propriis; sed etiam conductitiis prædiis immunes essent à Decimis præstandis, id cederet in grave præjudicium, & damnum Ecclesiæ Parochialis, in qua sita sunt illa prædia, ergo privilegium immunitatis à Decimis concessum Religiosis, non de prædiis conductitiis; sed de propriis tantum, quæ laboribus, ac sumptibus eorum coluntur, intelligi debet.

LXV. Idque confirmatur, vel ex ipsis verbis privilegij, nam vel conceditur sub hac forma, ut Religiosi non solvant Decimas laborum suorum, quos propriis manibus, vel sumptibus colunt, prout habetur in c. Ex parte; 10. h. t. & necesse est, ut intelligere, de laboribus, scilicet agrorum suorum; quia labores non coluntur; sed agri, & quidem de agris propriis, non conductitiis; quia hi non sunt proprii; sed alieni, nec laboribus culture sunt verè proprii, nisi fiant in agris propriis, si enim in alienis agris impendantur, potius videntur esse alieni, & domini agri ad culturam locati, qui pro mercede eas operas, seu labores conduxit, *Suar. cit. Lib. 1. de Decim. c. 19. n. 9.* Vel conceditur privilegium, sub hac verborum forma, ne solvant Decimas ex suis, seu propriis suis fundis, vel ex prædiis, quæ habent, vel ex bonis possessis, &c. nam cum tale privilegium vergat in præjudicium tertij, idèque stricte sit intelligendum, salvâ verborum proprietate, ideo non est extendendum ad prædia, seu bona conductita, quæ propriè loquendo, non habentur, seu possidentur, ut propria: sed solum habentur, seu possidentur, quoad usum, *Suar. c. l. n. 10.* Idemque dicendum de prædiis Emphyteuticis, sive in Emphyteusin acceptis, non enim privilegium concessum Religiosis, non solvendi Decimas ex laboribus, seu prædiis suis, quæ proprio labore, aut sumptu excolunt, ad illa est extendendum, si antea Decimis obligata erant; nam bona emphyteutica, propriè, & stricte loquendo, non sunt propria ejus, cui in Emphyteusin data sunt, cum dominium directum eorum ad alium pertineat, adeoque ipse propriè non sit dominus illorum, l. 1. junct. Gl. fin. ff. Si ager vectigal, &c. alioqui enim hoc privilegium, etiam ad agros conductos ad longum tempus, extendi posset, cum Emphyteusis in effectu non sit, nisi locatio quædam ad longum tempus, quod tamen est contra cit. c. Dilecti; quod de agris conductitiis indistinctè, & generaliter loquitur, atque, ex illis Decimas à Religiosis privilegiatis solvendas esse, si antè ex illis dari consueverunt. *Suar. c. l. n. 12.*

LXVI. Porro ex cit. c. Dilecti; colligitur præterea primò, quòd Religiosi possunt aliena prædia conducere, si propria non sufficiant ad eorum sustentationem, ut ea excolant, & fructus inde preceptos, vel absumant, vel vendant, non lucri, seu questus causâ: sed ob necessariam sustentationem, ut notat Gl. hic v. Conduxistis, & Abb. n. 3. & Gl. in c. ult. dist. 86. v. Conductiones. Colligitur secundo, quòd inter Ecclesias valeat amicabile compositio, ut non solvantur Decimæ integrè: sed pars solum, Gl. fin. hic, de quo infra plura.

LXVII. Assertio 2. Privilegium Jure communi concessum Religiosis quibusdam, ut ex prædiis, quæ propriis manibus, vel sumptibus colunt,

nemini Decimas solvere teneantur (cujusmodi concessum fuit Cisterciensibus, Templariis, & Hospitalariis, juxta c. Ex parte; 10. h. t.) non debet extendi ad terras, seu prædia, quæ Religiosi tradunt alijs excolenda; nam de his Decimas solvere tenentur Ecclesiis Parochialibus, prout statuitur in c. Licet; 11. h. t. & in Clement. 1. eod. Debet autem tale privilegium intelligi de prædiis propriis Religiosorum, quæ ipsimet colunt, vel propriis manibus, vel saltè suis sumptibus, pro necessaria sustentatione vitæ suæ, ut explicat Gl. in cit. Clement. 1. v. Excolendas, dummodo talia prædia acquisiverint, ante Concilium Lateranense sub Innocentio III. & hæcenus possederint, juxta c. Nuper; pen. h. t. de quo supra. Ratio hujus decisionis est, quia privilegium cessionis à Decimis, ex prædiis, quæ propriis laboribus, vel sumptibus colunt, si id per colonos faciant, tenentur ipsi Religiosi solvere Decimas ex illis fructibus, quos ipsi percipiunt; quia deficit conditio, sub qua privilegium est concessum, cum ipsi propriis manibus, vel sumptibus ea non colant, & ipsi etiam coloni tenentur solvere Decimas ex parte fructuum, quam ipsi percipiunt, *Suar. cit. c. 19. n. 13.*

LXVIII. Ubi notandum præterea primò, variis modis potest alicui tradi prædium, vel fundus ad excolendum, ut notant *Dd. hic.* Primò, ut nudo ministro, seu famulo, qui sumptibus domini illud colere debet, pro mercede ipsi constituta in pecunia, vel frumento, vel pro concessio ipsi usu fructuum, qui inde proveniunt, & tunc prædium sumptibus domini, v.g. Monasterij, ut in casu cit. c. Licet; colitur, adeoque immune est à solvendis Decimis; quia etsi non colatur propriis laboribus, colitur tamen propriis sumptibus, cum prius non sit determinatè necessarium, in privilegio enim solum alternativè requiritur, sive sub disjunctione, ut propriis laboribus, vel sumptibus colatur. Secundò, interdum prædium alteri colendum traditur, pro certa pensione annua pecuniaria; & hæc est propriè locatio, vel Emphyteusis, & tunc ipse conductor, vel Emphyteuta Decimas solvere cogitur; quia omnes fructus ex prædio percipit. Tertiò, alicui aliquando prædium colendum traditur, pro pensione fructuaria, v.g. frumenti, vini, &c. & hæc est improprie dicta locatio, & potius contractus innominatus, do, ut des, ut docet *Bart. in l. Si merces; 28. §. Vis major, ff. Locat.* etsi possit, & soleat locatio appellari, l. Si olei; 21. c. eod. quia illi æquiparatur. Quòd si verò ultra decennium ita fundus elocetur, censetur contractus emphyteuticus. Atque in his elocationibus, cum prædia coluntur sumptibus coloni censuales, ea non gaudent privilegio immunitatis à Decimis, *Abb. in c. Ex parte; 10. n. 2. h. t.* Quartò, interdum prædium traditur excolendum colono partiaro, qui velut jure societatis, v.g. dimidiam, vel tertiam partem fructuum percipit, quod verò reliquum est, domino tradere debet; nam dominus das fundum, & colonus operam in colendo fundo, ut docet *Bart. c. l.* Et hoc casu, siquidem colonus partiarus etiam suis sumptibus fundum colere debet, ut plerumque fieri solet, ex prædiis sic elocatis à Monasterio

sterio, v. gr. privilegiato debent solvi Decimæ; quia Monasterium tunc nec suis laboribus, neque propriis sumptibus illa colit; *Abb. c. l.* Si verò Monasterium suis sumptibus fundum colat, ipsi verò colono pars fructuum, v. gr. quarta solvatur, tantum pro labore cultura, tunc prædium gaudebit privilegio immunitatis à Decimis solvendis: si denique prædium colatur communibus sumptibus Monasterij, & coloni partiarj, Decimæ erunt solvendæ tantum ex illa parte fructuum, quam colonus percipit.

LXXIX. Notandum secundò. Si privilegium immunitatis à solvendis Decimis sit, v. gr. Religiosis concessum, intuitu personarum, adeoque sit privilegium personale, tunc non transit ad colonos; quia tale privilegium personam non egreditur, *l. In omnibus 68. ff. de R. J.* si verò sit privilegium reale, per quod etiam ipsa prædia eximuntur ab onere Decimarum, quamvis in favorem personarum, v. g. Regularium, ad quos pertinent, ut si in privilegio dicatur: Eximimus Religiosos hujus Ordinis, eorumque prædia ab onere solvendi Decimas; tunc extendi etiam debet ad colonos, qui prædia illa à Religiosis conduxerunt, ita, ut nec ipsi Decimasolvere debeant; cum immunitas ipsi etiam prædiis sit data, licet contemplatione Religiosorum, sive propter illos, & consequenter etiam ipsi coloni sunt participes hujus privilegij, & liberi à solvendis Decimis, non propter se: sed propter Religiosos, qui majorem pensionem ipsi colonis imponent, intuitu hujus, quod Decimas non solvant Ecclesiæ Parochiali, quas aliis debuissent, & sic in effectu solvant Decimas ipsis Religiosis, quibus ex per privilegium sunt applicatæ, *Gl. in cit. Clement. 1. V. Excolendas, & clariis Suar. cit. c. 19. nu. 14. & 15. qui arbitratur ibid. n. 16.* idem dicendum esse, si Religiosi absolute eximantur, ab obligatione solvendi Decimas ex prædiis suis, non additâ ullâ restrictione, si illa propriis manibus, vel sumptibus colunt: nec illâ ampliacione, ut non solvant Decimas ex prædiis suis, etiam si per colonos illa colant: nihilominus enim adhuc privilegium reale, non personale esse censendum; quia ex vi hujus privilegij: Eximimus vos à solvendis Decimis ex prædiis vestris; sunt illa prædia immunita à solvendis Decimis, & applicantur Religiosis, quibus per colonos illæ sunt solvendæ, vel ratione illarum pensio augetur, *arg. c. Quia circa 22. de privileg.*

LXXX. Quæritur secundò. An privilegium exemptionis à non solvendis Decimis prædialibus Regularibus, vel alijs, qui jure communi alias easolvere tenerentur, concessum, censi debeat, esse favorabile, an verò odiosum? Resp. primò, etsi ex parte eorum, quibus datur tale privilegium, favorabile censi possit, quatenus scilicet favor Religioni: tamen absolute odiosum potius est, ideoque strictè interpretandum; tum quia Juri communi derogat, tum quia cedit in præjudicium tertij, scilicet Ecclesiarum Parochialium, & Parochorum, vel Clericorum, qui illis Decimis privantur, *Suar. Lib. 1. de Decim. c. 18. n. 6.* in rescripto enim, sive privilegio Principis nihil videtur concessum, quod cum incommodo alterius sit, nisi exprimatur, *l. 2. §. Si quis à Principe, ff. Ne quid in loco publico. &c.*

LXXXI. Porro quando dicitur, verba privilegij, quatenus alijs præjudicat, strictè interpretari oportet.

re, id ita intelligendum est, ut ultra verborum propriam significationem, seu usitatam acceptionem, nulla extensio fiat, etiam ob majoritatem rationis, servatâ tamen communi verborum proprietate, & usitatâ significatione, ita, ut omnia in illa contenta comprehendantur, si nulla exceptio, seu limitatio sit apposta, *Suar. cit. c. 18. in fine.* Idque confirmatur *c. Ad audientiam 12. h. t.* Ubi cum quidam privilegium Cisterciensibus concessum, ne de laboribus (hoc est, ex prædiis) quos propriis manibus, aut sumptibus excolunt, aliquis Decimas ab eis exigat, perperam interpretarentur, quod nomine laborum novalia tantum intelligi debeant: hoc intellecto, mandat Papa Alexander III. ut non permittatur, ab illis quempiam Decimas exigere; quia si ipse Pontifex per labores novalia tantum intelligere voluisset, novalia, non labores posuisset.

Ex quo patet, quod hoc privilegium, de non solvendis Decimis ex propriis laboribus, intelligi etiam debet de alijs terris, seu prædiis, quæ non sunt novalia, & tamen propriis manibus, aut sumptibus excoluntur; quia si Papæ mens, & intentio fuisset in hac tantum immunitatem à Decimis novalium Cisterciensibus concedere, non usus fuisset verbis generalibus: sed magis strictis, scilicet, ne de laboribus, quibus novalia excolunt, aliquis Decimas ab eis exigat; cum enim per verba declaratur mens, & voluntas loquentis, præsumitur concedentem privilegium, verba accepisse, secundum communem, & usitatam eorum significationem, alioquin si aliud significare voluisset, id propriis, & usitatis vocibus expressisset. Excipitur tamen debet, nisi ex verbis adjunctis, vel ex adjunctione, vel ex alijs conjecturis contrarium appareat, nempe Legislatorem, vel dantem privilegium, verba minus proprie, vel in minus usitata significatione accepisse; tunc enim voluntas illius præferenda est; quia verba serviunt intentioni loquentis, non vice versa; hæc illis, juxta *l. Non aliter 69. in princ. ff. de legat. 1.* Ubi dicitur, non aliter à significatione verborum recedi oportet, quam cum manifestum est, aliud sensisse testatorem: Vel nisi necessitas cogat, recedere à propria, & communi significatione verborum; quia alioquin sequeretur contradictio, vel contrarium Juri, vel aliud absurdum, tunc enim præsumendum est loquentem, aut disponentem ita verba intellexisse, ut dispositio Legis subsistat, juxta *l. Benignus 18. & l. seq. ff. de legib. Abb. in cit. c. Ad audientiam n. 2. h. t.* ubi etiam monet, Legis, aut privilegij dubij interpretationem ad Judicem pertinere, si eam ex alijs Legibus Civilibus, aut naturali rationis dictamine, vel ex consuetudine loci facere possit, quandoquidem talis interpretandi potestas etiam Doctoribus conceditur, *l. Unic. C. de Professor. qui in Urbe, & c. Lib. 12.* Sin autem dubium arduum occurrat, ita, ut nec ex Legibus Civilibus: neque ex naturali dictamine, aut communiter receptis principiis juris, nec ex consuetudine facile dissolvi possit, tum demum ad Principem, seu Auctorem recurrendum est; cum ejusdem sit Legem interpretari, cujus est condere, *cap. Inter alia 31. de sentent. excom.* Porro an privilegium, de non solvendis Decimis, extendatur etiam ad novalia post privilegium obtentum coli cæpta, infra dicetur.

LXXII. Resp.

LXXII. Resp. secundò. Privilegium Papale, in quo Decimæ, vel alia jura, aut redditus Ecclesiæ alijs conceduntur, v. g. Religiosis, & in eos transferuntur, ita intelligi debet, ne Ecclesiæ, cui Decimæ, vel alij redditus adiunguntur, & Ministri ejus egeant; sed ut redditus ad alendos Ministros, & Fabricam Ecclesiæ, aliæque onera sustinenda necessarii ei relinquuntur: alioqui Episcopus, sive Ordinarius compellere potest eos, ad quos Decimæ ejusdem loci, vel alij proventus pervenerint, ut ex ijs congruam portionem assignent Ecclesiæ, ad quam Decimæ antea pertinebant, & sufficientem ad alendos Ministros, & alia onera ferenda, prout statuitur in c. 2. §. Ubi autem; h. t. in 6. Ubi dicitur: si propter concessionem Decimarum alijs factas, adeo gravi vari contingat Ecclesias Parochiales, ut earum Rectores, ac Ministri ex reliquis redditibus earundem Ecclesiarum congruè sustentari, & Jura Episcopalia commodè solvere non possint: tunc Ordinarii locorum providere, & ordinare debent, ut dictis Rectoribus, ac Ministris, ex Decimis Parochiæ, vel Ecclesiæ suæ in alios translatis, portio congrua, & sufficiens ad decentem sustentationem, & Episcopalia Jura solvenda, aliæque onera debita præstanda, relinquuntur. Ratio est, quia Decimæ, vel alij proventus parochiales, non sunt per privilegium Papæ alijs concessi, nec potuerunt aliter concedi, vel transferri, nisi sub ea conditione, ut si Ecclesiæ Parochialis, vel alia, ad quam de Jure communi spectant, indigeat, eidem ex Decimis, & alijs redditibus translatis subveniatur; non enim oportet unum Altare, seu Ecclesiam denudare, ut altera vestiatur, vel abundet: neque per privilegium, vel donationem Papæ alteri Ecclesiæ factam, potest propria Ecclesiæ, ita privari suis redditibus, ut ipsa egeat, Anchar. in cit. c. 2. §. Ubi autem; not. 9. h. t. in 6.

§. VI.

Quibus modis privilegium non solvendi Decimas amittitur?

Tres modi communiter assignari solent, de quibus agemus hoc §.

LXXIII. Assertio 1. Primus modus est, si privilegium concessum, progressu temporis, cedat in grave præjudicium Ecclesiæ Parochialis, vel eorum, ad quos tales Decimæ aliàs pertinerent, secluso privilegio, ita ut scandalum, & querelæ justæ inde oriantur, tunc debet cessare, & revocari tale privilegium, ut ex communi sententia docet, Suar. cit. Lib. 1. c. 20. num. 1. Idque sumitur ex c. Suggestum; 9. h. t. Nam cum Abbas, & Fratres Monasterij Dolonensis conquesti essent Alexandro III. Pontifici, quòd Abbas, & Fratres Monasterij Ursinensis Decimas ab ipsis exigere, & auferre conentur, contra privilegium suorum tenorem. Ad hoc rescribit Papa, & mandat, ut super illis Decimis utrumque Monasterium inter se componant; quia cum Romana Ecclesiæ Ordini huic (Cisterciensium scilicet, Innoc. hic P. Or-

dinis) privilegium concessit de Decimis non solvendis, tunc erant illius Ordinis Abbatia, ita ut exinde scandalum jure merito oriri non posset. Sed nunc adeo auctæ, & possessionibus locuple- tatae sunt Abbatia ejusdem Ordinis, ut multi viri Ecclesiastici, ob illam exemptionem, querelam apud Sedem Apostolicam sæpe proponant. Ratio est; quia non est intentio concedentis privilegium immunitatis à Decimis, illud concedere, etiam si cedat in grave præjudicium, seu damnum alterius, præsertim Ecclesiæ, aut Communitatis, esset enim talis concessio injusta. Idque sumitur etiam ex c. pen. de Cleric. non resident. Ubi habetur, quòd privilegium non residendi, datum Clericis, revocari possit, ac debeat, si mutatis rerum circumstantijs, tendat in gravamen, ac præjudicium Ecclesiæ. Et in l. Ex facto; 43. in princ. ff. de vulg. & pupil. subst. habetur, quòd privilegium concessum patri, ut possit testamentum facere pro filio muto, vel alijs inhabili, revocatur, cessante causâ privilegij.

LXXIV. Notandum hic præterea Primò. Privilegium, postquam incipit esse onerosum, & tendere in grave præjudicium aliorum, ipso facto, seu jure cessat, ut colligitur ex cit. juribus; talem si notorium, & indubitatum sit, quòd privilegium in notabile damnum, seu gravamen aliorum cedat: aliàs verò ad Principem, vel eum, qui privilegium dedit, aut ejus successorem recurrendum est, ut declaret, an privilegium sit factum onerosum, vel graviter læsivum juris aliorum, Abb. in cit. c. Suggestum; n. 4. Suar. cit. c. 20. n. 2. Id autem non procedit, quoad illa privilegia, quæ jam consecuta sunt effectum perfectum, & consummatum, nec actum successivum habent; illa enim non revocantur, licet causa privilegij postea cesset: ut si per rescriptum Principis filius naturalis tantum alicujus sit legitimatus, ut possit succedere etiam patri, sed postea nascatur ei filius legitimus, non revocabitur privilegium; cum filio naturali jam sit jus absolutum acquisitum. Aliud verò dicendum de illis privilegijs, quæ habent actum, seu effectum successivum, cujusmodi est privilegium exemptionis à solvendis Decimis; hoc enim etsi ab initio fuerit justum, ac validum, si tamen postea mutato rerum statu, fiat nimis onerosum Ecclesijs, cessare debet, & revocatur; quia ipse dans privilegium tale immunitatis non habuit intentionem, illud ad talem casum extendendi, cum gravi præjudicio aliorum, Abb. in cit. c. Suggestum; n. 5. h. t.

Notandum secundò. Privilegium hoc immunitatis à Decimis solvendis, si postea fiat nimis onerosum Ecclesijs, ita revocatur, ut non debeat, nec possit reduci ad debitam, ac justam moderationem; sed omnino ac totum cessat, ut tradit Abb. c. l. num. 4. in fine. Quod tamen rectè limitat, Suar. c. l. num. 2. ut solum procedat, respectu inferiorum Judicum, si gravamen sit notorium, & indubitatum. At verò S. Pontifex potest moderari tale privilegium, & non omnino tollere; quia privilegium, quòd antea erat injustum, propter notabile gravamen illatum alijs, potest per moderationem fieri justum.

LXXV. Assertio 2. Amittitur præterea privilegium non solvendi Decimas, per non usum, seu

potius per usum contrarium, si per annos 30. juxta c. *Si de terra*; 6. vel 40. juxta c. *Accedentibus*; 15. de privileg. decimæ solvantur à privilegiatis, seu exemptis: nam spectato Jure antiquo, tempus 30. annorum satis erat ad præscriptionem contra Ecclesias, de qua loquitur cap. *Si de terra*; At verò cap. *Accedentibus*; procedit secundum Jus novum, quo 40. annorum præscriptio requiritur contra Ecclesias, c. *Illud*; 2. & c. *De quarta*; 4. de præscript. Abb. in cit. c. *Accedentibus*; num. 4. *Suar. cit. c. 20. num. 4.* adeoque cap. prius correctum est per posterius, de quo agitur infra *Lib. 5. Tit. 33.* ubi ex instituto de hoc tractandum erit.

Porro dupliciter potest amitti privilegium immunitatis à Decimis, vel per viam tacitæ renunciationis, collectæ ex temporis diuturnitate, lapsu 30. vel 40. vel etiam 10. tantum annorum, ut aliqui volunt: non tamen potest hoc privilegium amitti per expressam, & absolutam renunciationem; cum in favorem Ecclesiæ, vel totius Religionis sit concessum, ideoque à privatis Domibus, vel Prælati, aut Religiosis ei absolute renunciari non potest, *argum. c. Si diligenti*, 12. de foro compet. quamvis tota Religio, cui datum est privilegium, illi ex causa justa, etiam expresse renunciare possit, *Suar. cit. c. 20. n. 3.*

LXXVI. Assertio 3. Amittitur quoque privilegium non solvendi Decimas, per conventionem, seu pactionem, & compositionem partium factam, post privilegium ritè, & validè obtentum, ut patet ex c. *Dilectis*; 8. in fine, & c. *Suggestum*; 9. ibi: *Super ipsis Decimis componatis*, & cap. pen. ibi: *nisi cum ipsis Ecclesijs aliter duxerint componendum*, h. t. Ratio est: quia talis conventio, seu compositio potest esse justa, & rationabilis, & utrique parti utilis, adeoque per illam potest tolli privilegium, vel limitari, juxta conditiones conventionis, neque illa potest censeri absoluta, & merè liberalis renunciatio, quæ fieri non potest, ut dictum, *Suar. cit. c. 20. n. 5.* An autem, & quomodo super Decimis transactio, seu compositio fieri possit, infra dicetur.

LXXVII. Addi potest quartus modus amittendi hoc privilegium, nempe per alienationem prædiorum, quæ ratione privilegij Religiosis v. g. concessi, exempta erant ab onere Decimarum; nam hoc ipso, quod prædium aliquod definit esse sub dominio Religionis, vel Monasterij, & transit in dominium alterius privati, & non privilegiati, cui v. g. est venditum, definit esse exemptum ab onere Decimarum; quia hoc privilegium est concessum principaliter, ac directè ipsi Monasterio, seu Religioni, & ejus intuitu, non in commodum alterius, cui tale privilegium non est concessum, adeoque cum prædio vendito, non transit in emptorem: neque etiam potest Monasterium, seu Religio, cum re vendita, vel alienata, ipsam immunitatem à Decimis transferre in alium; quia non habet ex se talem potestatem, nec ea est illi in privilegio concessa, *Suar. cit. c. 20. n. 6. Ant. Genuensis in practic. Eccles. q. 380.* Veruntamen, si Monasterium, vel Religio habens privilegium non solvendi Decimas prædiales, rem immobilem, v. g. prædium, cum alio commutaret, vel venderet, ut ex pecunia illa aliud emeret, tunc prædium illud emptum, postquam trans-

latum est in dominium Monasterij, vel Religionis, esset quoque exemptum à Decimis, juxta tenorem privilegij; cum sit subrogatum in locum alterius prædij commutati, vel venditi, ideoque sapiat, & sequatur naturam, & conditionem ejus, cui subrogatum est. Idque procedit, etiam post Concilium Lateranense, secundum quod privilegium immunitatis à Decimis concessum Religiosis non extenditur ad bona, seu prædia, deinceps acquirenda: sed solum ad acquisita, ut patet ex c. *Nuper*; pen. h. t. nam prædium commutatum pro altero, non est simpliciter de novo acquisitum, sed subrogatum loco alterius: neque per talem commutationem notabiliter crescunt bona Religionis, cum gravamine alterius Ecclesiæ, ob quod principaliter emanavit illa Constitutio Concilij, quæ cum insuper sit odiosa, ideò restringenda est ad bona, quæ simpliciter de novo sunt acquisita, *Suar. cit.*

SECTIO IV.

DE PERSONIS, ET ECCLESIIS, quibus pendendæ sunt Decimæ, & tempore, ac loco, quo sunt solvendæ.

§. I.

Quibus personis, & Ecclesiis Decimæ sunt solvendæ?

LXXVIII. Assertio 1. Et si olim ante divisionem Diocesium in distinctas Parochias, Decimæ totius Diocesis Episcopo præstari debebant, ut eas postea inter Clerum, seu Ministros Ecclesiæ suæ, pro quibusque meritis, ac necessitate, distribuere, teste Clemente Romano, *Lib. 2. Constit. c. 25.* & colliguntur c. 1. & c. *Pervenit*; 3. *caus. 16. q. 7.* & tradit *Abb. in c. Cum contingat*; 29 n. 7. h. t. Attamen etiam postquam Parochiæ intra Dioceses divisæ sunt, & singulis Parochijs, vel Ecclesiarum Rectoribus, seu Curatis Decimæ prædiorum assignatæ fuerunt, debet, spectato Jure communi, ex hujusmodi Decimis quarta pars solvi Episcopo, tanquam Superiori, & Ordinario territorij suæ Diocesis Pastori, c. *Conquerente*; 16. de offi. Jud. Ordin. c. *De quarta*; 4. de præscript. c. *Cum dicitur*; 19. de censib. c. *Quoniam*; 13. ibi: *in parte reversionis*, h. t. *Abb. c. l. Suar. Lib. 1. De Decim. c. 28. n. 9.*

Idque ad imitationem Legis Veteris ita ut erat, in qua quatuor genera Decimarum in usum erant, prout refertur in c. *Decimæ*; 1. h. t. quod est delinptum ex *S. Hieron. super Ezechiel. c. 45.* nam primò Populus Israëliticus decimam partem omnium frugum Leviticæ Tribui solvere debebat. Secundò, gradus ex ipsis Decimis decimam partem dabant Sacerdotibus (ut constat ex *Lib. 2. Esdra. c. 10. v. 37.*) Tertiò, erant & aliæ Decimæ fructuum, quas quisque è populo in horreis suis separabat, ut cum iret in Templum, in Urbe Jerusalem eas committeret, & in vestibulo Templi Sacerdotes, & Levitas ad convivium invitaret (*Deuter. c. 12. vers. 12.*)

¶ 18. & c. 14. V. 23.) Quartò. Erant & aliæ Decimæ, quas pauperibus recondere solebant. (Dent. c. 26. V. 12.) Ex his primum genus Decimarum adhuc hodie est in usu, translatum in Clericos nostros, auctoritate SS. Canonum: secundum est sublatum, sed in locum earum successit quarta Episcopalis, pendenda Episcopo, Abb. hic nu. 3. de qua supra actum. Tertium genus Decimarum est etiam abolitum, nisi quoddam in locum illarum successerint Oblationes, quas Laici hodie faciunt Clericis. Sed & quartum genus Decimarum antiquatum est, earumque vicem nunc supplent elemosynæ, quæ dantur pauperibus, ut notat Abb. hic num. 2. not. 3. Quæ autem in cit. c. 1. 6. At verò; h. t. adduntur de Primitijs, infra prope-
nentur.

LXXIX. Porro adhuc hodie in certis casibus integræ Decimæ Episcopo sunt solvendæ, ratione Parochiarum suæ Diocesis. Primò. si sit immediatus Pastor, seu Curatus alicujus Ecclesiæ Parochialis, quam per Vicarium saltem administrat, sive illa sit Ecclesiæ Cathedralis, sive alia, tunc enim ad illum etiam pertinent Decimæ, quæ Parochis debentur. Secundò. Si prædia quædam intra Diocesis suam sita, nulli Parochiæ in particulari sunt assignata, tum Decimæ ex ijs ad mensam Episcopalem spectant, juxta c. Quoniam; 13. in fine h. t. & notat ibid. Abb. nu. 2. Suar. Lib. 1. de Decimis; c. 24. n. 9. Tertio, si adhuc hodie sit aliqua Diocesis, quæ in Parochias non sit divisa: sed omnis cura animarum ad Episcopum spectet, tunc enim etiam omnes Decimæ de jure ad eundem pertinebunt, ita tamen, ut Capellani, seu Vicarij, per quos curam administrat, necessariam, & congruentem sustentationem præbere debeat, sicut Parochi solent, Abb. in cit. c. Cum contingat; num. 7. h. t. Suar. Lib. 1. c. 29. n. 1. Laym. Lib. 4. tr. 6. c. 4. n. 6. Barbosa, de offic. Paroch. c. 28. §. 2. n. 14. & 15.

LXXX. Assertio 2. Spectato Jure communi Canonico, Parochis, sive Rectoribus Ecclesiarum Parochialium Decimæ ex fructibus prædiorum, quæ intra fines cujusque sita sunt, integræ solvendæ sunt, ut constat ex c. Cum contingat; 29. h. t. ubi dicitur, Quod perceptio Decimarum ad Parochiales Ecclesias de jure communi pertineat. Idemque habetur in c. Cum in tua; 30. in fine eod. Quare Parochus loci intentionem pro se fundatam habet, nisi is, qui fructus prædiales percipit, videlicet dominus prædij, aut colonus, specialis jure privilegij, aut consuetudinis præscriptæ, se immunem ab ijs solvendis, probaverit, uti sumitur ex c. A nobis, 24. in fine h. t. & docet ibid. Abb. nu. 2. Quin imò Parochus habet etiam fundatam intentionem, de jure communi, contra quemlibet possessorum juris decimandi, etiam Episcopum, ita ut non teneatur probare, illud ad se pertinere, sed contrarium asserenti, incumbit onus probandi; cum Jus commune illi resistat, & assistat Parochus, ut cum S. Thom. 2. 2. q. 87. art. 3. in corp. docet Silv. V. Decima; n. 14. Covarr. Lib. 1. resol. c. 17. nu. 7. Laym. cit. c. 4. nu. 3. Barbosa, de offic. Par. c. 28. §. 2. num. 7. 8. & 9. Ratio est; quia Decimæ, ex primæva sua institutione, pendendæ sunt Ministris Ecclesiæ, qui populo præbent Sacramenta, vel alia spiritualia; ministrantibus enim spiritualia, debentur temporalia, secundum S. Thom. c. l. imò etiam ipsum Apostolum 1. ad Cor. 9. Atqui Parochis præcipue cura, & onus spi-

Tomus III.

ritualis Ministerij incumbit, ad quod ex officio, & peculiari titulo tenentur, ergo illis vel maximè debentur Decimæ, & quidem etiam ex justitia, ut docet Suar. cit. c. 29. n. 2.

LXXXI. Assertio 3. Non solum Ecclesiarum Cathedralium, vel Collegiarum Capitulis, eorumque Membris, ut sunt Praepositi, Decani, Canonici debentur Decimæ Ecclesiæ suæ, secundum illas portiones, quæ eorum Mensis, Dignitatibus, aut Beneficijs sunt applicatæ, sive quæ ex Decimis Ecclesiasticis legitime sunt fundata, ut de Canonicis patet ex c. Ex parte; 21. h. t. Ubi Papa mandat, ut Canonicis, qui apud ipsum conquesti erant, de omnibus prædiorum fructibus, Decimæ sine diminutione persolvantur: Verum etiam omnibus alijs Clericis, qui titulo cuiuscunque Beneficij Ecclesiastici propriè dicti, fructus Decimarum, vel aliquam eorum partem percipiunt, Decimæ sunt solvendæ, ut docet Suar. cit. c. 29. num. 3. Ratio est; quia hi omnes, proprio jure spirituali, ad se pertinente, Decimas percipiunt: postquam enim auctoritate Ecclesiæ redditus uniuscujusque Parochiæ in plura Beneficia sunt divisi, unicuique Beneficiario, per se, ac directè competit jus ad portionem Decimarum suo Beneficio correspondentem, & assignatam in prima Beneficij fundatione, pro sustentatione ipsorum, ac proinde verè, & propriè cuique debentur illæ Decimæ, cum & illi ad spiritualia populo administranda sint obligati. Aliud verò dicendum est, de Clericis simplicibus, qui nullum Ecclesiasticum Beneficium habent, nec ministrant, sive inserviunt populo in spiritualibus, ut obligatione alicujus officij spiritualis, idèque proprium jus ad Decimas percipiendas non habent, neque enim hæ illis debentur ex vi solius Clericalis Ordinis, seu Characteris, per quem solum capaces sunt juris percipiendi Decimas, si illud ipsis aliquo titulo legitimo conferatur. Quod si inserviant in spiritualibus alicui populo, ex pacto cum illis inito, tum illis vi pacti tantum debetur necessaria sustentatio, seu stipendium, sive illud detur ex Decimis: sive ex alijs bonis Ecclesiasticis, vel secularibus: adeoque si ex Decimis detur, id est, velut per accidens, sic enim etiam laici Decimæ conferri possunt, ut ex infra dicendis patebit, Suar. cit. c. 29. n. 6.

LXXXII. Extenditur autem tradita assertio, quod Decimæ debeantur prædictis Clericis beneficiariis, qui ex officio ministrant in spiritualibus populo, etiam si ipsi sint divites; quia nemo militat suis stipendijs, & debentur illis Decimæ, ratione ministerij spiritualis, quod præstant, sicut creditori diviti debitorum nihilominus est solvendum; nemo enim suo jure privandus est, propter divitias, quæ per accidens se habent, neque tollunt fundamentum obligationis, non enim dantur Clerico Decimæ, quia pauper est: sed quia ex officio ministrat in spiritualibus, Covarr. Lib. 1. resol. c. 17. n. 4. Suar. cit. loc. n. 5. Idemque dicendum, si Clerici beneficiati sint malæ vitæ, nihilominus enim Decimæ ijs solvendæ sunt; non enim dantur propter probitatem vitæ, sed propter servitium spirituale, quod si præstent, ut debent, propter malitiam eorum non liberantur, qui alioqui ad Decimas tenentur, ab obligatione illas solvendi, Abb. in c. Tua; 26. n. 1. h. t. Suar. c. l.

LXXXIII. Ex dictis, inferitur, Religiosos, ex

Lll 2

vi

vi statûs sui, non habere proprium jus percipiendi Decimas, neque ipsis jure communi illas deberi; quia ex vi Statûs Religiosi, non constituuntur Ministri Ecclesiæ, nec obligantur servire perpetuò in spiritualibus, ut patet ex c. *Alia*; 6. c. *Pervenit*; 8. c. *seq. caus. 16. q. 1.* ideoque nec populus obligatur ex iustitia, ad Religiosos sustentandos, sed solum ex gratitudine, charitate, seu misericordia, aut religione potest populus illos alere, & ad id tenetur, si aliunde sustentationem non habeant, ita tamen, ut jus, quod habent Parochi, & Ecclesiarum Ministri ad percipiendas Decimas, integrum ipsi permaneat, quippe qui ex officio ad serviendum populo in spiritualibus sunt obligati, *Suar. cit. c. 29. num. 7. & 8. & alij Dd. communiter.*

Cæterum hoc procedit de jure communi, & ordinario: interdum tamen etiam Religiosis conferri possunt Decimæ, veluti primò. Si illis conferantur per modum elemosinæ, tanquam pauperibus, ut patet ex c. *ult. caus. 16. q. 1.* & notat *S. Thom. cit. q. 87. artic. 3. ad 3.* tunc autem non confertur illis jus Decimarum, sed tantum fructuum, idque non ex titulo iustitiæ, sed solum ex charitate. Secundò. Possunt Decimæ conferri, ac deberi Religiosis, ratione Beneficij Ecclesiastici ipsis concessi, cui annexa est cura animarum, vel onus ministrandi populo in spiritualibus, quod in se suscipit Religio, vel Religiosus, ut si Ecclesia, vel Beneficium Parochiale, aut etiam simplex uniatur alicui Monasterio, vel conferatur alicui particulari Religioso Clerico, adeoque capaci juris Decimarum, cum onere alicujus spiritualis ministerij. Tertio, si Decimæ conferantur Religiosis ex speciali privilegio, de quo supra.

LXXXIV. Assertio 4. Personales Decimæ, spectato jure communi (ubi adhuc pendere solent) debentur illi Parochiæ, in qua aliquis Sacramenta percipit, & Divina Officia audit. At verò prædiales Decimæ ordinariè debentur Parochiæ, intra cujus fines ipsa prædia sita sunt, nisi alicubi alia sit diuturna consuetudo, quæ in hac re observanda est. Ita docet *S. Thom. cit. q. 87. artic. 3. ad 2. Silvest. V. Decimæ; n. 14. & Canonistæ omnes apud Suar. Lib. 1. de Relig. c. 21. n. 1.* Prima pars de Decimis personalibus habetur in c. *De Decimis*; 45. & c. *Questi*; 46. & c. *Statuimus*; 55. & c. *seq. caus. 16. q. 1. & c. ult. de Paroch. & in c. Apostolica*; 20. h. t. ubi dicitur, *æquum est, ut illi Ecclesiæ Decimæ personales reddantur ab eis, in qua Ecclesiastica percipiunt Sacramenta, & ibi Gl. V. Personales*; Ratio est, quia Decimæ personales non sunt onus reale: sed merè personale, ergò à persona debentur illi Ecclesiæ, vel Rectori ejusdem, qui Sacramenta, & alia spiritualia ministrat, & à quo aliquis illa accipit, cum Decimæ dentur in sustentationem illorum, qui ex officio spiritualia ministrant. Et hinc si quis, mutato domicilio, in aliam Parochiam migret, licet bona habeat in alia, Decimas personalesolvere debet illi Parochiæ, in qua habet domicilium; quia ibi tenetur recipere Sacramenta, & audire Divina. Si verò non mutet domicilium, licet extra suam Parochiam labore, negotietur, aut lucretur, etiam per magnam anni partem: nihilominus tamen Decimas personalesolvere debet illi Ecclesiæ, in qua habet domicilium; quia ibi per se de jure percipere debet Sacramenta, & audire Divina, licet per accidens ratione absentia, &

peregrinationis, alibi illa percipiat, & audiat. Quid si in duabus Parochiis domicilium habeat, tunc, si unum sit principale, alterum verò solum accessorium, priori Parochiæ solvendæ sunt Decimæ personales, verò æquè principaliter habitet in utraque Parochia, ex dividendæ sunt inter illas, *Suar. cit. c. 21. n. 2.*

LXXXV. Secunda pars, quod Decimæ prædiales sint illi Parochiæ, intra cujus fines sita sunt prædia, etiam si in alia Parochia, id ad quem prædia illa pertinent, & ex quibus fructus percipit, domicilium habeat, & Sacramenta aliæque Divina percipiat, etiam non sit clarè in Jure Canonico expressum, & decimæ, ut constat ex c. *Cum sint*; 18. h. t. tamen satis colligitur ex c. *Cum contingat*; 29. & c. *seq. h. t.* Et ratio est, quia cum Decimæ prædiales sint onera realia, quæ ipsi prædijs frugiferis inhaerent, ideo non est attendendum, num possessor, aut colonus prædij, seu fundi sit subditus Ecclesiæ, aut Parochianus: sed num res, seu prædium intra Parochiam sit situm: sicut ergo Decimæ personales debentur Ecclesiæ Parochiali, ad quam spectant ipsæ personæ: ita prædiales Decimæ debentur Parochiæ, intra quam prædia sunt sita; quia sunt onera realia coherentià ipsis rebus, seu prædijs, quæ cum hoc onere transeunt ad quemlibet possiderem rei, sive sit subditus, & Parochianus ejusdem Ecclesiæ, sive alterius, *Gl. in cit. c. Ad Apostolicam*; 1. *Conferendo*; *Abb. in cit. c. Ad Apostolicam*; 1. *Conferendo*; *Abb. in cit. c. Cum sint*; h. t. nu. 6. Idque probatur ex cit. c. *Cum sint*, 18. h. t. nam cum quæstionem fuisset ex Alexandro III. Si Parochiani unius Ecclesiæ in illa habitent, & Sacramenta percipiant, in alia verò Parochia prædia excolant, cui Ecclesiæ ex ipsi prædijs Decimasolvere debeant, an illi, in qua Divina audiunt, & alia Ecclesiastica percipiunt Sacramenta, an verò illis in qua sita sunt prædia? Respondet Papa, quia non est facile, super hoc, certum responsum dare, cum SS. Patrum auctoritates de hac re diversæ extent (non tamen advertit, *Gl. hic V. Diverse*;) ideo in hoc dubio ad consuetudinem recurrendum, num duæ Parochiæ in uno, au verò in diversis Episcopatibus sint constitutæ, quia nimis difficile videntur, ut una Ecclesia ex alterius Episcopatu Decimas recipiat; quia per id Episcopatum, seu Diocesium fines non immerito confundi videntur.

Atque hinc patet ratio decisionis hujus, quia sicut inconveniens est, ut Decimæ prædiales Ecclesiæ alterius Diocesis solvantur; quia inde sequitur Diocesium confusio, ut dicitur in fine hujus capituli, etiam minus conveniens erit, si Decimæ ex agris etiam minus conveniens erit, si Decimæ ex agris etiam in una Parochia alteri Parochiæ pendantur; quia inde etiam sequitur, ut jura Parochiarum confundantur, & cum personis, quæ frequentissimè domicilia, & Parochias mutant, ab una Ecclesia ad aliam transferantur: cum tamen sicut Diocesium, ita etiam, post divisionem Parochiarum, singulis sint ceteri fines, ac termini designati, & jura propria, ac distincta habeant, quæ confundi non debent, nec transferri ab una Ecclesia ad aliam, sed quoad fieri potest, firma, & immutabilia permanere, ut statuitur in c. *caus. 13. q. 1. & c. Si quis Laicus*; 42. c. 2. *seq. caus. 13. q. 1. Suar. cit. c. 21. num. 4. & 5.*

LXXXVI. Tertia pars, quod in solutione Decimarum, præsertim prædialium, cui Ecclesiæ

sint solvendæ, spectanda sit consuetudo legitimè præscripta sumitur ex eod. c. *Cum sint*; 18. h. t. ibi: *Et ideo in huiusmodi dubitatione ad consuetudinem duximus recurrendum, arg. c. Cum dilectus*; 8. ubi dicitur, quod consuetudo approbata sit optima Legum interpret. & l. *Si de interpretatione*; 37. c. l. seq. ff. de Legib. ubi dicitur, in ambiguitatibus, quæ ex Legibus proficiscuntur, consuetudinem, aut rerum perpetuò iudicatarum auctoritatem vim Legis obtinere debere.

Idem habetur in c. *Ad Apostolica*; 20. h. t. nam « Lucius III. intellexit, quod consuetudo invaluit in « Hungaria, ut si quando accidat, ut populus colo- « niam ducat, & ex Parochia, seu Diocesi unius E- « piscopi migret in aliam Diocesim, in eaque per « multa etiam tempora moram trahat: uterque ta- « men Episcopus, tam is, cujus Parochiam, seu Dico- « cesim reliquerunt, quam is, cujus Parochiani, seu « Diocesani facti sunt, Decimas ab ipsis exigant. « Unde dubitatum fuit, utri ex duobus his Episco- « pis Decimæ sint solvendæ? Respondet Pontifex, « æquum esse, ut Decimæ personales illi Ecclesiæ « solvantur, in qua homines illi Ecclesiastica Sacra- « menta percipiunt. At verò quoad prædiales Deci- « mas, videlicet messium, & ex fructibus arborum, « si in una Parochia hortos, & prædia colant: in « alia verò Parochia (sive ejusdem, sive alterius Dico- « cesis) habitent, optimum esse, consuetudinem loci « diuturnam observare, quæ quidem in diversis Re- « gionibus est diversa. Constat c. *In aliquibus*; 32. « §. *Ille h. t.* Ratio decisionis est, quia consuetudo habet vim derogandi juri positivo ordinario, si sit legiti- « mè præscripta, per quam mutari solent jura, ac do- « minia, *Suar. cit. Lib. 1. c. 22. n. 1. de quo plura infra.*

Porro talem consuetudinem, secundum quam Decimæ prædiales, non Parochiæ, in cujus territorio prædia sita sunt: sed illi Parochiæ, in qua Colo- ni Sacramenta percipiunt, & Divina audiunt, vige- re in Episcopatu Civitatis, testatur, & approbat *Gonzalez Lib. 1. præf. qq. 9. 17.* quamvis eontrarium in plerisque Regionibus usu observetur, ut Decimæ prædiales semper pendantur illi Parochiæ, intra cu- jus fines prædia sita sunt.

LXXXVII. Ex dictis colligitur, tametsi Deci- mæ pertinentes ad Parochiam unius, non debeant ordinariè applicari Parochiæ, vel Ecclesiæ alterius Diocesis; quia tales uniones, seu applicationes sunt difficiles, & odiosæ, ut patet ex c. *Cum sint*; 18. in fine h. t. per quas Decimæ, aliquæ proventus Ecclesiastici extra Diocesim extrahuntur, & magnum præjudi- cium Episcopatu, ad quem pertinebant, ejusque Ec- clesiis inferunt, ideoque fieri non debet, ut patet ex Concilio Tridentino *Sess. 14. c. 9. de reform.* nisi ra- rō, & ex gravi causa: absolute tamen loquendo, fieri possunt, vel per consuetudinem legitimè præscri- ptam, ut tradit *Gl. in cit. c. Cum sint*; V. *Difficile*; vel per privilegium, seu dispensationem S. Pontificis, si ita necessarium, vel expediens sit ad bonum universa- lis Ecclesiæ, *Suar. cit. Lib. 1. c. 23. n. 3.*

LXXXVIII. Assertio 5. Decimæ mixtæ, quæ ex fructibus, & fœtibus pecorum penduntur, ubi illæ in usu sunt, solvendæ sunt Ecclesiæ Parochiali, intra cujus terminos pecora pascuntur, ita, ut si diver- sis anni temporibus in diversis Parochiis pascantur, Decimæ inter Parochias sint dividendæ, & cuique

Ecclesiæ pars fructuum sit præstanda, sive dimidia, sive tertia, sive quarta pro rata, seu proportionem tem- poris, quo pascua habuerunt in hac, vel illa Parochia, nisi consuetudo aliud obtineat, ut tradit *Gl. Commu- niter recepta*; in cit. c. *Ad Apostolica*; V. *Personales*; h. t. *S. Thom. cit. q. 87. art. 3. ad 2. Suar. cit. Lib. 1. c. 21. n. 7. c. 8. & alij communiter.* Ratio est, quia mixtæ Deci- mæ magis prædiales esse censentur, quam personales, & sub illis simpliciter comprehenduntur, ut docet *Gl. cit. & dictum supra n. 4.* ideoque prædialium natu- ram, & conditionem sequuntur. Idque confirma- tur, quia Decimæ ex pascuis debentur Ecclesiæ, in qua pascua sunt sita, arg. c. *Commisum*; 4. h. t. ergo quando pecora pascuntur ex prædiis alicujus Eccle- siæ, illi solvendæ sunt Decimæ ex fructibus peco- rum.

LXXXIX. Ubi notandum præterea 1. Quan- do greges armentorum ab uno loco aguntur in alium distantem, ut ibi per hyemem v. g. pascantur, nullæ Decimæ pendi debent Ecclesiis locorum, per quæ transeunt, & in itinere pascuntur; quia talia pascua, respectu singularum Parochiarum sunt parvi momen- ti: & moraliter fieri non potest, ut Decimæ æqua- liter dividantur inter omnes illas Ecclesias cum pro- portione: Tum quia peregrinantes non tenentur sol- vere Decimas personales Parochiis, per quas transe- unt: sed solum ubi domicilium habent, vel quasi do- micilium, ubi per majorem anni partem habitant, si nullum fixum domicilium habeant, *Navarr. Lib. 3. consil. 1. n. 3. h. t. Suar. cit. c. 21. num. 9.* Secundò, si greges pecorum in prædiis unius Parochiæ pascantur, in alia verò Parochia jaceant, sive accubent, & ovile habeant, tunc dividendæ sunt Decimæ inter utram- que Parochiam, ut docet *Gl. in cit. c. Ad Apostolica*; V. *Personales in fine*, *Suar. cit. c. 21. nu. 10.* Licet *S. Thom. c. l.* dicat, magis deberi Decimas Ecclesiæ, in qua grex pascitur: quam illi, in cujus territorio Ovile locatur. Tertiò, si oves, vel alia pecora, neque pas- cantur, neque morentur per ullam partem anni in Ecclesia Parochiali Domini sui, tunc huic Parochiæ nulla pars Decimarum debetur: sed ex dividendæ sunt inter Parochias, in quibus pascuntur, vel morantur, *Suar. c. l. nu. 11.* Licet *Navarr. c. l. nu. 10.* putet, ex ijs solvendam esse, saltem partem quartam Parochiæ Domini; quia existimat has Decimas ex parte esse personales.

XC. Assertio 6. Non solum Decimæ perso- nales, spectato Jure communi, solvendæ sunt Ec- clesiæ Parochiali, in qua Parochiani adulti Sacra- menta suscipere, & officia Divina audire debent, etiam si alia sit Ecclesia Baptismalis, ad quam tanquam matricem, & primariam baptizandi deferri debent: sed etiam Decimæ prædiales solvendæ sunt Ecclesiæ Parochiali, et si Baptismalis non sit, si illa proprium territorium, certis limitibus, seu terminis, Episcopi auctoritate constitutum, & ab Ecclesia matrice dis- tinctum habeat. Priorem partem de Decimis perso- nalibus tradit *Abb. in c. Cum contingat*; 29. n. 6. h. t. *Suar. Lib. 1. c. 24. n. 3. Laym. Lib. 4. tr. 6. c. 4. n. 3.* Ratio est; tum quia Jure communi debentur hæ Decimæ Ecclesiæ Parochiali, in qua fideles Sacramenta per- ciunt, & Divina audiunt, ut supra probatum. At Ecclesia Parochialis verè, & absolute est Parochialis, etiam si in illa Baptismus non conferatur: Tum quia;

si quis alibi baptizatus mutet domicilium, debet Decimas personales pendere illi Parochiæ, in qua domicilium fixit, ergo hæc debentur Ecclesiæ Parochiali, & non illi, in qua aliquis baptizatus est. Porro quamvis *Abb. c. l.* putet, quod aliqua pars Decimarum personalium sit dauda Ecclesiæ Baptismali, propter collatum in illa Sacramentum Baptismi, & in recognitionem subjectionis erga Ecclesiam Matricem, in qua homo spiritualiter regeneratur: veruntamen hæc recognitio alijs modis fieri potest, ideoque nulla est obligatio solvendi illi partem Decimarum, nisi consuetudine fuerit receptum; *Suar. c. l.*

XCi. Posteriores partem de Decimis prædialibus tradunt Auctores allegati, *Abb. c. l. n. 8. Suar. cit. c. 24. num. 4. Laym. c. l. Barbof. cit. c. 28. §. 2. num. 16.* Ratio est; quia de jure communi Decimæ etiam prædiales spectant ad Ecclesiam Parochialem, c. ult. de Paroch. cit. c. Cum contingat. & c. seg. h. r. c. 2. de restit. spol. in 6. At talis Ecclesia est per se, & simpliciter loquendo, Parochialis, habens proprium Curatum, qui jus habet Sacramenta ministrandi, ergo illi debentur Decimæ. Non obstat, quod interdum in SS. Canonibus dicatur, Decimas esse solvendas Ecclesiæ Baptismali, c. Decimis; 45. & c. Statuimus; 55. caus. 16. qu. 1. Nam cum regulariter, & plerumque in eadem Ecclesia Baptismus, & reliqua Sacramenta suscipiantur, adeoque eadem sit Ecclesia Baptismalis, & Parochialis, ut constat ex c. In Sacris; 56. cit. caus. 7. Ideo in Jure Canonico Ecclesiæ, quibus Decimæ debentur, modò Baptismales, modò Parochiales appellantur. Vel certè loquuntur illa jura de illis Ecclesijs Baptismalibus, in quarum territorio prædia sunt sita, *Suar. c. l. n. 4.* Neque etiam obstat, quod antiquæ Ecclesiæ non debeant privari suis Decimis, propter novarum ædificationem, c. Ecclesiæ; 43. & c. Quicunque; 44. cit. caus. 16. qu. 1. Ecclesia verò Baptismalis, sive Matrix, ordinariè solet esse antiquior Ecclesiæ Parochiali. Nam hoc verum est, quando per novæ Ecclesiæ ædificationem Parochia antiqua non dividitur: secus est, si publicâ auctoritate Episcopi, ex necessaria, aut rationabili causa, nova Parochia erigatur, & prædia ex quibus prius Decimæ debebantur Ecclesiæ antiquæ, eadem auctoritate, Parochiæ de novo erectæ assignentur, ita, ut unâ cum onere Sacramenta ministrandi, etiam commodum percipiendi Decimas in Ecclesiarum divisione, in novam Parochiam translaturum sit, qualem divisionem, & translationem propter necessitatem, v. g. distantiam loci, Episcopus facere potest, juxta c. Ad Audientiam; 3. de Eccles. edific. & Concil. Trident. Sess. 22. c. 4. de reform. Idque in dubio semper præsumendum est, nempe, quod hujusmodi translatio ad novam Ecclesiam Parochialem ex justa causa, ac legitimo modo facta sit, nisi oppositum probetur, *Abb. in cit. c. Cum contingat; n. 8. Suar. cit. c. 24. n. 5. & 6.* Et hoc procedit, etiam si Ecclesia Baptismalis sit Cathedralis, vel cujuscunque dignitatis, semper enim in dubio præsumitur in favorem Ecclesiæ Parochialis, *Suar. c. l. n. 8.*

XCII. Limitatur autem, nisi aliunde constet, speciali Jure Decimas ad Ecclesiam Baptismalem, vel antiquam Parochiam pertinere, vel illi reservatas esse: veluti primò. Si transactio, aut compositio, cum approbatione Episcopi, facta sit, in erectione novæ

Parochiæ inter illam, & Baptismalem, sive Ecclesiam antiquam, ita, ut ex vi illius, Decimæ remanere debeant penes Ecclesiam antiquam, & novæ Parochiæ aliter sit provisum, de quo ex Litteris erectionis constare poterit. Secundò. Si Ecclesia Baptismalis, & antiqua simul sit Matrix, ita ut Ecclesia nova, non sit per se curata, & separata à Baptismali, nec erecta in Titulum distinctæ Parochiæ, aut Vicariæ perpetuæ, sed tanquam Filialis, seu Capella annexa, & subiecta sit Ecclesiæ Matræ: tunc enim omnes Decimæ ad Matricem Ecclesiam tanquam propriam Parochiam pertinent, & Rector ejusdem ex ijs iustum stipendium Capellano, ac veluti Cooperatori suo solvere debet, qui loco illius Capellam illam administrat, & curam ejus gerit. Tertiò. Si ex antiqua consuetudine constet, ab initio Ecclesiam inferiorem hac conditione, & modo esse erectam, *Suar. cit. c. 24. n. 7.*

§. II.

De tempore, & loco, quo pendenda sunt Decimæ.

XCIII. Assertio 1. Decimæ prædiales, potiusquam fructus à solo separati sunt, & collecti, statim solvi debent, ut constat ex c. Cum homines; 7. junct. Gl. V. Fructibus collectis; h. r. & ibid. *Abb. n. 3. Arz. p. 1. Lib. 7. c. 24. qu. 16. Suar. Lib. 1. c. 37. n. 1. & 2.* & alij Dd. communiter. Idque sumitur ex cap. 22. Exodi, ubi dicitur: Decimas tuas, & Primitias tuas, non tardabis reddere. Ratio est, quia quisque tenetur, quàm primùm commodè potest, Altari reddere, quod suum est, vel ipsi ex justitia debitum, quando jam tempus, quod debetur, advenit. Neque verò requiritur, ad debitorem in mora constituendum, ut Parochus moneatur Parochianum suum, ut Decimas solvat, vel ut illas ab eodem exigit; quia tenetur in conscientia illas solvere, etiam non requisitus, aliquando peccat, si sine justa causa solutionem notabiliter differat; nam ipse dies, sive tempus solutionis pro creditore interpellat: præsertim cum fructus realiter obligati sint ad Decimas, ex juris dispositione, *Abb. in c. Pervenit; §. n. 3. h. r. Suar. cit. c. 37. n. 2.* quâvis opus sit, ut præcedat monitio, ad hoc, ut censura propter contumaciam ei, qui est in mora, inferri possit, ut ex communi docet *Arz. cit. c. 24. q. 17.* & constat ex c. Pervenit; ubi præcipitur Prælati Ecclesiasticis, ut Parochianos moneant, (si in mora sint, aut negligentia) & si in obediētes sint, per censuram excommunicationis compellant, ut Decimas Ecclesijs, quibus debentur, integrè persolvant. Consentit Concil. Trident. Sess. 25. c. 12. de reform. non possunt autem excommunicari, nisi post trinam monitionem canonicam, juxta c. Omnes 35. caus. 16. q. 7.

Præterea Decimæ personales, ubi illæ adhuc in usu sunt, commodissimè solvuntur sub finem cuiusque anni, sicut alij censuræ, & tributa tum solvi solent, quia si ex singulis operis statim Decimæ solverentur, id incommodum foret, tum ipsi debitori, tum Ecclesiæ; cum particularis solutio multa incommoda soleat afferre, l. 3. ff. fam. hercisc. *Abb. in cit. c. Pervenit; n. 3. Suar. cit. c. 37. n. 3.* quamvis in hoc statum sit consuetudini, cum nihil de eo jure sit prælatum.

Denique Decimæ mixtæ, quæ ex fructibus ante

malium percipiuntur, quædam rectius solvuntur, quam primum sunt percepti, ut lana ovium, cum sunt conſe: quædam non ſtatim, ut fetus animalium, ſed paulo poſt partum, quando ſine matre commodè vivere poſſunt: item fructus ex lacte, ut caſei, butyri &c. qui cum tractu temporis colligantur, in fine illius temporis ſolvendi ſunt cum proportionem qua in re tamen poſſimum ſpectanda eſt conſuetudo cuiusque loci, vel tacita, vel expreſſa conventio cum ijs, quibus Decima debentur, *Suar. c. l. n. 6.*

XCIV. Aſſertio 2. Ad locum quod attinet, ſpectato Jure communi, Dominus prædij, vel Colonuſ, non tenetur ſuis expenſis Decimas deferre ad horreum Eccleſiæ, vel Parochi; cum id nullo Jure probari poſſit, ſed ſatis eſt, ſi Parochum moneat, ut Decimas à ſolo ſeparatas, aut collectas curet avehi: quod ſi facere omitat, & damnum aliquod inde patiat, ipſe id ferre, & ſibi imputare debet, *Suar. cit. c. 37. n. 7. Laym. Lib. 4. r. 6. c. 5. n. 2.* Ratio eſt, quia Eccleſia, quoad Decimas, habet ſe, ſicut uſufructuarius, ſive penſionarius, cui penſio fructuum ſolvi debet, ubi res frugifera eſt ſita. In qua re tamen cuiusque loci conſuetudo eſt ſervanda, *Suar. cit. c. 37. in fine.* Verum tamen non poſſunt domini, vel coloni prædiorum fructus in horrea ſua condere, niſi prius Parochos certiores faciant, ut ipſi, vel eorum procuratores fructuum collectioni, & decimationi præſentes aſſistant, ne ulla fraus committi poſſit in Eccleſiæ præjudicium. *Covarr. Lib. 1. reſol. c. 17. nu. 8. §. Ex his colligi, Suar. cit. c. 37. n. 8.*

XCv. Notandum hic præterea Primò. Si dominus prædij, vel colonus ad Decimas obligatus, ſit inculpabili mora ſolvendi, & ob illam Decimæ fuerint ablata, vel perierint, aut damnum ſint paſſæ, tenetur is Parocho ad præſtandam ſatisfactionem, & reparandum damnum illatum, juxta l. Cum res; 47. §. ult. ff. de legat. 1. & ſumitur etiam ex c. Cum homines; 7. h. t. ubi in fine dicitur: atque de ſubſtractis, & retentis dignam ſatisfactionem præſtent. Niſi tamen res, ſive Decimæ eodem modo fuiſſent peritura apud creditorem Parochum, ut notant Dd. ibid. Ratio eſt; quia cum Decimæ ex juſtitia debeantur Parocho, ideo ſi debitor ſit in culpabili mora ſolvendi, injuſtitia committitur contra Parochum, & damnum ratione illius moræ illatum reſarciri debet Parocho, *Suar. Lib. 1. c. 37. n. 20.* Quod ſi dominus, vel colonus paratus ſit, ſolvere Decimas Parocho, vel eum monuit, ut eas reciperet, iſque ſine juſta cauſa eas recipere recuſavit, vel neglexit: tunc periculum, & interitus rei, ſi nulla culpa debitoris Parochiani intervenit, ad ipſum Parochum ſpectat, ipſiusque damno res perit, juxta l. Qui decem; 72. in princ. ff. de ſolut. Gl. in cit. c. Cum homines; V. Fructibus collectis; h. t. Si verò poſtea Parochus iterum petat Decimas, vel acceptare velit, ſed Parochianus debitor eas ſolvere recuſet: tunc iſte denud conſecutus eſſe in culpabili mora, & periculum, ac interitus rei iterum ad ipſum parochum ſpectat, ſemper enim poſterior mora nocet, l. Illud; 17. ff. de peric. & comm. rei vendit. l. Si per venditorem; §. 1. §. Quod ſi; ff. de ac. empr. Gl. in cit. c. Cum homines; V. Fructibus; Canis. tr. de Decim. c. 7. n. 2.

XCvi. Notandum ſecundò. Non poteſt Parochus à domino prædij, vel colono per vim accipere Decimas, ſive eum compellere, ut eas ſolvat,

etiãmiſi is injuſtè eandem detineat, vel ſolvere recuſet: neque etiam ob illam cauſam poteſt ipſi denegare Sacramenta, vel prohibere ingreſſu Templi, donec Decimas ſolvat, ut ex communi docet *Navarr. Lib. 3. conſil. 2. h. t. Suar. cit. c. 38. n. 2.* Ratio eſt; quia univerſim loquendo, non licet creditori, propriæ ac privatæ auctoritate, occupare bona debitoris ſui, cumque poſſeſſione, & uſu illorum privare, ut debitum ſuum recuperet; id enim eſt contra publicam pacem Reipublicæ, quæ hoc pacto turbatur. Quare cum Parochus non habeat juſisdictionem fori externi in Parochianos ſuos, neceſſe eſt, ut publicæ Episcopii auctoritate, illi ad Decimas ſolvendas compellantur: neque etiam poteſt illis denegare ideo Sacramenta, tanquam indignis, niſi delictum foret publicum, & notorium evidentiâ facti, quod non eſt in præſenti; cum Parochiani poſſint allegare jus aliquod, vel excuſationem, ob quam non teneantur ſolvere Decimas.

XCvii. Carterum circa modum ſolvendi Decimas extat ſpecialis Conſtitutio in *Clement. Si Beneficiorum*; 2. h. t. ubi dicitur de Decimis Beneficiorum, quæ alicui à Papa (Præſato, Principi, vel alteri,) ſimpliciter conceduntur, ad tempus tantum (non in perpetuum) quod debeant ſolvi, & accipi, ſecundum taxationem in illis partibus conſuetam, in quibus ſit conceſſio, & in moneſta communiter ibi corrente. Ubi *Gl. notat V. Mo. netam*; quod hæ Decimæ beneficiales debeant ſolvi in pecunia, & non in ipſis rebus, & deductis expenſis factis, pro fructibus colligendis, quod non eſt in communibus Decimis, *Gl. hic V. Taxationem*; ubi etiam ait, quod in multis locis nulla fiat taxatio, ſed plus, vel minus ſingulis annis ſolvitur, ſecundum quantitatem fructuum perceptorum. Additur in eadem *Clement. in fine*, quod Collectores Decimarum non debeant Calices, libros, & alia ornamenta Eccleſiarum ad Divina Officia deputata diſtrahere, vel quovis modo occupare.

SECTIO V.

DE DECIMIS NOVALIVM.

§. I.

Ad quem pertineant Decimæ Novalium, ſpectato Jure communi?

XCviii. Præmittendum, Novale in præſenti, & in ordine ad Decimas perſolvendas, dicitur ager de novo ad cultum, ſeu culturam redactus, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuerit, prout dicitur in c. Quid per novale; 21. inf. de V. S. requiruntur autem tria ad hoc, ut privilegium de non ſolvendis Decimis ex Novalibus habeat locum, ut notat *Abb. incit. c. Quid per Novale*; n. 1. de V. S. Primò quod terra, ſive locus ille noviter fuerit redactus ad culturam. Secundò. Quod locus talis ab hominum memoria non fuerit cultus, neq; inhabitatus, ut addit

Ho-

Hofiens. cit. c. 21. in fine. Tertiò. Quòd Ecclesia Parochialis nullos, vel modicos solum fructus ex tali terra prius perceperit: nam si magnos proventus Decimarum nomine prius percepit, v. g. ex pascuis, silvis, vel domibus, quæ postea in agrum sunt redacta, non censetur talis terra, vel locus novale, in ordine ad privilegium solvendi Decimas: secus est, si modicos solum proventus, seu Decimas ex tali loco Ecclesia Parochialis percepit: nam si postea ex huiusmodi pascuis, silvis, vel domibus fiat terra culta, sive ager, tum is, qui privilegium non solvendi Decimas novalium habet, non tenebitur inde solvere Decimas Ecclesie Parochiali: sed integros fructus ex tali agro novali percipiet, ut colligitur ex *cit. c. quid per novale*, à contrario sensu, & tradit *Gl. ibid. V. Magnos, & Innocent. n. 4.*

XCIX. Præmittendum secundò. Terræ, sive prædia, quæ semel sunt novalia, semper, ac perpetuò debent censi novalia, quoad immunitatem, de non solvendis ex illis Decimis, juxta *c. ult. de privileg.* ubi dicitur, terra, de qua non extat memoria, quòd aliquando culta fuerit, redacta per Religiosos viros de novo ad culturam, perpetuò debet, quoad immunitatem de non solvendis Decimis, novalium jure censi; cum aliàs nonnunquam contingeret privilegium novalium, plus illis dispendij, quàm utilitatis asferre, nempe propter magnas expensas, quas privilegiati fecerunt in reducendo terram, seu fundum infrugiferum ad culturam, *Gl. fin. ibid. de quo plura infra, Lib. 5. Tit. 33.* Jam ergo sit.

C. Assertio 1. Decimæ novalium, spectatò Jure communi, & seclusis privilegijs, ad Parochiam pertinent, intra cujus fines prædia de novo culta sunt sita, prout deciditur in *c. Quoniam; 13. h. t.* Nam cum Episcopus Brixienfis ex Alexandro III. quævisset, quid de Decimis novalium suæ Diocesis statuere debeat? Respondit Papa, si terræ illæ, seu fundi de novo ad culturam redacti, intra certam alicujus Ecclesie Parochiam existant, Decimas eorum (detractà portione, seu quartà Episcopali) eidem Ecclesie Parochiali esse assignandas, seu solvendas. Ratio est; quia Decimæ novalium sunt prædiales, sunt enim onus, non personale, sed reale, quod ipsa terra, seu fundi ab antiquo annexum habent, *c. Si quis; 42. caus. 16. q. 1.* & ibi: *Gl. V. Inde abstrahere*; adeoque sunt obligati ad Decimas Ecclesie Parochiali præstandos, intra cujus fines sunt sita, quemadmodum alia prædia, sive fundi, qui ab antiquo sunt culti, sicut etiam census, sive tributa mera realia, quæ non personis, sed ipsi rebus, seu fundis sunt imposita, solvi debent illi Civitati, in qua ager, sive fundus est situs, etiam si ipse possessor in alia Civitate habitet, juxta *l. Firma; 4. §. Is verò; ff. de censib. & l. Imperatores; §. ff. de public. & vectig.* Ubi dicitur, in vectigalibus, id est, tributis, ipsa prædia, non personas conveniri. Est tamen discrimen inter tributa, & Decimas; quia tributa ipsos fundos secundum se afficiunt, tanquam inseparabile eorum onus, *cit. l. Imperatores*; onus verò solvendi Decimas per se, & immediatè non inhæret ipsi fundo: sed ipsis fructibus, ita ut ad quemcunque possessorem fructus per-

venerint, is ex illis obligetur decimam eorum partem solvere, ut notavit *Laym. Lib. 4. tr. 6. c. 2. n. 5.*

CI. Assertio 2. Si novalia fiant, sive fundi de novo colantur intra Diocesis: sed non intra fines certæ alicujus Parochiæ, tum Decimæ eorum ad Episcopum pertinent, qui eas, vel alteri Ecclesie deputare, seu assignare, vel ad suas necessitates, aut usus proprios retinere potest, prout statuitur in *cit. c. Quoniam; in fine*, ibi: *alioquin ipsas, secus, si dùm discretionem à Deo tibi datam, alij Ecclesie deputare, vel ad opus tuum poteris retinere, h. t. in fine.* Ratio est; quia Episcopus est Ordinarius Pastor, ac veluti Parochus totius Diocesis suæ, qui ubi non est proprius Parochus, providere debet, ne deficiat, qui Divina Officia celebret, & Sacramenta populo administret, idèquæ quilibet è Diocesi dici potest Parochianus Episcopi, *c. Parochianos; 14. h. t. & c. ult. de Sepult.* Ergo sicut Decimæ novalium debentur Parochi, intra cujus Parochiam sunt sita: ita, quæ sunt intra Diocesis, sed non intra certam Parochiam, Episcopo debentur, ut eas vel sibi, vel alteri Ecclesie applicet, prout magis expedire, judicaverit, *Abb. in cit. c. Quoniam; n. 2. & alij communiter.*

CII. Ubi notandum primò. Episcopus Decimas novalium potest applicare alicui Ecclesie intra Diocesis suam sitæ: etiam sine consensu Capituli, & alijs juris solennitatibus, ut colligitur ex *cit. c. Quoniam.* & tradit *Abb. ibid. num. 4.* Ratio est; quia talis applicatio non est propriè dicta alienatio, cum Jus Decimarum in fundis de novo cultis ortum, nondum fuerit Cathedralis Ecclesie bonis incorporatum, adeoque acquisitum. Est verò Prælatum non possit obesse, sive præjudicare Ecclesie in bonis, ac juribus acquisitis, non adhibitis solennitatibus jure requisitis: potest tamen illi obesse, & præjudicare, per se solus in bonis, ac juribus acquirendis; quia aliud est alienare, aliud non acquirere; ita tamen, ut Ecclesia, si notabiliter læsa sit, petere possit restitutionem in integrum, vel contra ipsum Prælatum agere, si Ecclesie negotia malè gessit, vel ejus commoda neglexit, & dictum supra *Tit. 23.*

Notandum secundò. Si ager novalis in confiniis duarum Parochiarum situs sit, tum Decimæ inter illas sunt dividendæ, pro ratione limitum, ita, ut si v. g. limites unius Parochiæ extendant ad duas partes agri novalis, hinc duas partes Decimarum: tertia verò alteri Parochiæ debetur, *Abb. in cit. c. Quoniam; num. 5. Canis, tract. de Decim. cap. 11. num. 4.* Vel Episcopus, cui novalis fuerit, poterit totas assignare.

§. II.

An privilegium de non solvendis Decimis extendatur etiam ad novalia, vel non extendatur?

CIII. Assertio 1. Probabilius est, non tantum privilegium eximens à solvendis Decimis ex proprijs prædijs, quæ laboribus, & sumptibus proprijs coluntur.

coluntur: sed etiam absolute concessum, de non solvendis Decimis ex propriis prædiis, extendendum esse ad novalia, post concessum privilegium, coli cæpta, sive etiam illa comprehendere, *Suar. Lib. 1. c. 19. n. 4. Zafius in Comment. ad Decret. Lib. 3. Tit. 30. n. 54.* Idque colligitur ex c. *Ad audientiam*; 12. h. t. ibi: *similiter intelligemus tantum de novalibus* &c. ergo privilegium ibi concessum intelligitur etiam de novalibus, etiam non solis. Et ex c. *Ex parte*; 10. ibi: *ceteris vero ut de novalibus suis* &c. eod. ergo privilegium concessum aliis Religiosis ibi nominatis, ut Cisterciensibus, Templariis &c. de non solvendis Decimis laborum suorum, intelligitur datum, tam de novalibus, quam de aliis, etiam novalia in illo non sint expressa. Item in c. *Ex parte*; 27. h. t. dicitur: *cui majus conceditur, etiam minus concessum videtur*: at exemptio absoluta à Decimis prædialibus est quid majus, quam exemptio à novalibus tantum, ergo illa concessa, etiam hæc concessa intelligitur. Ratio est, quia sub hoc privilegio de non solvendis Decimis ex propriis prædiis, generaliter & indefinite concessio, secundum propriam verborum significationem, continentur etiam Decimæ novalium; quia illa sunt etiam propria prædia; & illa negatio non solvendi est absoluta, ergo comprehendit omnia prædia etiam novalia, sive omnes Decimas, tam præsentis temporis, quam futuri, cum sub concessione generali, & indefinite etiam futura comprehendantur, c. *Quia circa*; 22. de *privileg. in fine*. Et quamvis hoc privilegium sit odiosum, cum cedat in præjudicium Ecclesiæ Parochialis, adeoque sit restringendum, non tamen debet restringi ultra propriam verborum significationem, ita ut excludat etiam prædia propriè dicta; quia hæc non est extensio, sed comprehensio, in omni enim concessione per verba generalia & indefinite facta, comprehenduntur omnes species, sive partes sub illa contentæ, nisi aliquid sit exceptum: *Suar. c. l. n. 5. Fagnan. in c. Cum contingat*; 29. n. 9. h. t. Id verò intelligendum est, per se loquendo, nam per accidens fieri potest, ut propter enormem læsionem Ecclesiæ Parochialis, non obstante tali privilegio, solvi debeant Decimæ ex novalibus, c. *Quid per novalia*; 21. in *fine de P. S.* vel congrua fieri compositio, c. *Suggestum*; 9. h. t. *Suar. c. l. n. 6.*

CIV. Assertio 2. Privilegium percipiendi Decimas ex prædiis ad aliam Ecclesiam Parochialem, vel non Parochialem pertinentibus, non extenditur ad Decimas Novalium, quæ post concessionem privilegii sunt in tali Ecclesia, vel intra fines illius: idque procedit, sive Laicis, sive etiam Religiosis, & aliis personis Ecclesiasticis tale privilegium sit concessum, nisi illarum quoque Decimarum expressa mentio fiat. Ita docet *Covarr. Lib. 1. resol. c. 17. n. 13. Gutier. Lib. 2. qq. Canon. c. 21. n. 123. Suar. Lib. 1. c. 23. n. 5. & 6. Rodriq. tom. 2. qq. Regul. q. 42. art. 7. Barb. in c. Ex parte*; 27. n. 3. h. t. *Zaf. c. l. n. 56.* Idque fumitur ex c. 2. in *princ. h. t.* in 6. ut infra ostendetur. Ratio est, quia licet privilegium hoc, quoad Clericos, sit minus odiosum, quam quoad Laicos, qui Decimas possidere non possunt: simpliciter tamen est odiosum, quia præjudicat Ecclesiæ, vel Parochiæ, ad quam jure communi Decimæ etiam novalium spectant, ideoque est restringendum etiam respectu Clericorum, arg. c. *Cum olim*; 6. de *consuet.* quod ita intelligendum est, si verba privilegii talia sint, ut salvâ verborum proprietate pos-

sint restringi ad prius culta prædia, ita ut non extendantur ad novalia, tunc enim sive Clericis, sive Laicis privilegium sit concessum, illud intelligi debet de jure Decimarum, quod tunc est, seu in ordine ad prædia sive fundos, qui onere Decimarum jam sunt affecti: non autem de jure Decimarum nondum existente: aut in ordine ad fundos, qui onus Decimarum nondum sustinent, cujusmodi sunt prædia novalia, quæ postea primum excoluntur. Secus est, si verba talis privilegii, salvâ verborum proprietate, non possint restringi ad fundos prius, & ab antiquo cultos, tunc enim vi verborum etiam novalia comprehenduntur. Nisi privilegium, juxta proprietatem verborum, intellectum contineret injustitiam, vel iniquitatem, quia cederet in nimis grave detrimentum alterius, si comprehenderet etiam novalia, ut in privilegio concessio personis Ecclesiasticis, vel Laicis percipiendi Decimas alterius Parochiæ: per illud enim, si extendere- tur etiam ad Decimas novalium, omnino privaretur Parochia illa jure Decimarum in toto suo territorio, & omni spe habendi commoditatem aliquam ex tota illa terra. Alia verò ratio est, de privilegio negativo, non solvendi Decimas ex propriis prædiis, sub quo comprehenduntur etiam Decimæ novalium, ut supra dictum; tum quia hoc ex vi verborum est magis universale, propter negationem absolutam, quam includit tum quia longè minus grave præjudicium affert Parochiæ, sive Ecclesiæ, ad quam aliæ Decimæ spectant, quia illam solum privat Decimis prædiorum, pertinentium ad unam personam vel Monasterium, *Suar. c. l. n. 6.*

CV. Sed obstat videtur cap. *Ex parte*; 27. h. t. in quo Abbas quidam Innocentio III. supplicavit, cum Monasterio suo indultum fuerit, ut de laboribus terræ Parochiarum suarum Decimas integrè percipere possit, dignaretur etiam per privilegium concedere, ut de terris, quæ intra Parochias suas de novo rediguntur ad culturam, Decimas quoque percipere, & exigere possit Monasterium, prout habetur in integra lectione hujus cap. Respondit Papa, cum dicto Monasterio, quod majus est, sit concessum, videlicet ut Decimas de laboribus terræ Parochiarum ejus integrè perciperet, consequenter etiam de novalibus eas exigere posse; quia quando majus conceditur, etiam quod minus est concessum esse videtur.

CVI. Verum ex hac responsione Pontificis magna oritur difficultas, nam vel Parochiæ, ex quarum terris Decimæ petebantur, pertinebant ad Abbatem, vel non? Non prius, quia tunc frustra, & inutiliter Abbas impetrasset privilegium percipiendi Decimas, quippe quæ de jure communi ad ipsum spectabant nec ratio subjuncta, cui majus conceditur, etiam minus concessum censetur, tunc locum habere potest. Non posterius, ut patet tum ex illis verbis, *Parochiarum suarum*, ergo hæc pertinebant ad Abbatem. Tum quia privilegium percipiendi Decimas in aliena Parochia, cum cedat in præjudicium ejusdem, restringendum est, & non extendendum ad novalia, ut patet ex c. *Cum tuas*; 25. §. *fin. h. t. & c. 2. in princ. eod. in 6.* Neque ratio illa subjuncta, cum majus conceditur, etiam minus concessum videtur, habet locum in concessionibus odiosis, & præjudicialibus, in quibus etiam ob majoritatem rationis, non debet fieri extensio ad casum non expressum, ut colligitur

M m m

ex

TOM III.

ex c. Cui; 27. de prae. in 6. & ex communi docet Sanch. l. 8. de matr. dif. 1. n. 32. Barb. de offic. Episc. alleg. 33. n. 13. Ubi ait, quod in privilegiis particularibus & dispositionibus odiosis argumentum à maiore ad minus affirmativè non valet. Itaque rectius respondetur cum Suar. Lib. 1. c. 23. n. 6. & 7. Barb. in Collect. in cit. c. Ex parte; 27. n. 3. & 6. & aliis supr. cit. non agi ibi de privilegio percipiendi Decimas ex alienis Parochiis, adeoque de privilegio contrariò juri communi: sed de ordinario jure Parochiali, eò quod ab antiquo Parochia illa pertinerint ad Abbatem, & Monasterium, cui erant incorporatae: sed earum Decimas, praetextu cujusdam consuetudinis, Episcopus alteri cuidam Canonico concessit, & assignavit, ut patet ex integra hujus cap. lectione apud Rebuff. Deinde verò Abbas à Sede Apostolica impetravit, ut antiquum jus Decimarum in Parochiis illis sibi & Monasterio restitueretur: postea verò etiam petit, ut declararet Pontifex, in illa speciali concessione, etiam jus percipiendi Decimas ex novalibus sibi, & Monasterio restitutum esse: Ad hoc Respondit Pontifex, frustra hoc peti, eò quod Decimae Novalium jure communi ad ipsum Abbatem, ac Monasterium pertinebant: imò nunquam ablatae fuerunt, quandoquidem in illa speciali concessione ab Episcopo alteri facta, percipiendi Decimas in alienis Parochiis, Decimae Novalium non fuerunt comprehensae; cum enim talis concessio cedat in praedictum Ecclesiae Parochialis, cui de jure communi competit jus Decimarum, ideo non comprehenduntur in illa Decimae Novalium. Quare cum Abbati concessum fuerit, quod majus est, vel potius restitutum, videlicet jus percipiendi Decimas, quod jure communi ipsi Abbati, & Monasterio competebat ratione Parochiarum incorporatarum, sed speciali jure; sive concessione Episcopi Abbati, & Monasterio ademptum fuerat: multò magis concessum censetur, quod minus, & facilius est, videlicet jus percipiendi Decimas Novalium, quod ei nunquam ablatum fuit, per specialem illam concessionem Episcopi: sed jure communi ad Parochias etiam spectat. Aliter explicant cit. c. Ex parte Innocent. & Hostiens. ibid. & sequitur Canisius Tract. de Decim. c. 11. num. 9. Nempe quod Abbas habebat jus Patronatus in illis Parochiis, alioquin nullum beneficium fuisset; cum Decimae Novalium ipso jure spectent ad Ecclesias Parochiales: precibus autem frustra impetratur, quod à jure aliàs concessum est.

CVII. Assertio 3. Si Privilegium percipiendi Decimas ex novalibus concessum sit iis, qui antiquas Decimas in aliquo loco percipere solent, non debet illud extendi ad Decimas Novalium, quas alii tempore impetrati Privilegii possidebant, tanquam jure sibi debitas: sed intelligi debet, de iis tantum novalibus, quae in futurum post impetratum Privilegium sunt: (nisi specialis mentio de Decimis Novalium in Privilegio facta sit, juxta c. Dudum, 31. de privil.) Et intelligi etiam debet, privilegium illud esse concessum, secundum illam tantum partem, seu quantitatem, in qua antiquae Decimae ab impetrante privilegium percipiebantur, prout decernitur in c. Statuto; 2. in princ. h. t. in 6. Ubi Alexander IV. statuit, & declaravit, quod privilegium Apostolicum pluribus, maximè Religiosis, concessum, ut possint percipere Decimas Novalium, secundum illam portionem, in qua an-

tiquas Decimas iidem haecenus perceperunt, non debeant extendi ad illas Decimas Novalium, quas tempore impetrati, seu concessi privilegii, alii possidebant (nunquam jure sibi debitas, Gl. hic V. Possidebant) nisi de his expressa quoque mentio fiat. Sed neque ad alias Novalium Decimas extendi debet, nisi in iis locis, in quibus tempore privilegii impetrati, ipsi impetratores Decimas antiquas habebant: & secundum eam solum portionem, quae easdem antiquas Decimas ipsi impetratores, tempore impetrationis, percipiebant.

Declaratur res exemplo, Monasterium aliquod percipiebat, ex privilegio Sedis Apostolicae, medietatem Decimarum ex praediis sitis prope rivum, aliam medietatem pertinente ad Parochiam: sed cum hoc privilegium non extenderetur ad Decimas Novalium, ideo petiit, & impetravit aliud privilegium, ut cum haberet jus percipiendi Decimas in eo loco, etiam ex novalibus percipere eas possit: haec impetratio intelligi debet de novalibus, non jam factis, & quarum Decimae ad alios pertinent, v. g. Parochiam (nam privilegium non debet intelligi cum praedictio terti, nisi exprimatur) sed de iis novalibus, quae post tempus impetrationis, seu datae, sunt in eodem fundo cum eundem rivum, & quidem secundum medietatem tantum, Gl. hic V. Nec ad alias. Ratio est, quia haec est intentio, tum petentis, tum concedentis privilegium, ut non minus ex novalibus Decimas percipere liceat, quam ex fundis frugiferis certi alicujus loci ab antiquo percipiebantur, & ideo assimilatum intelligi debet secundum conditiones ejus, cui assimilatur, jure dispositio, quae se refert ad aliam, determinatur per illam in loco, quantitate, & tempore, ut ait Anchar. in cit. c. 2. not. 2. h. t. in 6.

CVIII. Assertio 4. Sed et si impetrantes privilegium percipiendi Decimas Novalium, tempore impetrationis, integras Decimas antiquas, vel ultra medietatem percipere sint soliti: impetratio tamen haec decimarum ex novalibus, de medietate tantum, intelligi debet; quia non est verisimile, quod si tunc de plena, & integra perceptione veterum Decimarum ab impetrante fuisset expressum, Apostolicam Sedem in tam gravi praedictio Ecclesiarum Parochialium, majorem concessionem, nempe percipiendi integras Decimas Novalium facturam fuisset: ideoque statuit Pontifex, ne ratione talis induci: sive jam impetrati, sive impetrandi: deinceps plus possit, quam medietas Decimarum Novalium acquiri, aut percipi: sub qua tamen declaratione non comprehenduntur Cistercienses, & Cartusienes, prout habetur in cit. c. 2. §. Statuimus h. t. in 6. Ratio est, quia privilegium de percipiendi Decimis ad aliam Ecclesiam spectantibus, valde odiosum est, & ideo hanc specialem declarationem, & limitationem fecit Papa, & quidem exorbitantem à jure communi, cum alioquin etiam odiosum privilegium, si absolute & illimitate concessum sit, omnia sub illo contenta comprehendere debeat, Suar. Lib. 1. c. 23. n. 5. & dictum supra.

CIX. Assertio 5. Si Religiosi (etiam exempti) in quibusdam Parochiis omnes antiquas & majores Decimas, vel partem illarum, ex Laicorum ipsius loci concessione percipiant, non ideo etiam Decimas Novalium, quae postea sunt, pro eadem vel simili

portione percipere possunt, nisi rationabilis causa sublit, ob quam eas petere possint, prout statuitur in *cir. c. 2. §. ult. h. t. in 6.* Ratio est, quia si laico per legitimam auctoritatem Ecclesiasticam ex privilegio concessum sit jus percipiendi Decimas (de quo infra) ea concessio non se extendit ad Decimas Novalium, sicut enim ipsi laico non accrescebant Decimæ Novalium, nec iple eas percipere poterat: ita quoque si Laicos donet Decimas alicui Monasterio, vel loco Religioso, in tali donatione Decimæ Novalium non comprehenduntur, & consequenter ipsi Religiosi illas percipere non poterunt; nemo enim plus juris in alium transferre potest, quam sibi competere noscitur, juxta *Reg. jur. 79. in 6.* Non obstat, quod si jus Patronatus Laicis competens, translatus sit in Ecclesiam, id assumat naturam juris Patronatus, Ecclesiastici; ita ut competant sex menses ad presentandum, & non tantum quatuor, juxta *c. un. de jure patronat. in 6.* Nam responderetur cum *Gl. fin. in cir. c. 2. §. ult. h. t. in 6.* quod ibi res donata a laico Ecclesiae, mutat naturam, sine ullius præjudicio, idcirco lata sit interpretatio: hæc autem fieret mutatio Novalium, cum præjudicio Ecclesiae Parochialis, idcirco stricta facienda est interpretatio.

§. III.

An præscriptio decimarum, intra certum locum, extendatur ad Decimas Novalium, & an si fundus mutetur, ita ut v. g. ex prato fiat ager, maneat obligatus ad Decimas solvendas, sicut antè?

CX. Assertio 1. Qui præscripsit Decimas prædiales intra fines alienæ Parochiæ, non potest, vi illius præscriptionis, percipere Decimas Novalium postea factorum, intra eandem Parochiam, nisi ex rationabili causa ostendat, illas ad se pertinere, prout sumitur ex *c. Cum contingat; 29 h. t. & ex summa ejusdem cap. Ubi* ex Innocentio III. quæsitum fuit: cum interdu *c. Contingat, ut intra fines alicujus Parochiæ, alia Eccle-* sia non Parochialis, vel persona Ecclesiastica ab antiquo tempore Decimas percipere soleat, & postea de novo fiant Novalia intra eandem Parochiam, ad quem hujusmodi Novalium Decimæ pertineant? Responder Papa: cum perceptio decimarum ad Parochialem Ecclesiam de jure communi pertineat, ideo Decimas Novalium, quæ sunt intra illam Parochiam, ad eandem pertinere: Nisi ii, qui alienas Decimas hæcenus percipere solebant, rationabilem causam ostendant, ex qua appareat, Novalium Decimas ad ipsos pertinere. Ratio est, quia præscriptio sine possessione, vel quasi possessione non procedit, & non plus quis præscribit, quam possidet: at verò Decimas Novalium, quippe quæ hæcenus non existerant, præscribens non possedit, neque illas unquam percepit, cum nihil ex terris illis incultis decimarum nomine acceperit, antequam ad culturam redigerentur, ergo neque præscribere illas potuit, *Abb. in cir. c. Cum contingat; n. 9. Covarr. Lib. 1. resol. c. 17. n. 13. Suar. Lib. 1. c. 20. n. 9.*

Tomus III.

CXI. Notandum hæc primò. Potest una Ecclesia, etiam non Parochialis, vel etiam persona Ecclesiastica, ratione beneficii sui, Decimas præscribere in aliqua Parochia; quia talis præscriptio non repugnat juri Divino, nihil enim refert, an hæc, vel illa Ecclesia aut persona Ecclesiastica Decimas illas obtineat. Licet autem in hoc cap. nulla fiat expressa mentio de præscriptione, nihilominus tamen *Gl. h. t. V. Ab antiquo, Abb. n. 2. & alii Dd. communiter* hoc cap. intelligunt de præscriptione, ita ut quando dicitur, ad quempiam pertinere aliquid ab antiquo, dicatur ad eum pertinere jure præscriptionis, quia possedit tanto tempore, quantum sufficit, ad præscribendum.

Notandum secundò. Si alicui generaliter, & indefinitè concessum sit jus percipiendi omnes Decimas, intra fines certæ Parochiæ, sive per privilegium, aut transactionem, sive alio modo, ille quidem vi talis concessionis, acquirat jus ad omnes Decimas, præsentis, & futuras percipiendas: non tamen ad Decimas Novalium; cum enim Novalia, tempore factæ concessionis, non existerint, non potest censi concessio de iis aut jure earum, quod actum non est, vel fuit, factam esse. Excipe, nisi alicui per privilegium, vel transactionem expressè etiam concessum esset jus ad Decimas Novalium percipiendas, si quando orta fuerint, ut colligitur ex *cir. c. Cum contingat in fin. v. l. fin. ibid.*

Notandum tertio. Si Monasterium aliquod, vel alia Ecclesia, ab antiquo tempore, quo percepit Decimas ex prædiis alienæ Ecclesiæ, decimarum nomine, ex terris incultis, v. g. nemoribus, pascuis, paludibus, saltem modicum aliquid, decimarum nomine, percepit, ut ligna, fœnum, glandes &c. postea verò terra illa ad culturam redigatur, & fiat ager novalis, tum Monasterium, vel Ecclesia illa jus acquisivit exigendi, & percipiendi Decimas ex fructibus agri illius novalis, *arg. c. Cum intus; 30. h. t.* quia ipsi terra ab antiquo jam fuit decimatis, & realiter obnoxia Monasterio, vel Ecclesiæ illi, & non respectu certorum tantum fructuum, seu proventuum, idcirco etiam ex culta manet obligata ad Decimas, *Io. Andr. in cir. c. Cum contingat in fine, & ibi Gl. marg. & Abb. in fine; Barb. n. 6. Suar. cir. c. 22. n. 10.*

CXII. Assertio 2. Si prædium seu fundus ad Decimas obligatus mutetur, ac convertatur v. g. ex prato in agrum, vel ex prædio Urbano fiat Rusticum, tum fundus, seu prædium novale, sive de novo cultum est obligatum ad Decimas prædiales solvendas eidem, cui antea debebantur, prout sumitur ex *c. Commisum; 4. h. t.* Nam cum ad Adrianum IV. Pontificem delatum fuisset, quod Monachi de Bosse Ecclesiæ S. Mariæ, in cujus Parochia commorabantur, Decimas integrè non persolverent: mandat idem Papa Thomæ Archiepiscopo Cantuariensi (qui postea circa annum Christi 1171. pro libertate Ecclesiæ defendenda martyrio coronatus est, sub Alexandro III. ut notat ut *Gl. marg. h. t.*) ut Monachos ad Decimas ex terris, sive fundis novis, in quibus olim domus constructæ fuerant, integrè solvendas eidem Parochiæ compellat, sicut et, prius quam Monachi in illa Parochia morarentur, persolvi consueverunt: (videlicet expensionibus domuum.) Et sicut olim ex pascuis Decimæ persolvebantur, ita nunc ex eisdem fundis ad frugum fertilitatem perductis, Decimæ absq; diminutione

M m m 2

nutione

nutione persolvantur. Ratio est, quia tamen si terra huiusmodi qualitas mutetur, non tamen substantia, ut ait *Jo. Andr. hic. n. 2.* si quidem terra, quæ ab antiquo decimalis erat, non fuit obligata ad certum genus fructuum, sive proventuum; sed ad quoslibet, juxta *c. Cum intra; 30. h. t.* idèque licet terra, sive fundus secundum qualitatem mutetur, adeoque accidentaliter, quia ex prædio urbano fit rusticum, vel ex pascuis ager, ipsa tamen obligatio ad decimas manet in substantia fundi invariata.

CXIII. Hinc colligitur primò. Quòd dominus fundi decimalis potest, pro arbitrio, conditionem sive qualitatem illius mutare: v. g. ex agro facere vineam, vel hortum, aut vice versà, etiam sine consensu Ecclesiæ, cui fundus est ad Decimas obnoxius, dummodo ex fundo sic mutato etiam decimam partem fructuum, seu proventuum eidem solvat: ut colligitur ex *cir. c. Commissum*, & docet *Abb. ibid. n. 2. & Azor p. 1. Instit. l. 7. c. 24. q. 10. & alii communiter*, idè si prius ex re Decimæ non solvebantur, quia nullos ea fructus ferebat, sed postea fertilis reddita sit, debent Decimæ dari ex fructibus, qui percipiuntur. Item si res prius minus erat fertilis, & pauciores fructus reddebat, idèque etiam minores Decimæ ex ea pendebantur, postea fertilior facta ex ea majores Decimæ sunt pendendæ.

CXIV. Colligitur secundò. Si per consuetudinem alicubi sit inductum, ut ad unum pertineant Decimæ ex vineis v. g. ad Monasterium: ad alium verò v. g. Parochum, Decimæ ex agris: postea verò agri in vineas convertantur: hoc casu, Monasterium percipiet decimas vinearum ex iis tantum prædiis, in quibus consuetudo est præscripta: non autem ex aliis, quæ de novo in vineas sunt conversæ, has enim Parochus percipiet, sicut antea ex agris percepit, ut post *Hosienf.* docet *Jo. Andr. in cir. c. Commissum; n. 3.* Ratio est, tum quia licet mutata sit qualitas terræ, seu fundi, non tamen substantia: tum quia, cum Monasterium jus decimandi in prædiis sive agris de novo in vineas conversis, non possederit, non potest censei illas præscriptis se, nam præscriptio sine possessione non procedit, & cum sit stricti juris, non est extendenda ad futura, etiam similia non possessa, ut docet *Gl. in c. Auditis; 15. v. Interruptionem de prescripti. Abb. in c. Cum intra; 30. n. 3. h. t.* Aliud verò quoad hoc dicendum est de transactione, juxta *c. 3. h. t.* vel de privilegio, juxta *c. Quia circa; 22. de privil.* Si enim Monasterio v. g. concessum sit privilegium generatim, & indefinitè percipiendi Decimas ex vineis, & agri postea convertantur in vineas, etiam ex istis Decimæ solvendæ sunt Monasterio, & non amplius Parochiæ; quia concessio generalis, & indefinita etiam ad futura extenditur, *cir. c. Quia circa*, nisi appareat aliam fuisse intentionem concedentis, ut patet ex *supr. dictis n. 80. h. t.* Sed & vice versà, si vineæ, ex quibus Monasterium per Privilegium decimas percepit, in agros vertantur, illæ Parochiæ deinceps solvendæ erunt; nam qui ferre debet onus, etiam commodum percipere debet, juxta *Reg. jur. 55. in 6.* Excipi debet, nisi per talem concessionem privilegii Ecclesiæ Parochialis nimium gravetur, quia nimirum postquam agri plerique in vineas conversi sunt, ex quibus privilegiati Decimas percipiunt, Parochus, & alii Ministri Ecclesiæ necessariam, & decentem sustentationem non habeant: tunc enim vel

implorato Judicis officio, vel partium transactione subveniri debet Ecclesiæ Parochiali, quia privilegium cessat, si in grave præjudicium aliorum cedat, *c. Supplem; 9. h. t.*

CXV. Cæterum quod dictum, præscriptionem non extendi ad similia futura; Id limitari debet, aut consuetudo aliqua universaliter sit præscripta, tum enim ea extenditur ad omnes species sub universali contentas, ut docet *Innoc. in c. ult. n. 10. de offic. Archid.* sic si quis jurisdictionem generatim præscripserit, ea præscriptio extenditur ad omnes ejusdem speciei seu con- similes, ut post *Baldum tradit Iason in l. Imperium; p. n. 23. ff. de jurisd.* Pari igitur ratione, si v. g. Monasterium aliquod probet, se à tempore immemoriali ex vineis, quæ de novo in aliquo loco intra Parochiam suo plantatæ sunt, decimas exegisse, tanquam sibi debitas, ex omnibus vineis de novo plantatis: hoc casu Monasterium per talem consuetudinem legitimè præscriptam acquisivit jus universale percipiendi Decimas, in omnibus similibus casibus particularibus, videlicet percipiendi Decimas ex omnibus vineis, etiam de novo plantatis, intra eandem Parochiam.

SECTIO VI.

DE VARIIS MODIS, QVIBVS
acquiri potest Jus decimandi in alia Ec-
clesia, aut Parochia, vel immuni-
tas ab obligatione solven-
di Decimas.

§. I.

An & quâ ratione per consuetudinem
acquiri possit Jus decimandi in alia
Ecclesia, vel Parochia?

CXVI. Assertio 1. Potest per consuetudinem legitimè præscriptam induci, ut Ecclesia aliqua, aut Monasterium, vel persona Ecclesiastica jus accipiat percipiendi Decimas, ex prædiis intra alienam Parochiam sitis, quæ alioquin de Jure communi ad illam Ecclesiam Parochialem pertinerent, ut docet *Sanctus l. 1. c. 22. n. 1. & alii Dd. communiter.* Idque patet etiam *Cum sint; 18. in fine. & c. Ad Apostolica; 20. h. t.* Ratio est, quia consuetudo legitimè præscripta derogare potest Juri communi positivo, *c. ult. de consuetud.* & per consequens jus uni Ecclesiæ competens in aliam transferre, *c. Cum dilectus; 8. eod.* Neque verò absolute necessarium est, ut Decimæ prædiales solvantur Ecclesiæ Parochiali, in qua sita sunt prædia: sed sufficit eas solvi Deo, in signum, & recognitionem universali dominii, & in usum quorumcunque Clericorum qui ex consuetudine, vel privilegio, vel alio jure titulo jus decimandi acquisiverunt, *Canis. Tract. de decim. c. 9. n. 3.*

CXVII. Porro ad hanc præscriptionem probabilius requiruntur 40. anni, cum titulo, vel tempus, cujus initii memoria apud homines non extat, hunc titulum, prout prius habetur in *c. Ad aures; 6. de prescrip. posterius in c. 1. eod. in 6. junct. c. 2. de rescriptis, in 6.* Ex quibus hanc regulam generalem desumunt Dd. quòd ad præscriptionem contra Ecclesiam requi-

lātur 40. anni, cum titulo, quando Jus commune, vel praeſcriptio eſt contra praeſcribentem, vel tempus immemoriale ſine titulo. Atqui Jus Canonicum, non tantum praeſcribit Decimas ad Eccleſiam Parochialem, ejuſque Miniſtros ſpectare: ſed etiam ſevere prohibet, eaſ ab aliis Clericis, aut Eccleſiaſticis perſonis percipiſſe cum ſint inſtituta, ut praeſentur à plebe in alimenta, congruamque ſuſtentationem Clericorum, eidem plebi miniſtrantium ſpiritualia, ut ait Covarr. Lib. 1. reſol. c. 17. num. 7. Suar. cit. c. 22. n. 3. & tradit Gl. in c. Cum ſint; 18. V. Ad conſuetudinem; h. t. Ubi ait, per quam juri communi praejudicatur; & in c. Ad Apoſtolica, V. Conſuetudo; h. t. & ſumitur ex c. Si quis; 42. & c. ſeq. cauſ. 16. q. 1. & c. 1. cauſa 16. q. 1. & c. 1. cauſ. 13. q. 1. & aliis.

Id autem intelligendum eſt, quando Eccleſia, quae non eſt Parochia propria, praeſcribit contra Eccleſiam propriam, v. g. Monasterium contra Parochiam, in qua praedia ſita ſunt, tunc enim requiruntur 40. anni cum titulo. Aliud verò eſt, ſi una Parochia, in qua Sacramenta percipiuntur, praeſcribat Decimas contra alteram Parochiam, in qua praedia ſunt ſita, ut in caſu cit. c. Cum ſint, & c. Ad Apoſtolica; h. t. tunc enim probabile eſt, quòd ad praeſcribendum, aut conſuetudinem introducendam ſufficiat tempus 10. annorum inter praefentes, vel 20. inter abſentes, cum titulo; quia jus huic praeſcriptioni, aut introducendae conſuetudini non reſiſtit; adeòque illa non eſt contra, ſed ſolum praeter jus, quod potius illi aſſiſtit, aut enim in hoc caſu ſequendam eſſe conſuetudinem diu obrentam, ut patet ex cit. c. Cum ſint, & c. Ad Apoſtolica; tempus autem 10. annorum eſt diuturnum, ſeu longum; Abb. in cit. c. Cum ſint; n. 6. in fine, Covarr. c. l. n. 8. Quar. d. Gutier. cit. c. 21. Laym. Lib. 4. tr. 6. n. 7. Licet contrarium teneat Suar. cit. c. 22. n. 7. Ubi tamen n. 8. admittit, ſi dubium ſit de ipſo praedio, ad cujus Parochiae fines pertineat, tum poſſe unum Parochum contra alium 10. annis praeſcribere.

CXVIII. Aſſertio 2. Qui praeſcripſit jus percipiendi Decimas in certa terra, vel fundo, iſ cenſetur etiam praeſcripſiſſe jus percipiendi Decimas ex omnibus fructibus, qui in terra vel loco illo naſcuntur, prout deſum eſt in c. Cum in tua; 30. h. t. Nam cum quaedam Monasteria, ſive Conventuales Eccleſiae ab antiquo tempore Decimas majores, & minutas, ſeu minores (ut ex fructibus animalium, pullis, ovis & fructibus ex hortis, Gl. hic V. Minutas) in multis Parochiis percipiſſent, ſed de quibusdam fructibus (v. g. de lino, vel lupulis) Decimae illis Monasteriis non ſunt ſolutae: poſtea factum eſt, ut in eiſdem terris, ſeu praediis praedicti fructus ſeminarentur & provenirent. Unde quaeritum fuit, utrum hoc caſu Decimae horum fructuum ad Monasteria, quae alias Decimas ab antiquo percipiabant (eaſque praeſcripſerunt, Gl. hic V. Antiquo,) an verò ad Parochiales Eccleſias, quae nec majores, nec minores Decimas in illis praediis antea percipiebant, debeant pertinere? Ad hoc reſpondet Papa Innocentius III. ſi ex illa terra, ſive praedio, ex quo Monasteria vel Conventuales Eccleſiae ab antiquo aliquos, ratione decimarum, proventus percipiebant: tum ex fructibus, qui modo in illa terra proveniunt, (v. g. lini vel lupuli) Decimae dictis Monasteriis ſunt ſolvendae, cum ab antiquo ipſi fuerit eiſdem decimalis, & non de-

beat una eademque Eccleſia (alias legitur, una eademque res, ut notat Gl. margin. hic) diverſo jure cenſeri: alioquin ſi terra illa non fuiſſet Monasteriis decimalis, Decimae ex illis fructibus Eccleſiis Parochialibus ſolvendae forent, ad quas jure communi ſpectat perceptio decimarum.

Ratio eſt, quia jus decimandi, quod diuturno uſu, cum bona fide, acquiritur, per ſe reſertur ad ipſam terram, ſeu fundum, qui abſolute ſit decimalis, ſive obnoxius Decimis ei, qui ipſum praeſcripſit: ad certos autem fructus, qui ibi naſcuntur, non niſi per accidens, & occasionaliter reſertur, quia ibi ſunt ſari & nati. Exemplum dat Abb. in cit. c. Cum tua; n. 3. & 5. h. t. Si quis exercet, animo acquirendi jurisdictionem univerſaliter per annos 40. in certo loco ſeu territorio, jurisdictionem, circa omnes actus tunc occurrentes, capiendos, & plectendos fures, & alios ſceleratos, nullum autem homicidam, vel quia nullum homicidium fuit ibi commiſſum, intra illud tempus, vel quia nulla occasio homicidas capiendi ſe obtulit, talis ſane praeſcripſit jurisdictionem in territorio illo, etiam quoad homicidas; quia ſub generali ratione exercebatur jurisdictione in illo territorio, quoad omnes ibi delinquentes. Similiter ſi in aliqua terra per annos 40. percepti ſint certi fructus, ſub generali ratione juris decimandi, eadem ratio in aliis etiam fructibus procedere debet, adeòque quoad illos etiam praeſcriptum eſſe cenſetur jus decimandi, qui ex eadem terra colliguntur, v. g. per 40. annos tantum fuit ſeminatum triticum & ſiligo in aliquo praedio, ſeu agro, ex quo percepti Decimas Monasterium aliquod, poſtea fuit ſeminatum hordeum, vel avena, hoc caſu, Monasterium praeſcripſit etiam jus decimandi quoad hordeum, vel avenam; quia hoc ipſo, quòd praedium illud factum eſt decimale Monasterio quoad certos fructus, videlicet triticum & ſiliginem, etiam factum eſt decimale, reſpectu omnium aliorum fructuum; quia una eademque res non debet diverſo jure cenſeri, ut nimirum quoad aliquos fructus eadem terra ſit Decimis obnoxia, quoad alios non, cum in omnibus eadem militet ratio, & dum una Eccleſia Conventualis v. g. fuit in quaſi poſſeſſione juris decimandi triticum, fuit indirecè & conſequenter etiam in quaſi poſſeſſione decimandi hordeum, quod poſtea loco tritici fuit ſatum in eodem fundo; Abb. in cit. c. Cum tua; num. 6. Covarr. pract. qq. c. 37. num. 5. Fagnan. in c. Cum contingat; 29. n. 13. h. t.

CXIX. Excipitur primò. Niſi Decimae ex certis fructibus ab antiquo ſolutae fuerint Eccleſiae Parochiali, v. g. Decimae minores olerum, lini, lupulorum &c. ex iſdem praediis: alii verò fructus, ſive Decimae majores Eccleſiae Conventuali, v. g. Monasterio, tunc enim haec non potuit Decimas minores aliorum fructuum ſub univerſali ratione praeſcribere, cum haec Eccleſia Parochialis ſolita ſit percipere, ut colligitur ex integra lectione cit. c. Cum in tua, & ibid. Abb. n. 6. in fine. Ex quo ſequitur, quòd unum idemque praedium ſive fundus poſſit eſſe decimalis, partim uni Eccleſiae, partim alteri. Nec obſtat, quòd una eademque res non debeat diverſo jure cenſeri: Nam hoc ita intelligendum eſt, quando eadem ratio militat; ſecus ſi diverſa, ut docet Abb. c. l. n. 7. hoc eſt: non poteſt eadem res, uno eodemque reſpectu, diverſo jure cenſeri, nempe ut eadem Eccleſia, reſpectu ejusdem

M m m 3

terra

terra, seu fundi, possit unum genus, seu speciem fructuum percipere, non item alteram, vel ut quis, respectu ejusdem territorii, unam speciem jurisdictionis exerceat, non item alteram: alioquin verò non est impossibile, neque insuetum, ut una eademque terra, quoad fructus majores, sit obligata ad Decimas solvendas uni Ecclesie, & quoad fructus minores alteri Ecclesie, vel Personæ, vel ut una eademque terra, quoad aliquos actus jurisdictionis, sit uni domino subiecta, quoad alios alteri.

Excipitur secundò. Nisi domini, vel coloni prædiorum immunitatem à solvendis Decimis ex certis fructibus v. g. minutionibus, ut olivibus, fructibus arborum &c. præscripserint, eò quòd longissimo tempore 40. annorum, cum titulo colorato, vel saltem vulgarè famà aut persuasione immunitatis, Decimas illas minores, etiam cum nascerentur, non solverint, licet Decimas majores pendere, sint soli i. Nam si Decimas minores ideo coloni non solverunt, quia longissimo tempore nullos tales fructus minores terra, seu fundus protulit, adeoque occasio illas Decimas solvendi vel exigendi defuit, non potuit esse præscriptioni locus, quia nunquam fuerunt in quasi possessione immunitatis à solvendis talibus Decimis, quæ tali casu oriri non potuit, sine possessione autem non procedit præscriptio, de quo infra.

§. II.

An, & quomodo jus decimandi per transactionem, & quibus præterea modis acquiri possit personis Ecclesiasticis?

CXX. Assertio 1. Potest persona Ecclesiastica v. g. Parochus cum alio Parocho super Decimis transigere, ita ut jus decimandi per talem transactionem, seu amicabilem compositionem, uni, vel alteri, vel utrique parti acquiratur, ut constat ex c. 3. & c. 9. h. t. Uti v. g. si sit, de jure percipiendi Decimas, ex pluribus prædiis, inter duos Parochos, potest ea componi per transactionem, ut uni Parocho hæc: alteri alia prædia assignentur decimanda: vel si unum sit prædium, de quo contenditur, ut Decimæ inter partes dividantur: dummodo in tali transactione nullum pactum simoniacum interveniat, ita ut pro spirituali jure decimarum detur pecunia, vel alia res pretio æstimabilis. An autem ad talem transactionem requiratur consensus Superioris, dictum est, supra Lib. 1. Tit. 26. Porro si transactio absolute, & indefinitè facta sit super solvendis Decimis, ea intelligi debet, non tantum de præteritis, & præsentibus: sed etiam de futuris, adeoque si Monasterium v. g. cum quo Parochus super Decimis transegit, postea alia prædia acquisiverit, Decimæ ex iis Monasterio solvi debeant, prout conventum est in transactione, uti sumitur ex c. Quia circa; 22. de privil. & tradit Gl. in c. 3. V. Quamdiu viveret, h. t.

CXXI. Assertio 2. Per privilegium exemptionis à solvendis Decimis, non derogatur speciali conventioni, seu transactioni, quæ inter partes prius intercessit, nisi de ea in privilegio prius concessio mentio

fiat, prout sumitur ex c. Ex multiplici; 3. h. t. Ubi videtur quendam Abbatem & Conventum, ex una parte, & Presbyterum quendam, ex altera, nomine Ecclesie suæ, talis facta est conventio, seu transactio, Instrumento Authentico Monachorum roborata, quòd Monachi dicto Presbytero, & Ecclesie ejus de blado, & omnibus leguminibus, quamdiu is viveret, Decimas persolvere debeant, exceptis Decimis minutis, quas eis Presbyter remisit. Postea verò Abbas Monasterii à S. Pontifice privilegium obtinuit, ut de terris, seu fundis, quos propriis manibus, aut sumptibus Monasterium excolit, nullas teneatur solvere Decimas: post impetratum privilegium, idem Abbas Colonos ex villa Monasterii à Rege Angliæ donatam, quæ intra Parochiam dicti Presbyteri sita erat, expulit, & totam illam terram propriis sumptibus ac laboribus colere cepit, ideoque vi privilegii obtinenti, redditus decimales prædictæ Ecclesie Parochiæ libi debitos subtraxit, prout habetur in integra lectione hujus c. 3. Hoc intellexit, Hadrianus IV. relictus ad Episcopos quosdam, ut Abbatem, & Monachos ad supra dictam conventionem, seu transactionem (non obstante privilegio illo Apostolico, nisi de ipsa transactione in eo aliqua mentio fiat) cum Presbytero, seu Parocho loci initam, inviolabiliter observandam, nisi exinde aliter pacificè inter se conveniant, appellatione postposita, compellant: cum suæ (scilicet Pontificis) intentionis non fuerit, per privilegium prædictæ conventioni, seu transactioni derogare.

CXXII. Rationem duplicem hujus decisionis affert Gl. hic. V. Intentionis: prima est, quæ habetur etiam in Textu; quia cum per transactionem jus prius fuerit acquisitum, non censetur Princeps ei derogare velle, nisi id exprimat, arg. c. Mandatum; 38. j. n. Gl. fin. de rescript. & habetur in c. Ex tuarum; 5. de actor. & usu pall. ubi Gl. V. Permittat, ait, licet Papa cui det privilegium, non vult tamen, ut utatur eo in præjudicium alicujus, & in c. Super eo; 15. ibi: non est nostra intentio, Diocæsano Episcopo præjudicium generare, de offic. deleg. & in c. Licet; 12. de offic. Ord. Altera ratio allata à Gl. est, quia Papa verisimiliter tale privilegium non concessisset, si transactionem prius factam esse, cognovisset, siquidem quæ inter partes transacta sunt, & composita, non facile sunt rescindenda, juxta l. Causas; 16. & ibi Dd. C. de transact. Et quo infert Gl. cit. quòd impetratio talis privilegii, in qua præcedentis transactionis nulla mentio est facta, fuerit subreptitia, ob tacitam veritatem necessarios primendam, ideoque invalidam c. Super litteris; 20. de rescript.

Hinc colligitur etiam, quòd S. Pontifex, si vel absolute possit derogare transactioni inter partes initæ super Decimis, vel aliis juribus spiritualibus, Abb. h. t. 6. quia in bonis & rebus Ecclesiasticis plenissimam potestatem habet, c. 2. de Præb. in 6. Colligitur secundò, quòd fieri possit cum Parocho, vel aliis Clericis compositio, ut non integra Decimæ eis solvantur, vel ut de aliquibus rebus non præsentantur Abb. hic n. 4. Barb. in Collect. n. 2.

CXXIII. Assertio 3. Super jure decimarum potest in arbitros compromitti, uti sumitur ex c. Apostolica; 7. de his quæ sunt à Prælat. & docet ibid. Abb. n. 2. ac proinde per arbitrium, seu sententiam arbitrum

rum (cui partes stare debent), possunt Decimæ uni-
ligantur ad iudicari, & alteri auferri, siue totæ, siue
pro parte, alioquin frustra super Decimis fieret com-
promissum, *Canis. cit. c. 10. n. 3.* Porro in compro-
misso super jure Decimarum opus est, ut interveniat
Superioris consensus, & aliæ solennitates, ad aliena-
tionem rerum, seu iurium Ecclesiasticorum, secundum
Canones, requisitæ, *Abb. in c. Dilecti; 4. n. 8. de ar-
bitr. Canis. c. l. Laym. Lib. 4. tract. 6. c. 6. n. 1. aff. 2.*
Quia prohibita alienatione, censetur etiam prohibitum
omnis actus, per quem deveniri potest ad alienatio-
nem, c. *Cum quid; 39. de R. J. in 6.* at verò per com-
promissum indirectè perveniri potest ad alienationem
Decimarum, quæ est directè prohibita.

CXXXIV. Assertio 4. Jus Decimarum unius Ec-
clesiæ potest permutari cum jure Decimarum alterius
Ecclesiæ, ut constat ex c. ult. de rer. permut. arg. du-
cto à contrario sensu, & tradit *Gl. ibid. V. Temporalia*;
requiritur tamen, ut interveniat etiam Episcopi au-
thoritas, cum permutatio sit species alienationis, c.
*Nulli; 5. de reb. Eccl. non alien. Canis. c. l. n. 5. Laym. c.
l. n. 2.*

CXXXV. Assertio 5. Jus Decimarum, si forma-
liter, & propriè accipitur, quatenus est fundatum in
spirituali titulo ac jure, siue officio & obligatione mi-
nistrandi spiritualia, nec vendi, nec locari potest; quia
spirituale non potest pro temporali dari, vel compa-
rari. Si verò materialiter spectetur, prout præcisum
est à spirituali jure, ac titulo, siue quoad utilitatem per-
cipiendorum fructuum, hac ratione vendi, & locari
potest, *Gl. in cit. c. ult. V. Temporalia, Laym. c. l. num.
2. & 3.*

Dices, potest quis conducere Beneficium aliquod,
& tunc titulo conductionis acquirat jus percipiendi
Decimas, quod est jus temporale: & potest Paro-
chus vendere Decimas, quæ proveniunt proximâ mes-
se, & tunc emptor habet jus ad illas percipiendas, ergo
jus Decimarum non est spirituale, adeoque vendi,
& locari potest. Resp. jus proprium Decimarum, pro-
ut est annexum spirituali officio, est jus spirituale,
Beneficium enim, & Decimæ pertinentes ad illud, dan-
tur propter officium, & obligationem ministrandi spi-
ritualia, & hoc jus nec vendi, nec locari potest. Con-
ductori autem, vel emptori Decimarum non acquirit,
nec habet tale jus ad Decimas, scilicet percipiendi il-
las, ut debitor stipendium pro munere spirituali:
sed solum materialiter acquirit jus percipiendi Deci-
mas, prout sunt fructus temporales, seu pretio æstima-
biles, quod est jus merè temporale, adeoque vendi, &
locari potest, *Suar. cit. Lib. 1. c. 25. n. 2.*

§. III.

An, & quâ ratione obligati ad præ-
standas Decimas, ab illis liberari pos-
sint per consuetudinem non solvendi
inductam, vel legitime præscri-
ptam, vel per trans-
actionem?

Primus modus, quo potest quis eximi ab obli-

gatione præstandi Decimas, est privilegium conces-
sum à S. Pontifice, de quo dictum supra *Sec. 3. §. 3. &
4.* nunc de reliquis agendum.

CXXXVI. Assertio 1. Obligatio solvendi De-
cimas, siue reales, siue etiam personales, per contra-
riam consuetudinem tolli & abrogari potest, non tan-
tùm à Clericis: sed etiam à Laicis, & non solum ex
parte, videlicet ut duodecima pars, vel vigesima dun-
taxat fructuum solvatur: sed etiam in totum, ut nihil
omnino nomine Decimarum pendatur, modò Mini-
stri Ecclesiæ aliunde, quàm ex Decimis, congruam
sustentationem habeant, v. g. ex amplis redditibus fun-
dationis Ecclesiæ, oblationibus, aut Legatis piis. Ita
ex communiore, & veriore sententia docet *Covarr. Lib.
1. resol. c. 17. num. 8. Silvest. V. Decima, q. 4. Navarr.
Lib. 3. cons. 2. h. t. Azor p. 1. l. 7. c. 26. q. 4. Suar. Lib.
1. c. 12. n. 8. Less. Lib. 2. c. 39. n. 25. Canis. tr. de De-
cim. c. 17. n. 8. Laym. Lib. 4. tr. 6. c. 6. n. 10. Barb. de
offic. Paroch. c. 28. §. 3. n. 64. & alii communiter*, con-
tra plerosque Canonistas Veteres. Ratio est, quia
Decimæ non debentur Ecclesiis, earumque Ministris
jure naturali, vel Divino positivo, nec quidem quoad
certam, & determinatam quoram, ut solvatur pars de-
cima fructuum, nisi quatenus illa est necessaria ad con-
gruam sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, cum jus
naturæ, aut Divinum aliud non præcipiat, quàm ut il-
lis præbeatur necessaria, & sufficiens sustentatio, ut su-
pra probatum est *Sec. 1. §. 2. h. t.* Si ergo aliunde ex
aliis proventibus Ecclesiasticis, Pastoribus, & Ministris
Ecclesiæ prospectum sit de necessaria sustentatione,
Decimæ ipsis solvendæ sunt, ex vi solè Legis huma-
næ Ecclesiasticæ, quæ per contrariam consuetudinem
legitimè inductam, & præscriptam omnino tolli, & ab-
rogari potest, c. ult. de consuet. & l. De quibus; 32. ff.
de Legib.

CXXXVII. Quare cum in c. Aliquibus; 32. §. fin. h. t.
quod est desumptum ex Concilio Generali sub In-
nocentio III. habito, dicitur, illæ quippe Decimæ
necessariò solvendæ sunt, quæ debentur ex Lege Di-
vina, vel loci consuetudine approbatâ: id ita intel-
ligendum est, quod in solutione Decimarum in pri-
mis spectari debet, quid in Lege Divina Veteris Te-
stamenti circa præstationem Decimarum decretum
fuerit; quia nimirum Ecclesia ad imitationem ejus-
dem Legis, præcepit Decimas, siue decimam partem
fructuum solvi Ministris Ecclesiæ, sicut olim in Vere-
ri Lege solvebatur. Deinde videndum est, quid con-
suetudine loci approbatâ sit receptum, ipsoque usu
observetur; quia in Decimis solvendis loci consuetu-
do attenditur, ut ait *Gl. communiter recepta in cit. §.*
Illæ, nam per consuetudinem, sicut solutio Decima-
rum augeri potest, v. g. ut non tantùm prædiales,
sed etiam personales Decimæ præstentur, prout o-
lim inter Christianos usitatum fuit, nunc verò ubi-
que ferme est abolitum: ita etiam potest per con-
suetudinem minui, ut minùs, quàm decima pars fru-
ctuum v. g. duodecima tantùm, vel alia minor solva-
tur, ut explicat *Suar. cit. s. 12. n. 10.*

CXXXVIII. Hinc inferitur primò contra an-
tiquos Canonistas, quod præceptum de solvendis
Decimis in nova Lege non sit juris naturalis, vel Divi-
ni: sed tantùm Ecclesiastici; cum per consuetudi-
nem tolli, & mutari possit, prout ipsi etiam fatentur,
ut con-

ut constat ex *c. 1. Illa*; Si autem potest per consuetudinem minui præstatio Decimarum, ut minor pars, quam decima solvatur, quia ejus obligatio solum ex jure humano descendit: consequenter potest etiam per consuetudinem penitus tolli, & abrogari, ut omnes non solum Clerici: sed etiam Laici à solvendis Decimis omnino fiant immunes, in aliquâ Provincia vel Oppido, dummodo Ministris Ecclesiæ de necessariis alio modo sit prospectum, cujusmodi consuetudo dicitur esse in Italia, *Suar. cit. c. 12. n. 8. & 16. Canis. c. 1. n. 7.* Et multò magis poterit una, vel altera persona per consuetudinem legitime præscriptam eximi in totum à debito solvendi Decimas, *Suar. c. 1.* Infertur secundò, supposità aliunde sufficienti sustentatione Ministrorum Ecclesiæ, potest per consuetudinem introduci mutatio in solvendis Decimis, veluti, ut nullæ Decimæ personales solvantur, quæ aliàs jure communi, solvi debent: vel, ut ex certis fructibus, v. g. vino, oleo &c. vel ex fructibus minutis & fortibus animalium nullæ omnino Decimæ solvantur: vel, ut ex eodem prædio una Ecclesia Decimas majores, & alia minores percipiat, vel, ut Decimæ uni Ecclesiæ debitæ alteri solvantur: vel, ut solum solvantur, si petantur à Parocho: vel denique, ut Parochianus suis expensis deferat Decimas ad domum, vel horreum Parochi, *Covarr. cit. c. 17. num. 8. §. Primum hinc constat & seqq. Suar. cit. c. 12. n. 15. Barb. cit. c. 28. §. 3. n. 65. & seqq.*

CXXXIX. Assertio 2. Immunitas à solvendis Decimis à privatis, seu particularibus personis, Clericis, vel Laicis, cum bona fide, præscribi potest 40. annis cum titulo, vel tempore immemoriali, sine titulo, *Covarr. cit. c. 17. num. 10. Molin. Tract. 2. dis. 75. n. 5. Suar. Lib. 1. c. 13. num. 1. Laym. cit. c. 6. num. 7. & alii communiter.* Idque probatur ex *c. 1. de præscript. in 6.* Ubi cavetur, quòd contra jus Decimarum, vel aliud jus Ecclesiæ, quando jus commune resistit præscribenti, non nisi 40. annis, cum titulo, qui possessor causam præscribendi tribuat, præscribatur, vel tempore immemoriali, sine titulo. Atqui Decimæ antiquissimo jure Ecclesiastico debent solvi Ecclesiis, ergo contra illas immunitas à solvendis Decimis non præscribitur, nisi tempore, & modo prædicto.

CXXX. Sed contra objicitur primò. Laicus non potest præscribere jus percipiendi Decimas, ut hæ ipsi solvantur ab aliis; cum enim hoc sit spirituale, cujus Laicus est incapax, ideo nunquam potest præscribere, *c. Causam; 7. de præscript.* ergo nec potest præscribere jus retinendi Decimas, quas ipse solvere deberet Ecclesiæ, nam retinendo Decimas quasi à se ipso illas accipit. Resp. neg. conf. quia jus percipiendi Decimas est spirituale: jus autem exemptionis à solvendis Decimis, non est spirituale, ideoque Laicus non est incapax quasi possidendi hoc jus, non enim est jus percipiendi, vel retinendi Decimas verè debitas Ecclesiæ: sed jus percipiendi ex agris propriis fructus integros, sine detractione, sive onere Decimarum, quod onus solvendi Decimas inherens ipsi fundo, est quid temporale, ideoque etiam immunitas ab hoc onere, est tantum quædam libertas, & commoditas temporalis, & consequenter à Laico præscribi potest, ut bene notavit, *Covarr. cit. c. 17. n. 10. Suar. cit. c. 12. n. 17.*

Objicitur secundò. Videtur esse contra justitiam, quòd Parochianus non solvat Decimas, quæ sunt debitæ Parocho tanquam stipendium curæ, & laboris sui, ergo immunitas à Decimis nunquam potest præscribi: Respondetur, hanc consuetudinem legitime præscriptam non esse contra justitiam: Vellemus esset injustitia, respectu Parochi, vel respectu aliorum Parochianorum, qui solvunt Decimas: non primum, quia supposito quòd Parochus jam habeat sufficientem sustentationem, parum illius interest, utrum Decimæ ab hoc, an ab alio solvantur, quæ integræ non debentur Parocho, nisi juxta consuetudinem præscriptam. Non secundum, tum quia fieri potest, ut licet unus, vel alter Decimas non solvat, non ideo tamen ceteri Parochiani plus solvant Parocho; quia quilibet solvit tantum Decimas ex suis fundis, nec ideo plus dat, quòd hic, vel ille nihil det. Tum quia potest aliquis privatus, ex rationabili causa, eximi à communi onere aliorum: cujusmodi causam intervenisse præsumitur, quando exemptio à Decimis per consuetudinem est legitime præscripta, vel etiam præsumitur privilegium aliquod esse concessum, vel saltem bonâ fide existimatum esse, illud præcessisse, cum non sit verisimile, quòd Parochi, ad quos talium Decimarum pertinebat, tam diu tolerasset non solvi sibi Decimas, sine justo aliquo titulo, *Suar. cit. c. 12. n. 18.*

CXXXI. Assertio 3. Ad hoc, ut tota aliqua Communitas se eximat ab obligatione solvendi Decimas, per consuetudinem contra legem Decimarum inductam, sufficit tempus 40. annorum, etiam sine titulo, juxta *c. ult. de consuet. junct. Gl. 7. Legimus præcepta, Covarr. cit. c. 17. §. Decimo, Suar. Lib. 1. c. 13. n. 1. & alii.* Ubi tamen distinctione est opus, ut notat Laym. cit. c. 6. n. 11. Nam vel Decimæ non solvantur, sciente, & tolerante S. Pontifice, vel eo ignorante. Priore casu, lex Decimarum non abrogatur à Communitate, quæ longo tempore non solvit Decimas, propriè vi præscriptionis: sed potius vi conventionis, sive per tacitam revocationem Legislatoris, accedente præterea expresso, vel tacito consensu eorum, quorum interest, solvi Decimas, & tamen illas non exigunt, censentur enim illas tacite remittere. Et tunc non requiritur certum, ac determinatum tempus ad abrogandam legem Decimarum: sed sufficit tantum tempus, & tot actus legi contrarii, ex quibus possit præsumi tacitus consensus Legislatoris, & quòd actus illi, vel omissiones actuum pervenerint in notitiam illius. At verò posteriore casu, ad abrogandam legem Decimarum, per contrariam consuetudinem, cum bona fide, requiritur tempus 40. annorum, sine alio titulo, juxta *c. ult. de præscript.* Imò sunt, qui putant minus tempus, videlicet 10. annorum sufficere. Sed prius saltem in hac lege Decimarum est tutum, & juri communi conformius, etsi non sit in illo latius expressum, quia talis consuetudo cedit in grave detrimentum Ecclesiæ, ideoque longissimo tempore oportet, ut possit probabiliter præsumi tacitus consensus Pontificis, *Suar. cit. c. 13. n. 7.*

CXXXII. Porro quamvis per se loquendo, ad inducendam consuetudinem abrogatoriam legis Decimarum sufficit, quòd populus, seu Communitas aliqua fuerit in possessione immunitatis à solvendis Decimis per annos 40. cum bona fide, continuatâ, sive alio titulo;

titulo: respiciam tamen requiritur, ut multo longiore, tempore Communitas Legem illam non observavit, nam populus ab initio non solvendo Decimas, cum sciret, sed ad id ex Lege Ecclesiastica teneri peccavit, ergo successores, seu posteriores eorum non possunt, bonâ fide, & sine peccato inchoare prescriptionem contra Legem Decimarum, nisi sciant, quod ab antecessoribus suis jam per longissimum tempus non fuerint solutæ Decimæ, ac proinde putent ipsos justam causam habuisse non solvendi, propter privilegium ipsius concessum, vel tacitâ revocationem Legislatoris, vel similem causam ipsis incognitam: Ex quo inferitur, quod populus per contrariam consuetudinem non possit abrogare Legem Decimarum, sine titulo, & S. Pontifice ignorante, nisi Decimas non solverit per tempus immemorabile, quod tribuit præsumptionem juris, ac tituli, ut docet *Suar. c. l.*

Illud hic præterea notandum, quod nunquam possit Lex Decimarum per prescriptionem, aut contrariam consuetudinem ita abrogari, quin si postea, mutato rerum statu, Ministris Ecclesiæ necessaria, & congrua sustentatio desit, ex alijs præventibus Ecclesiasticis, præceptum solvendi Decimas, ex vi Legis naturalis, saltem quatenus illæ necessariae sunt, ad sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, de novo incipiat obligare. Neque etiam ita potest dicta Lex tolli, quod minus semper S. Pontifici maneat libera potestas præcipiendi, ut Decimæ integræ iterum solvantur Clericis, non obstante contrariâ consuetudine, etiam immemorabili: idque non tantum propter indigentiam Ministrorum Ecclesiæ: sed etiam ob alias justas causas, ob quas id ad bonum Ecclesiæ expedire, judicaverit, quæ potestas cum sit Divina, quippe necessaria ad bonam gubernationem Ecclesiæ, per nullam consuetudinem tolli, vel diminui potest, ut ex communi docet *Suar. cit. c. 12. num. 10. & 11. Laym. cit. c. 6. in fine.*

CXXXIII. Assertio 4. Potest inter Clericos, v. g. duos Parochos, vel duas Ecclesias fieri transactio, vel amicabile compositio super Decimis, ita, ut illæ non integrè solvantur: sed pars aliquota tantum; v. g. duodecima, vel vigesima, prout sumitur ex *c. Dilecti; 8. in fine, & ibid. Abb. in fine, & c. seq. h. t.* requiritur tamen, ut accedat Superioris auctoritas, si agatur de Decimis futuris in perpetuum, vel ultra vitam transigentis, vel etiam secundum nonnullos, ad longum tempus, *Suar. Lib. 1. c. 38. n. 6. & 7.* de quo dictum alias. At verò de Decimis præteritis, seu fructibus Decimarum, de quibus controversia est, an debeantur, privâ conventionem transigi posse, non est dubium, ut tradit *Suar. c. l. n. 7.* sed & Clerici, ad quos Decimæ de jure pertinent, cum Laicis transigere, vel componere possunt super illis, cum consensu Episcopi, v. g. ut minorem partem solvant, *c. 2. junct. Gl. V. Personam Ecclesiasticam; & in addit. de trans. Suar. Lib. 1. c. 12. nu. 15.* Denique possunt Decimæ ab Ecclesiasticis interdum omnino remitti ijs, qui illasolvere debent, vel ratione paupertatis, saltem quia egent, quoad decentiam statûs, vel etiam divitiibus, concordia, vel scandali vitandâ causâ, vel ob aliam justam causam, *Suar. cit. Lib. 1. c. 38. num. 6.*

CXXXIV. Postremò hoc loco quæri potest, an per potestatem sæcularem possit quis eximi ab obligatione solvendi Decimas? Resp. negativè, prout decidi-

tur in *c. Tua; 25. h. t.* Ubi Innocentius III. ita refertur: Cum Laicis nulla sit de rebus spiritualibus concedendi, vel disponendi facultas: idè Imperatoria concessio immunitatis, quantumvis generalibus verbis facta sit, neminem potest à solutione Decimarum eximere, quippe quæ Divinâ Constitutione debentur. Consentit *c. Si quis; 12. c. Si quis; 16. caus. 16. q. 7.* Ratio est, quia nemo potest dare, quod non habet: & pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de jure donare, *c. Quod autem; 5. de jure Patron.* Laici autem, etiam Imperatores, nullam habent potestatem de rebus spiritualibus disponendi, vel spiritualia jura alijs concedendi, ergo neque eximendi aliquos ab obligatione Decimarum, quæ sunt quid spirituale. Exemplum concessionis generalis tradit *Gl. in cit. c. Tua; V. Generaliter; h. t.* & habetur etiam in *c. seq. secundum integram ejus lectionem*, v. g. Si Princeps sæcularis in privilegio dicat, concedimus tibi bonâ hæc, sine omni onere reali præstando: per talem concessionem non potest censeri esse concessa immunitas à solvendis Decimis; quia Princeps sæcularis, nec in specie, nec in genere potest disponere de rebus Ecclesiasticis, nec concedere alicui immunitatem à juribus spiritualibus, ad quæ præstanda est obligatus, *Abb. in cit. c. Tua; 25. h. t.* Porro quod in hoc *c. §. fm.* additur de novalibus, de eo infra agetur.

S E C T I O VII.

DE DECIMIS LAICALIBVS,
sive possessis, aut detentis à Laicis.

§. I.

An, & qua ratione Laici, sive Sæculares sint capaces Juris Decimandi seu percipiendi Decimas?

CXXXV. Assertio 1. Jus Decimarum, quatenus spirituale est, sive fundatum in titulo spiritualis Officij, Laicis concedi non potest, adeoque nec ipsæ Decimæ, prout fructus sunt Ecclesiastici. Est certa, & communis sententia cum S. Thom. 2. 2. q. 87. art. 3. in corp. & tradit *Gl. communiter approbatâ, in c. Quamvis; 17. V. Concesserit; h. t.* Idque expressè statutum est in Concilio Lateranensi relato in *c. 1. c. 16. qu. 7.* Ubi dicitur: Decimæ, quas in usum pietatis concessas esse, Canonica auctoritas demonstrat, à Laicis possideri, Apostolicâ auctoritate, prohibemus: sive enim ab Episcopis, vel Regibus, vel quibuslibet personis eas acceperint, scient se sacrilegij crimen committere, & æternæ damnationis periculum incurrrere.

Idem habetur in *c. Ad hæc; 15. h. t.* Ubi Abbas quidam laico cuidam, & ejus hæreditibus Decimas per donationem concessit, quam donationem Alexand. III. irritam esse, decernit, quoniam Sæcularium DEI (videlicet Decimarum, quatenus est jus merè spirituale) jure hæreditario possideri non debet: idèque Laicum illum (nisi Decimam illam ipsi Ecclesiæ liberè resignârit) vinculo excommunicationis constringendum esse.

N n ii

CXXXVI.

CXXXVI. Similiter in c. *Quamvis*; h.t. item Alexander III. rescribit: quamvis sit grave nimis, & Divini iudicii animadversione dignum, si Laici, quod Sacerdotibus proprium est, in rebus Ecclesiasticis usurpent: id tamen longè majorem horrorem continet, quando erroris sui fomitem in ipso Clero reperiunt, dum Prælati aliqui Ecclesiæ Decimas, ipsasque Ecclesias Laicorū dispositioni relinquunt, & eos in devia mortis impellunt, quos prædicatione suā ad viam vitæ reducere deberent. Quare statuit idem Pontifex, ut si quispiam Laico remanenti in sæculo Ecclesiam, Decimam, oblationemque concesserit à statu suo, sicut arbor inutilis succidatur, (id est, ab officio suo suspendatur, vel deponatur, *Gl. fin. hic*, vel quandòque etiam excommunicetur, *Abb. ibid. n. ult.*) & donec rem emendaverit, (sive damnum Ecclesiæ illatum compensaverit, non restituatur. Ratio est, quia Laici spiritualia ministrare non possunt, adeoque sunt incapaces Decimarum, ut sunt stipendium debitum Ministris Ecclesiæ, nec illis per se deberi possunt, & dari, *Suar. Lib. 1. c. 2 §. n. 3. & 4.*

CXXXVII. Hinc inferitur primò. Quòd nec per concessionem, vel privilegium S. Pontificis, Laicus possit fieri capax juris decimandi, quatenus hoc jus merè spirituale est, est fundatū in spirituali titulo; quia nec Papa potest concedere Laicis spiritualia ministeria, saltem illa, quæ necessariò pendent à potestate Ordinis, & sine Ordine aliquo exerceri non possunt, ergo nec potest Laicis concedere Decimas in spiritualem titulum, ita ut illas percipiant tanquam stipendium debitum, ratione alicujus officij sacri, seu Ecclesiastici, quod per Laicos exerceri non potest, ut est offerre Sacrificium, administrare Sacramenta &c. *Suar. cit. c. 2 §. num. 3.*

Inferitur secundò. Laici conversi, etiam si nullo Clericorū Ordine sint initiati, capaces sunt juris spiritualis; quia non sunt meri Laici, sed inter Religiosos numerantur, propter tria substantialia Religionis ab ipsis edita, ideòque Clericorum juribus, & privilegijs gaudent: cujusmodi sunt Hospitalarii, FF, conversi Religiosorum Ordinum, Professi Ordinum militarium: Equites Melitenses, & Teutonici Ordinis, c. 3. *infr. de privileg.* & sumitur etiam ex *cit. c. Quamvis*; 17. ibi: alicui Laico in sæculo remanenti: ergo per sensum contrarium, Laicis non existentibus in sæculo, qualis est Religiosus conversus, possunt concedi Ecclesiæ, & Decimæ: ita tamen, ut tales Religiosi Laici, non per seipsos, sed per Clericos Ecclesias regant, & administrant, *Abb. in cit. c. Quamvis*; 17. n. 3. h. t.

CXXXVIII. Assertio 1. Potest Laicis concedi jus Decimarum, quatenus hoc consideratur, ut abstractum à titulo, ac jure spirituali, & temporale quid est, videlicet jus præcisè percipiendi decimam partem fructuum. Et in primis quidem potest Laicus percipere Decimas, non tantum nomine Clericorum, ad quos pertinent, quia v.g. fructus Decimarum tanquam Minister, vel Oeconomus Clerici colligit, qui non sibi; sed Domino suo fructus colligit, in cujus dominium, & possessionem transeunt; sed etiam ita potest Laicus percipere Decimas, ut ipsi quoad dominiū acquirantur. Ut si v.g. Párochus, vel Prælatus Ecclesiæ ipsam commoditatem fructuum decimalium ad unum, vel plures annos vendat Laico, vel ad tempus vitæ suæ lo-

cat, ita ut Decimas percipiat jure, & nomine Parochi elocantis, eoque mortuo expirat locatio, iuxta c. 2. *de locat.* quia Decimæ sic spectatæ sunt fructus merè temporales, ideòque etiam Laicis acquiri, & ab ipsis possideri possunt, ac libere distrahi: licet ipsum jus, seu dominiū etiam utile Decimarum non possit transferri Laicum, cum sit spirituale, *Gl. in cit. c. Quamvis*; 17. *cesserit*; h.t. *Suar. Lib. 1. c. 2 §. n. 9. Laym. cit. c. 6. n. 3. in p.* & alij. Deinde alio modo possunt Decimæ, vel aliquo portio ex fructibus decimalibus conferri Laico, per modū alicujus temporalis stipendij, ad certum tempus, vel etiam ad vitam Laici pro obsequio exhibito, ut publicè cantando, vel docendo Grammaticam, vel pro alio simili servitio, seu officio, quod per Laicos exerceri potest: tunc enim non conceduntur ijs Decimæ à titulo spirituali: sed tanquam merces pro temporalis obsequio, adeòque ut sic sunt quid merè temporale, *Bar. t. l. n. 10.* Denique interdum etiam liberaliter conceduntur, & donantur Decimæ à S. Pontifice Regibus, & Principibus sæcularibus, ob eorū magna merita, & beneficia in Ecclesiam collata, talis enim remuneratio ad universale bonum Ecclesiæ est necessaria: Aliquando verò talis concessio Decimarum fit per modum necessarij subsidij, ob bellum, quod Principes gerunt pro defensione Ecclesiæ, contra infideles, hæreticos, vel alios hostes Ecclesiæ. Sæpe etiam concedi solent, auctoritate Pontifici, Laicis Decimæ in Feudum perpetuum, cum recognitione alicujus obsequij præstandi Ecclesiæ, *Azordi 1. l. 7. c. 2 §. 9. 1. 1. Suar. cit. c. 3. n. 1. & 2.* Porro si redditus Decimarum, auctoritate Pontificis, alicui Ecclesiæ, sive toti, sive ex parte assignantur, & alteri Ecclesiæ, vel Laico dentur, necesse est, ut Ministris illius Ecclesiæ aliunde de redditibus necessarijs ad decentem sustentationem provideatur, *Laym. cit. c. 6. n. 3.*

§. II.

An ab Episcopis, aliisque Prælati Ecclesiasticis, Papæ inferioribus, Decimæ in Feudum concedi possint Laicis, & an hi easdem in alium transferre possint?

CXXXIX. Assertio 1. Episcopi, aliique Prælati inferiores, jure antiquo, poterant redditus Decimarum Ecclesiæ suæ, & ob justam causam Laicis concedere in Feudum, etiam perpetuum, ut colligitur ex Decreto ab Urbano II. edito in Concilio Turonico, quod refertur in c. *Episcopum*, vel *Abbatem Lib. 1. Feudum. Tit. 6.* ubi dicitur, de Feudis ante illud Decretum factis, seu concessis, quòd firmiter permanere debent, non autem de datis post Decretum illud. Ratio est, quia Decretum illud non revocavit infeudationes, ne deinceps fierent: ideòque Feuda, atque illud Decretum ab Episcopis concessa Laicis, possunt etiamnum, tutà conscientiā, ab ipsis retineri, *Suar. Lib. 1. c. 26. num. 1.* Ubi rationem addit, quia Episcopus in sua Diocesi potest facere, quicquid S. Pontifex potest in tota Ecclesia, nisi prohibeatur.

CXL. Assertio 2. Post prædictum Decretum Urbani II. in Concilio Turonico, anno 1096. celebrato,

editum, vel saltem post Concilium Lateranense sub Alexandro III. Anno Domini 1179. vel 80. habito, (si forte Constitutio illa Urbani non fuit ubique recepta, ante tempus Concilij Lateranensis) omnes concessioniones Decimarum in Feudum perpetuum Laicis facta, etiam quoad jus decimandi abstractum à spirituali titulo, sine auctoritate S. Pontificis, non solum illicita sunt, sed etiam ipso jure irrita, prout colligitur ex cit. c. Ad hac; ubi dicitur non licere Laicis, ita possidere Decimas, ut jure hereditario illas transmittant ad Successores. Et in c. Quamvis; 17. h. t. graviter conqueritur Alexander III. quod nonnulli Prælati Ecclesiarum Decimas dispositioni Laicorum relinquant, quas eis tenere non licet, ubi Gl. V. Concesserit; id exponit de Decimis in Feudum perpetuum concessis. Denique in c. Prohibemus; 19. h. t. quod est desumptum ex Concilio Lateranensi, prohibitio ista potius supponitur jam antea facta, quam de novo fiat; agitur enim ibi de ijs, qui illicitè Decimas in Feudum tenent; illicitè autem Laici illas non tenebant, ante factam prohibitionem, Suar. Lib. I. c. 26. n. 4. & 5. Ratio autem hujus prohibitionis fuit, gravis abusus, & prodigalitas Prælatorum in concedendis Decimis jure perpetuo in Feudum Laicis Suar. c. l. n. 6.

CXLI. Notandum hic præterea primò. Non tantum concessio in Feudum perpetuum; sed etiam omnis alia juris Decimarum alienatio per donationem, venditionem, permutationem, emphyteusin, locationem (ultra vitam locantis) facta Laicis à Prælati Papæ inferioribus, sine auctoritate S. Pontificis, est ipso jure irrita, post Concilium Lateranense, vel Decretum Urbani II. & Decime ipsi Ecclesie, ad quam pertinebant, restituendæ sunt; cum sine peccato Laici illas retinere non possint, sunt enim hujusmodi concessioniones, sive alienationes in futurum omnino prohibita, sine consensu Papæ Gl. communiter recepta, in cit. Quamvis; V. Concesserit. quæ prohibitio non fundatur in eo, quod Jus spirituale Decimarum non possit concedi Laicis, nam hoc modo semper fuit prohibita Laicis concedere Decimas etiam ad tempus. Imò nec ipse Pontifex, saltem ordinario jure, sic illas concedere potest Laicis; sed propter prohibitionem Ecclesie, quia Prælati Ecclesie abusi sunt potestate concedendi Laicis Decimas, olim ipsis concessas, in detrimentum Ecclesie, Suar. cit. c. 6. n. 6.

CXLII. Notandum secundò. Si Decimæ Laico sint legitimæ auctoritate, sive Episcopi (prout jure antiquo poterant) sive S. Pontificis, post Concilium Lateranense, concessæ, ea concessio ad novaliam extendenda non est; sed intelligi tantum debet de prædijs, quæ tunc existunt, non autem de ijs, quæ postea fient, seu de novo excoluntur, prout statuitur in c. Tuas; 25. §. Nec occasione; h. t. ubi dicitur: si ab antiquo Decimæ Laico, licet in Feudum sint concessæ, non ideo etiam Decimas ex novalibus usurpare, si ve percipere potest, cum ejusmodi licentia, sive concessio Decimarum non sit extendenda; sed potius restringenda. Ratio est, quia concessio hæc odiosa est, derogans juri communi, Gl. fin. in cit. c. §. fin. Suar. Lib. I. c. 27. n. 4. Porro cum Jus percipiendi Decimas ex novalibus per legitimam auctoritatem, videlicet S. Pontificis, Laico ex justa causa concedi possit, ideo, si Laicus à tempore immemoriali, cum bona fide, Decimas novaliam percepit, habet pro

se præsumptionem tituli, aut privilegij, ideòque illas, tutâ conscientia, retinere potest, nec restituere tenetur, donec de contrario constet, sicut de Decimis à Laico, ab immemoriali tempore perceptis, & possessis infra dicitur.

§. IV.

An, & quâ ratione Laici Decimas, quas obtinent, in alios transferre possint?

CXLIII. Assertio 1. Si Laicus Decimas injustè sive sine justo titulo detineat, non potest illas in Feudum concedere, nec alio quovis titulo, nempe venditionis, donationis, permutationis &c. in alios transferre, sive Clericos, sive Laicos, Covarr. Lib. 1. resol. c. 17. nu. 5. Suar. Lib. 1. c. 26. n. 7. & patet ex c. Prohibemus; 19. h. t. quod est desumptum ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. c. 16. Ubi prohibetur, ne Laici, qui Decimas, cum animarum suarum periculo, detinent (adeòq; injustè, & non sine peccato) eas possint in alios Laicos aliquo modo transferre, nec quidem cum consensu Episcopi, (ut addit Gl. ibid.) Si quis verò Decimas ab ipsis receperit, & Ecclesie non reddiderit, Ecclesiasticâ sepultura privetur, quâ pœnâ, afficiendus est, non solum qui Decimas à Laico injusto detentore in Feudum, vel alio titulo accepit: sed etiam quivis alius injustus Decimarum detentor, Ecclesie, ad quam spectant, non restituit, ut tradit Gl. fin. in cit. c. Prohibemus; Ratio desumitur ex Reg. jur. 79. in 6. quia nemo potest plus juris transferre in alium, quam sibi competat; qui injustè autem Decimas accepit, & possidet, nullum jus in illis habet, ergo &c.

CXLIV. Assertio 2. Si quis Laicus Decimas justè possideat, quia nimirum illæ ab antiquo, ante Concilium Lateranense, cum legitima auctoritate Prælati Ecclesiastici, in Feudum perpetuum ipsi sunt concessæ: vel etiam post illud, sed cum auctoritate Papæ, tum valde probabile est, quod Decimas illas alteri Laico, cum consensu Episcopi, in Feudum concedere possit, ut docet Gl. in cit. c. Prohibemus; V. Laicos; Silvest. V. Decima; nu. 16. dicto 3. Suar. cit. c. 26. nu. 7. Laym. cit. c. 6. nu. 6. Barb. in cit. c. nu. 7. contra Abbat. ibid. n. 4. & plures alios. Ratio est; quia juxta doctrinam traditam à Gl. in c. Quæ in Ecclesiis; 9. V. Alienandi Feudum; de Constitut. & communiter receptam, teste Claro §. Feudum; q. 32. nu. 1. Vassallus potest Feudum sibi concessum, sive rem feudalem subinfeudare, seu in Feudum alteri concedere, ut constat ex c. un. §. Si verò; Lib. 2. Feud. Tit. 9. idque procedit, non tantum in Feudo seculari: sed etiam Ecclesiastico, ut docet Clar. cit. q. 32. num. 2. Quamvis ibid. nu. 3. Feudum Decimarum excipiat. Veruntamen cum nullus juris Textus ostendi possit, in quo prohibeatur Laicus justè Decimas in Feudum ab antiquo possideseas alteri subinfeudare, saltem cum consensu Episcopi, ideo non est à comuni regula & doctrina recedendum, Gl. in cit. c. Prohibemus; V. Laicos. idq; colligitur etiam ex c. 2. de feud. ubi decernitur, quod Episcopus possit Feudum liberè alteri concedere, etiam in ortuo vasallo, sine successore, non obstante juramento de

de non infeudandis bonis Ecclesiæ: ergo similiter non obstante prohibitione, de non concedendo Feudum perpetuum, à Concilio Lateranensi factâ, potest Episcopus bona jam antea ab antiquo infeudari solita, etiam si per mortem vasalli vacaverint, & ad Ecclesiam redierint, iterum in Feudum concedere, etiam Laico, ante incorporationem talium Feudorum Ecclesiæ factam; quia talis concessio non est nova alienatio, sive infeudatio, sed antiquæ alienationis legitimè facta continuatio: & cum talia bona, non simpliciter pertineant ad mensam Episcopi, vel Ecclesiæ, qui non habet dominium utile eorum: sed solum directum, ideo ad illa non extenditur prohibitio, nisi postquam ad Ecclesiam reversa sunt, fuerint illi denuò incorporata, *Suar. cit. c. 26. n. 9.* & patet ex dictis supr. *Tir. 20.* Et in specie quod Decimæ Laicis in Feudum dari solitæ, si ad Ecclesiam revertantur, possit Prælatus illas alteri Laico in Feudum dare, docet *Clar. §. Feudum; q. 13. nu. 2.* Ex quo inferitur, quod etiam ipse Vasallus Laicus, qui ab antiquo Decimas in Feudum accepit, possit illas alteri in Feudum dare; quia potest sub infeudare, sive sub vasallum sibi constituere, ut dictum.

CXLV. Assertio 3. Laicus, qui injustè Decimas possidet, quia nimirum eas à non habente potestatem dandi accepit, si induci non possit, ut illas propriæ Ecclesiæ, ad quem pertinent, restituat, potest Decimas illas, non quidem transferre in alium Laicum: sed in Clericos, præsertim Religiosos, vel cuiuscunque voluerit Ecclesiæ illas dare, accedente tamen Episcopi consensu, prout habetur in *c. Cum Apostolica; 7. De his quæ sunt à Præl. sin. cons. cap. 7. c. ult. caus. 16. q. 1.* & dictum supra *cit. Tir. Suar. cit. c. 26. num. 11.* Ratio autem, cur requiratur Episcopi consensus, est, quia Laici de rebus Ecclesiasticis disponendi nullam habent facultatem, *c. 1. & seqq. c. Decimas; 39. caus. 16. q. 7.*

CXLVI. Cæterum licet Laici possint Decimas eis in Feudum perpetuò concessas, ante Concilium Lateranense, restituere illi Ecclesiæ, ad quam pertinebant, etiam sine consensu Episcopi, *cit. c. Cum Apostolica;* non tamen possunt alijs Ecclesijs, vel Religiosis, sive exemptis, sive non, huiusmodi Decimas dare, neque hi illas à Laicis accipere, si ne consensu Episcopi Diocesani, tamen Laici dicant, ipsos Religiosos sibi dictas Decimas dedisse in Feudum, prout statutum est in *c. 2. §. Sanè; h. t. in 6.* Ex quo sequitur, quod si tales Decimæ ante Conciliū Lateranense sunt ipsis Laicis concessæ in Feudum perpetuum, possunt Religiosi ab ipsis illas accipere, accedente tamen Episcopi consensu. Ratio est, quia si Laici possint Decimas, quas ab antiquo obtinent, pro arbitrio transferre in Religiosos, vel alios Clericos seculares, sæpe fingerent, se illas ab his, vel illis Religiosis, aut Clericis recognoscere in Feudum, ut ita ipsis illas Decimas dare possint, etiam sine consensu Episcopi, & sic Ecclesia propria, ad quam de Jure aliàs Decimæ illæ spectabant, illis defraudaretur, *Gl. in cit. c. Sanè; V. Assensu; Vivian. in Ration. ibid. Ad-*

ditur in *sine cit. §. Sanè;* Illas Decimas posse Religiosos recipere, vel acquirere à Laicis, quæ ante Concilium Lateranense (sub Alexandro III.) in Feudum perpetuò fuerunt concessæ. Ex quo infer-

rent Decimas, sine justo titulo, omnino debent illi Ecclesiæ restitui, ad quam antea pertinebant, nec posse, etiam cum consensu Episcopi, alijs Ecclesijs regularibus, vel secularibus applicari, ut colligitur ex *cit. §. Sanè; in fine,* & docet *Suar. cit. c. 26. in fine,* quamvis jam ante ab Urbano II. fuerit prohibitum, ne Prælati Papæ inferiores darent Decimas Laicis in Feudum perpetuum, tamen in dicto *§. Sanè,* approbantur, tanquam licitæ, omnes tales infeudationes Decimarum Laicis factæ, ante Concilium Lateranense, quod erat posterius Concilio Turonico, & Decreto Urbani II. Idque, vel quia Constitutio Urbani, quæ infeudationes antea factas sustinebat, per consuetudinem, ac veluti præscriptionem extincta fuit, usque ad tempora Concilij Lateranensis, ut putat *Suar. cit. c. 26. num. 6.* Vel quia ipsum Concilium permisit, ad vitanda scandala, ut Laici Decimas ante dictum Concilium in Feudum ipsis concessas, etsi illicitè, & contra prohibitionem Urbani II. possent, cum consensu Episcopi, in Religiosos transferre, ut sic utilitati Ecclesiarum cōsuleretur: non tamen Decimas deinceps concedendas, sicut in alijs materijs; Jus solet illicitè facta in præteritum tolerare, sed in futurum prohibere, ne deinceps, sine de cætero fiant, ut notat, *Barbosa. tr. de Offic. Paroch. p. 3. c. 28. §. 3. num. 62.*

CXLVII. Porro contra id, quod supra dictum est, Laicum ab antiquo justè possidentem Decimas, alteri Laico in Feudum dare, sive alterum in eo subinfeudare posse, objicit *Abbas in cit. c. Prohibemus;* in quo id cessurum in magnum præjudicium Ecclesiæ: nam si primus vasallus moriatur, sine hærede masculo, Feudum, quod aliàs per mortem ipsius ad Ecclesiam reversum fuisset, manebit apud secundum vasallum, sive subvasallum, ejusdemque descendentes masculi in perpetuum, quamdiu tales extant; quia spectato Jure communi, si vasallus subinfeudans moriatur, sine descendentes, & agnatis, qui in Feudo succedere possint, vel si per feloniam ab ipso commissam, Feudum aperiatur Domino, potest subvasallus illud retinere, si paratus sit, debita servitia, & obsequia, sicut primus vasallus, domino præstare, neque hinc revocare Feudum potest à vasallo, ut constat ex *c. Si vero; Lib. 2. feud. Tir. 9.* & est communis sententia. Sed responderetur in primis, quod hoc in praxi receptum non sit, teste *Clar. §. Feudum; qu. 32. num. 5.* Idque merito; quia alienum est à Jure communi, secundum quod, dissoluto jure concedentis, resolvitur etiam jus ejus, cui concessio facta est, *l. Lex; 31. ff. de pign. Deinde licet id in Feudis secularibus probabiliter locum habere possit, quia Dominus Feudum primò concedens, censetur vasallo tacite concessisse potestatem, illud liberè subinfeudandi alteri, si expressè illam non prohibuit, ut tradit *Rosenth. tr. de feud. c. 9. conclus. 49. in fine.* Attamen in Feudis Ecclesiasticis id non procedit, maxime in Decimis concessis in Feudum; quia cum talis infeudatio sit strictissimi juris, propter tacitum, vel præsumptum consensum concedentis Feudum, extendi non debet. Si tamen Prælatus, vel tempore factæ subfeudationis, vel tempore, quo Feudum Ecclesiæ suæ apertum est, expressè consensit, ut Sacerdos vasallus Decimarum Feudum retineat, si eadem servitia præstare, & ab Ecclesia illud recognoscere velit, censetur de novo ipsi Feudum*

dum concessum esse; quia Prælati potest Decimas in Feudum olim Laicis legitimè concessas, denuò alijs in Feudum concedere, ut docet *Clar. §. Feudum; qu. 13. n. 2.* ex communi Dd. sententia.

CXLVIII. Assertio 4. Laicus possidens Decimas non potest illas oppignorare alijs, sive Laicis, sive etiam Clericis, prout sumitur ex c. *Interdicimus*; 35. & *ult. h. r.* ubi Papa Gregorius IX. ait: Interdicimus omnibus personis Ecclesiasticis, ut Decimas detentas à Laicis, quæ ad alienas Ecclesias pertinent, in pignus accipere, ab iisdem Laicis non præsumant. Id verò dupliciter potest intelligi, primò, quòd nulla Ecclesiastica persona, Decimas, quas Laicus de facto, & injustè detinet, possit ab ipso in pignus accipere; quia de Jure spectant ad aliquam Ecclesiam, ut colligitur ex illis verbis, *ad alienas Ecclesias*: res autem, quæ in bonis nostris non sunt, sed alienæ, in pignus dare non possumus, l. *Filius*; 6. c. *Quæ res pign. oblig. poss.* Et quidem, nec cum consensu Episcopi, ejusmodi Decimæ dari possunt Clericis in pignus, ne Ecclesia iniquitatem Laici, eas injustè detinentis, approbare videatur, ut tradit *Jo. Andr. hic nu. 2.* & *Abb. in fine hujus cap.* Secundò, potest intelligi, quòd Laicus Decimas ab antiquo in Feudum sibi legitimè concessas, non possit alteri Ecclesiæ oppignorare, ut nimirum tales Decimæ citius perveniant ad Ecclesiam, ad quam de Jure spectant: quod tamen limitandum est, nisi Episcopi consensus accedat: si enim Laicus obtinens Decimas in Feudum, potest illas donare Ecclesiæ, vel Clerico, cum consensu Episcopi, juxta c. *Quæ Apostolica Sedis*; 7. *De his quæ sunt à Præl. c.* multò magis poterit illas oppignorare, cum consensu ejusdem; quia cui conceditur majus, videtur etiam minus esse concessum, *Innoc. in cit. c. ult. & ibid. Abb. n. 4.* talis verò consensus Episcopi requiritur, si Episcopus Decimas tanquam Dominus directus in Feudum concesserit, sine cujus consensu, res feudalis alteri pignori obligari non potest, alioquin verò non videtur jam in usu esse, ut requiratur consensus Episcopi dicentis, ad oppignorandum Decimas à Laico in Feudum obtentas.

CXLIX. Assertio 5. Potest per consuetudinem induci, vi cujus Laici liberè disponere possint de Decimis, sicut de bonis suis patrimonialibus, & non tantum in Feudum illas concedere: sed etiam vendere, permutare, donare, in dotem dare, & per judicium familiæ heriscundæ inter hæredes eas dividere possint, prout talis consuetudo extat in Regno Hispaniæ, & Galliæ, ut refert *Gutier. Lib. 1. præf. 99. q. 15. num. 7.* & *Barb. in Collect. in c. Prohibemus*; 19. nu. 7. h. r. Imò hujusmodi consuetudo etiam in Germania nostra in plurimis Decimis, quas Laici possident, viget, neque sine ingenti animarum damnatione, innumerorum contractuum everfione, potest damnari, vel rejici, ut ait *Gutier.* Siquidem tales Decimæ per legitimam Sedis Apostolicæ auctoritatem penitus à Titulis Clericalibus sint abstractæ, & separata, & Laicis in Feudum concessæ, v. g. alicui Regi, aut Principi, ut illas tanquam bona propria, & patrimonialia possideant: vel etiam si à tempore immemoriali, cum bona fide, ab ipsis Laicis tali modo sint possessæ, sine ullius contradictione: tunc enim in possessione sua relinquendi sunt (à qua se dimoveri non patiuntur) donec liquidè constet, hujusmodi

Decimas non legitimè, vel non tali modo ad ipsos Laicos pervenisse. Ratio est, quia consuetudo, sive possessio immemorialis habet vim præsumpti privilegij, vel alterius legitimæ concessionis factæ, sive inducit præsumptionem legitimi Tituli, & sufficientem ejus probationem, etiam si nunc probari, aut exhiberi non possit; ut docet *Suar. Lib. 1. c. 27. n. 3.* & *4. Covarr. Lib. 1. ref. c. 17. n. 5. §. Sed si dubitetur, Silu. V. Decimæ; qu. 10. dicto 2.* & sumitur ex l. *ult. ff. de aqua, & aqua pluv. arcend.* ibi: quibus auctoritatem vetustas daret, tamen si jus (Titulus scilicet, *Gothofr. ibid.*) non probaretur. Idemque dicendum, si Laici recognoscant Decimas, tanquam in Feudum sibi ab Ecclesia concessas: nam quamvis aliàs, spectato Jure communi Feudorum, vasallus non possit Decimas, vel alias res in Feudum concessas, sine consensu Domini, alienare, sub pœna amissionis Feudi: si tamen Laicus quispiam ab immemoriali tempore, cum bona fide, & sine contradictione, Decimas non tantum subinfendavit: sed etiam quovis modo liberè alienavit, sine consensu Domini directi, videlicet Ecclesiæ, vel Episcopi, v. g. ante Concilium Lateranense, à quo illas in Feudum recognoscit, hæc suâ possessione non debet privari, donec de contrario liquidè constet, ut patet ex dictis. Porro quòd Laici non possint, viâ solius præscriptionis, etiam cum bona fide, & possessione, seu detentione per tempus immemoriale, acquirere Jus percipiendi Decimas, quatenus spirituali Titulo annexum: imò neque quatenus Jus percipiendi Decimas à spirituali Titulo separatum est, & Jus quoddam temporale, dictum est supra *Lib. 2. Tit. 26. de præscript. Sect. 2. §. 2.* & docet *Suar. Lib. 1. c. 27. n. 3. Covarr. cit. c. 17. num. 6. §. Quare; Laym. cit. c. 6. num. 8. & 9.* & alij communiter.

CL. Postremò prædictis hoc loco addendum, quòd concessio, vel donatio Ecclesiæ, aut Decimarum, vel alterius Juris spiritualis à Laicis facta, non tribuat Titulum coloratum, & justam causam præscribendi, adeo, ut etiam Ecclesiastica persona possidentes Ecclesias, aut Decimas, vel aliud Jus spirituale: nullo unquam tempore præscribere possint, si se fundent super donatione, vel concessione Laici, etiam Regis, aut Principis, prout sumitur ex c. *Dudum*; 31. h. r. Nam ortâ controversiâ inter Episcopum Vespriensem, & Fratres Hospitalis Hierosolymitani, & Stephani, super Decimis, coram Papa Innocentio III. Is auditorem dedit Cardinalem: Episcopus tanquam actor petijt Decimas ex terris, quæ per rusticos Hospitaliorum intra Diocesi suam excoluntur, & insuper quasdam Ecclesias, quæ ab iisdem Hospitalarijs detinebantur, fundans intensionem suam in Jure communi. Sed Prior Hospitalis allegans præscriptionem in dictis Decimis, & Ecclesijs, dixit, se non teneri ad hæc Episcopo respondere. Re ad Papam delatâ, Is mandavit, ut idem Prior Titulum præscriptionis, quam allegaverat, probaret. Tum Prior exhibuit privilegium Regis, & Regina Hungariæ, qui Ecclesiam S. Stephani, ad quam dictæ Ecclesiæ, & Decimæ pertinebant, in perpetuam Eleemosynam Hospitali donationis titulo concesserunt: & præterea Scriptum exhibuit Papa Clementis, per quod probare volebat, dictam concessionem plenè confirmatam fuisse. Sed vicissim ex parte Episcopi replicatum fuit, quòd

Nun 3

quòd

» quod pars adversa non potuerit circa Decimas, &
 » Ecclesias à Rege, & Regina donatas, præscriptio-
 » nem opponere, quippe quæ nec ex donatione ipso-
 » rum initium valoris sui habere potuerit: neque à
 » dicta confirmatione tantum temporis effluerit, ut
 » posset præscriptio confirmari; ideòque Titulus ille
 » donationis Regis, & Reginæ ab ipso allegatus nul-
 » lus fuerit: cum sacrilegij crimen incurrat ille, qui
 » Ecclesias, vel Ecclesiasticum aliquid de manu Laici
 » acceperit. Contra confirmationem verò fuit op-
 » positum, quod cum ea facta fuerit confusè, & ver-
 » bis generalibus, Ecclesiam S. Stephani, cum om-
 » nibus Decimis, Ecclesijs, & alijs, quæ ad eandem
 » pertinent, confirmando; ideo per talem confirma-
 » tionem Jus Episcopale non tollitur, cum de eo ni-
 » hil in illa sit expressum, (prout habetur in integra
 » lectione hujus c.) Quare cum prædicti donatores
 » non potuerint alijs conferre, quæ ipsi de Jure pos-
 » sident non potuerunt, & per confirmationem Cle-
 » mentis Papæ, etiam si in authentico Instrumento
 » exhibeatur, Juri Episcopali nullatenus deroge-
 » tur. Idcirco Pontifex Innocentius per sententiam
 » prohibet, ne Fratres Hospitalis Episcopum in po-
 » sterum impedire præsumant, quò minus dictas De-
 » cimas percipiat, & pacificè possideat.

CLI. Porro explicatione hujus c. notandum primò. Clericus, vel alia persona Ecclesiastica potest quidem præscribere Ecclesias, & Decimas contra Episcopum loci, ita tamen ut probare debeat titulum, saltem coloratum possessionis suæ; cum Jus commune sterpito Episcopo contra ipsum, *Abb. hic num. 3.* Si tamen Clericus quispiam, vel Monasterium ab immemoriali tempore possideret, bonâ fide, Ecclesias, vel Decimas, non foret necessarius Titulus, vel ejus probatio; quia talis possessio inducit præsumptionem legitimi Tituli, imò etiam vim habet Tituli, si præscribens sit capax possidendi rem, vel jus, quod præscribit, *arg. l. 3. §. Aqua ductus; ff. de aqua quorid. & ex supra dictis patet.*

Notandum tertio. Laici non possunt concedere, sive donare Ecclesias, Decimas, & similia spiritualia Jura, in quacunque dignitate sint constituti; quia nemo potest dare, quod non habet, & pro non dato habetur, quod ab illo donatur, qui non potest de jure donare, *c. 5. in fine; de jure Patr. Gl. hic V. Non potuerint*: Laici autem jura spiritualia habere, aut possidere non possunt, ut dicitur in *cir. c. Dudum*; ergo nec alijs conferre.

Notandum tertio. Concessio, vel donatio juris decimandi, vel alterius similis juris spiritualis, à Laico facta, ita est nulla, ut nec legitimum Titulum, sive causam præscribendi tribuat, cujus ratio est; quia qui accipit Decimas à Laico, credens, talem concessionem, seu donationem validam, & justam esse, sive Laicos Decimas concedere posse, is errat in jure, error autem juris in præscriptione, seu usucapione non prodest, *l. Nunquam; 31. ff. de usucap.* Neque manifestus error juris potest cum bona fide consistere, qui enim contra Jura mercatur, bonam fidem non habere præsumitur, *Reg. jur. 82. in 6. l. Quemadmodum; 7. c. de agricol. l. 11. sine bona fide autem nulla potest currere præscriptio c. Vigilanti; §. c. Si diligenti; 17. c. Quoniam; 20. de præscripti Abb. in cir. c. Dudum; n. 6. h. t. Gl. in c. Apostolica; 9. V. Præscriptione de donat.*

CLII. Notandum quarto. Is, qui Ecclesiam, vel Decimas in spirituali Titulo fundatas, vel aliud Jus spirituale à Laico accipit, crimen sacrilegij committit; quia rem sacram, sine legitima auctoritate, usurpat, & accipit, *cir. c. Dudum; & Abb. ibid. n. 7.* Imò tales ipso jure sunt excommunicati, *c. Generalis 13. de elect.*

Notandum quinto. Per confirmationem Jurium, vel privilegiorum, quæ alicui competunt, v. g. Ordini Religioso, factam à Papa, in forma communi, vel sub terminis generalibus, v. g. confirmamus vobis Ecclesiam, cum Decimis, & omnibus ad eam pertinentibus, nullum infertur præjudicium personæ tertię, quò minus Monasterium v. g. probare debeat bona, vel jura illa ad se pertinere; quia verba talis confirmationis narrativa sunt, quæ tacitam conditionem in se continent, scilicet *Si ita est*, quòd hæc bona, vel jura ad vos pertineant. *Abb. in cir. c. Dudum, n. 8.* Sed neque talis confirmatio facta à Papa, in forma communi tribuit Titulum coloratum, & justam causam præscribendi, si Ecclesia Jus decimandi, vel aliud Jus spirituale accepit à Laico, prout sumitur ex *cir. c. Dudum*; quia talis confirmatio requirit Jus, ac Titulum, qui cum sit irritus, ob manifestum juris errorem, non potest inde oriri aliqua præscriptio, vel bona fides; secus est, si erratum fuerit solum in facto, ut quia putabatur v. g. Capitulum concessisse, *Abb. in cir. c. Dudum; n. 12. & 13.*

SECTIO VIII.

DE IVRE, QVOD COMPETIT Ecclesiæ, vel Clericis in Decimis, & quâ actione illæ exigi possunt. Item de Iudice, in causa Decimarum, ac pœnis non solventium Decimas.

§. I.

Quale Jus habeat Ecclesia, vel eius Rectores in Decimis, seu fructibus Decimarum?

CLIII. Supponendum est, quòd Decimæ sunt debite Ecclesiæ, ejusque Ministris ex justitia, quatenus solvi debent pro necessaria sustentatione Ministrorum Ecclesiæ. Et quidem etiam secundum determinationem factam ab Ecclesia, ut videlicet sint pars decima fructuum, debentur Decimæ ex justitia Parochis, alijsque Ministris Ecclesiæ à fidelibus, quia Ecclesia præcepto, sive Lege suâ eas determinando, constituit earum obligationem inter objectum justitiæ, sicut, si Lex Civilis taxet, & determinet certum pretium frumenti, illud ex justitia servandum est, ut docet *Suar. Lib. 1. de Relig. c. 36. n. 1.*

LIV. Assertio 1. Si sermo sit de Decimis, seu fructibus nondum decimatis, sive separatis à reliquis fructibus, Ecclesia, vel ejus Rectores, aut

Ministri non habent plenum, sive perfectum, & propriè dictum, ac rigorosum dominium eorundem, etiam pro indiviso: licet habeat non solum Jus personale ad illos, sed etiam Jus reale in illis, quale habet usufructuarius in fructibus nondum collectis, & perceptis, quod quasi dominium, sive utile dici potest, *Suar. cit. c. 36. n. 8.* Ratio primæ partis est, quia Decimæ, priusquàm sunt separatæ ab alijs partibus fructuum, sunt adhuc in bonis, sive dominio ejus, cuius sunt prædia, & fructus enim sequuntur dominum rei frugiferæ, ergo cum Ecclesia non habet dominium propriè dictum fructuum, qui ex fundo sunt enati, arg. l. 2. §. Si Decimam; ff. de pollicit. ubi dicitur: si Decimam quis bonorum vovit, Decima non prius esse in bonis definit (scilicet Domini fundi) quam fuerit separata: Ubi licet sermo sit de Decima debita ex voto, tamen eadem ratio est, de ea, quæ debetur ex præcepto; cum votum sit quasi lex quædam privata. Secunda pars colligitur ex c. Ex moderamine; 23. junct. Gl. V. Sibi vendicant; & c. Decimæ; 66. ibi: res alienas invasit, caus. 16. q. 1. Abb. in c. Commissum; 4. num. 4. & 5. h. t. *Suar. c. l. n. 8. & 14.* Idque probatur, quia apud quemcunque fructus indecimatati existunt, sive ad quemcunque pervenerint, potest Ecclesia immediate illas petere, ut colligitur ex c. Pastoralis; 28. h. t. ubi dicitur, fructus non posse alienari, nisi cum onere Decimarum, scilicet cum onere reali, quod ipsis fructibus veluti inhæret, & in c. Cum non sit; 33. eod. dicitur: eos, ad quos census, vel tributa ex fructibus indecimatatis pervenerint, cogendos esse, decimare Ecclesijs, quibus de jure debentur; quoniam res cum onere suo transit, quod signum est alicujus dominij, quia tunc tenetur emptor v. g. fructuum non decimarum, ratione rei acceptæ, illos restituere, saltem quoad decimam partem, ergo signum est illam Decimam esse illius Ecclesiæ, cui debetur: alioqui, si Ecclesia non haberet jus ex ipsis fructibus indecimatatis, jus decimandi non transiret cum ipsis fructibus, nec ad Decimas ex ijs solvendas teneretur emptor fructuum, cum quo Ecclesia, vel Parochus non tótatit: sed solum venditor obligatus maneret, ut ex alijs bonis suis satisfaciat Ecclesiæ, *Suar. cit. c. 36. n. 10.*

CLV. Assertio 2. Postquam fructus decimales à reliquis fructibus sunt separati, & designati, eorundem dominium directum, & utile, ad Ecclesiam spectat, etiam si actualis traditio, sive realis apprehensio nondum sit facta, juxta l. Ut inter; 23. & l. ult. C. de SS. Eccles. ubi habetur, quod dominium rerum Ecclesijs, vel alijs pijs locis venditarum, donatarum, vel alio titulo hujusmodi debitarum, statim, etiam ante traditionem, ipsis acquiratur, ob speciale privilegium, *Gl. in cit. c. Ex moderamine; 23. V. Sibi vendicant; Laym. Lib. 3. tr. 1. c. 5. nu. 8.*

§. II.

Quâ actione Ecclesia, vel eius loco, Parochus, aut Episcopus in Iudicio exigere possit Decimas sibi debitas?

CLVI. Assertio 1. Si moveatur quæstio, sive illa, de ipso jure decimandi, ad quem pertineat, tum

Ecclesia instituere debet actionem confessoriam utilem, per quam petitur, à Judice declarari, Jus decimandi sibi competere: est enim hæc actio realis, quæ datur Domino pro juribus incorporalibus, seu spiritualibus consequendis, sicut rei vindicatio competit domino pro rebus corporalibus obtinendis; Jus autem percipiendi Decimas, est sub dominio Ecclesiæ, idèoque hæc petere potest, ut sibi, tanquam ad se pertinet, adjudicetur, *Gl. in c. Tua; 26. V. Tributa; vers. Sed quâ actione; h. t. Abb. ibid. n. 11. Suar. cit. c. 36. n. 9.*

CLVII. Assertio 2. Si non de jure decimandi: sed de ipsis Decimis, sive fructibus decimalibus agatur, nondum separatim à fundo, vel reliquis fructibus, qui injustè detinentur, tum Ecclesia agere potest ad separationem, ac solutionem, non quidem propriè, ac strictè dictâ rei vindicatione, quæ soli domino competere solet: sed conditione ex Lege, seu Canone, quæ licet sit actio personalis, est tamen simul etiam in rem scripta, sive rei persecutoria, ita ut contra quemvis fructuum non decimarum possessorem institui possit, juxta c. Pastoralis; 28. h. t. & tradit *Gl. in cit. c. Moderamine; V. Sibi vendicant; in fine, Abb. in cit. c. Tua nobis; nu. 11. & 12.* Porro licet hæc conditio non sit propriè, ac strictè rei vindicatio; quia hæc dominium supponit, conditio autem nunquam competit ei, qui se dominum rei dicit: sed datur non domino, exceptâ conditione furtivâ, per quam etiam à domino agi potest contra furem, & ejus hæredem, idque in odium furis specialiter statutum est, §. Sic itaque Institut. de action. & tradit *Gl. in l. Certe; V. Certum petitur; ff. de reb. credit. & habetur etiam in l. ult. junct. Gl. V. Nisi furi; ff. Usufructuar. quemadmodum caveat.* Ubi dicitur, neminem posse condicere rem suam, nisi furi, id est, à fure: nihilominus tamen cum hæc conditio sit rei persecutoria, rectè etiam, non quidè directâ, sed utilis rei vindicatio appellari potest, ut ex *Gl. in §. Si quis in aliena; V. Utilis actio; Institut. de rer. divis.* notavit *Suar. cit. c. 36. n. 9.* quæ datur quasi domino, sive utile dominium in re habenti.

CLVIII. Assertio 3. Hæc conditio ex Canone competit Ecclesiæ, vel Parocho, non tantum contra quemvis Decimarum possessorem, sed etiam illum, qui fructus, sive adhuc solo hærentes, & à reliquis fructibus nondum separatos: sive jam separatos, & decimatos, per dolum, vel notabilem culpâ, seu negligentiam destruxit, vel perdidit, tunc enim agi potest ad æstimationem fructuum Decimalium, nempe ad id, quod spectatis alijs annis, Ecclesia solebat, & poterat percipere, cum Ecclesia ob culpam, vel negligentiam alterius, non debeat damnificari, §. Thom. 2. 2. qu. 87. art. 2. ad 4. Innoc. in c. Commissum; 4. h. t. & ibid. Io. Andr. n. 5. ubi etiam ait, talem destructorem non excusari, ob supervenientem postea calum grandinis, vel similem; quia ante jam dolum, vel culpam commisit, & satis est, quod fructus poterant non perire.

CLIX. Hinc inferitur primò, quod hæc conditio rei persecutoria longè sit utilior Ecclesiæ, quàm si directâ, & propriè dictâ vindicatio ei competeret, quippe quæ re destructâ extinguitur: non item dictâ conditio ex Canone, ut patet ex dictis. Quod si Decimæ alicui debeantur ex consuetudine, tum agi potest conditione ex Lege consuetudinariâ, approbatâ per Legem Canonicam, *Abb. in cit. c. Tua nobis; n. 11. h. t.*

Infertur 2. Parum referre, siue in libello Judici oblato dicatur, quod Ecclesia, cuius nomine Parochus agit, Decimas tanquam sibi debitas condicat, siue quod tanquam suas vendicer; nam uterque modus in Canonibus reperitur, & inspecto Jure Canonico, de nomine actionis parum curatur, cum non sit necesse exprimere nomen actionis in libello; c. *Dilecti* 6. de iudic. & notat *Hofstiens. in cit. c. Tua nobis*, V. Tenetur; h. t. dummodo aliàs petitio recte sit formata,

Infertur 3. Si dominus prædij Decimis obnoxij vendat, vel elocet illud colono, tali pacto, ut Ecclesia ab emptore, vel conductore Decimas consequi non possit, tum Ecclesia, vel ejus nomine Rector, aut Prælatus agere potest, contra ipsam dominum prædij, ut damnum illatum Ecclesie resarciat, & solvat æstimationem Decimarum; cum sit causa damni illati, sic paciscendo, ut docet *S. Thom. cit. q. 87. art. 2. ad 4. Suar. cit. c. 36. n. 15.*

CLX. Idque confirmatur ex eo, quia dominus prædij tenetur tali modo vendere, vel locare prædium, ut Ecclesia Decimis ex eo illo debitis non defraudetur, prout sumitur ex c. *In aliquibus*; 32. h. t. Nam cum in quibusdam Regionibus populi aliqui permixti essent, qui licet Christianorum nomine censerentur, tamen secundum ritus suos, Decimas solvere non consueverunt (qui videntur fuisse heretici, vel schismatici, ut notat *Abb. hic n. 1.*) His igitur quidam domini prædia sua excolenda tradebant, & ita Decimis defraudantes Ecclesias, ut majores ipsi inde reditus consequi possent. Quare Innocentius III. in Concilio Generali volens consulere Ecclesiarum indemnitati, statuit, ut ipsi domini illis personis, & tali modo sua prædia excolenda dent, ut Decimæ ex ijs, absque contradictione, & integrè persolvantur, & ad id, si necesse fuerit, per Ecclesiasticas censuras compellantur.

Ex quo colligit *Abb. hic num. 3.* Ecclesiam, ratione Decimarum, habere jus quoddam in ipso fundo, ob quod compellere potest dominum fundi, ut talibus colonis fundum locet, qui utiliter, & fideliter eum colant, ne Ecclesia Decimis fraudetur: quamvis aliàs dominus prædij non teneatur procurare, ut conductor, seu colonus Decimas solvat; cum hoc onus, non personæ domini: sed ipsi rei frugiferæ, & fructibus collectis cohæreat, ut supra dictum. Neque etiam per pactum, à domino fundi initum cum colono, vel etiam emptore, ut ipse ex fructibus perceptis ex fundo non sit obligatus solvere Decimas, præjudicatur Ecclesie; quin à quolibet possessore fundi possit petere Decimas, arg. l. *Inter*; 42. ff. de pact. quia est onus, quod ipsam rem consequitur, Gl. *hic V. Compellantur*; & *Abb. n. 6.*

CLXI. Porro hic præterea quaeritur, an Prælatus, vel Parochus exigere possit Decimas prædiales, non solum à domino, vel colono prædij, qui illas debet; sed etiam ab eo, qui prædium v. g. emit, siue à novo possessore prædij Decimas præteriti temporis à venditore, siue antiquo possessore non solutas. Respond. Probabilius est, novum possessorem solum teneri, ad solvendas Decimas futuri temporis, non autem præteriti, siue antea non solutas, ut docet *Suar. Lib. I. c. 38. n. 9. Canis. tr. de Decim. c. 4.*

n. 3. & seqq. *Laym. Lib. 4. tr. 4. c. 2. n. 5.* & alij contra *Abbat. in c. Cum homines*; 7. n. 6. & 10. *Andr. qui putant*, in optione Ecclesie esse, num novum, an vero antiquum possessorem convenire velit, & plures alios Canonistas. Ratio est; quia obligatio Decimarum per se non inhaeret fundo, ex quo solvantur Decimæ: sed solum respectivè, seu in ordine ad fructus, quibus per se, & immediatè inest onus Decimarum, ad quemcunque illi possessorem veniant. Quare si Titius v. g. fundum suum, ex quo Decimæ per plures annos non solvit, vendidit Cajo, non hic novus possessor, siue emptor fundi: sed antiquus possessor, siue venditor Titius, ratione Decimarum præteriti temporis, conveniri potest, ac debet; cum ipse fructus fundi præteritis annis perceperit, non emptor, ad quem fructus fundi non pervenerunt.

Non obstat, quod novus possessor fundi realitatis, seu tributarij, etiam ad præterita tributa, quæ soluta non fuerunt, antequam fundus ad ipsum perveniret, solvenda obligetur, l. *Imperatores*; 7. ff. de publican. At Decimæ tributa dicuntur egentium animarum, c. *De Decimæ*; 66. caus. 16. qu. 1. c. *Tua nobis*; h. t. Nam disparitas est, quoad hoc, sicut & plurimè alia, inter Decimas, & tributa, quod hæc secularibus, ipsos fundos ex juris dispositione afficiant, illæque ad novum possessorem fundi, etiam præteritorum tributorum, quæ soluta non fuerunt, obligant, quippe ipsi fundo inhærens, transeat: at Decimæ per se, & immediatè non afficiunt ipsos fundos: sed fructus, siue quatenus fundi fructus in se virtualiter continent, ut dictum. Neque verò Decimæ propriè sunt tributa: sed solum metaphorice, & per quandam similitudinem, & accommodationem, ut notat etiam Gl. *in cit. c. Tua nobis*; V. *Tributa*. Quod vel inde patet, quia si Dominus fundum suum alieni locat, hoc pacto, ut omnes fructus ad conductorem, seu colonum pertineant, reservatà sibi annua portione pecuniaria, ab ipso solvendâ, hoc casu, non fundi Dominus: sed colonus tantum, nomine Decimarum prædialium conveniri potest, quia Decimæ sunt onus fructuum, juxta c. *Pastoralis*; 28. ff. *Fructus*; h. t. & docet ipse etiam *Abb. in cit. c. Tua nobis*; h. t. nu. 14. Neque etiam c. *In aliquibus*; 32. & c. *De terris*; 16. h. t. & c. *Si quis Laicus*; 42. caus. 16. q. 1. quicquam obstant. Nam hi textus loquuntur de onere, seu obligatione præstandi Decimas fructibus in futurum percipiendis, ad quos obligatur quilibet possessor, ad quem fundus pervenit: non autem loquuntur de Decimis antiquis, & præteritis, hæc enim solvendæ sunt à possessore antiquo, qui illa fructus percepit, *Suar. c. l.* Denique non potest etiam dici, quod fundi sint jure pignoris, siue hypothecæ obligati pro Decimis præteritis; nam cum obligatio talis hypothecæ non proveniat ex conventionem, seu pacto, cum ipsi fideles ad hoc non se obligant Ecclesie, deberet esse tacite inducta ex dispositione ipsius Legis, seu Canonis, cujusmodi Lex Canonica non extat, quæ talem tacitam generalem hypothecam imposuerit omnibus bonis, seu prædijs fidelium, *Suar. cit. c.*

38. num. 2.

§. III.

Quis sit Judex competens in causa Decimarum, & quæ pœna Jure communi statuta sunt in eos, qui Decimas non solvunt, quas debent?

CLXII. Assertio 1. Si agatur judicio petitorio, & quæstio sit de jure, sive proprietate Decimarum, ad quem pertineat, tum ejus cognitio, etiam si incidenter tantum veniat in judicium, ad solum Ecclesiasticum Judicem pertinet. Est communis sententia apud *Suar. Lib. 1. de Decim. c. 38. n. 16. Barbos. in Collect. in c. Tua; 25. n. 2. h. t. & de offic. Paroch. c. 28. §. 4. n. 1.* Idemque est, si agatur de privilegio, vel immunitate à Decimis, vel si lites oriantur circa solutionem Decimarum, *Azor p. 1. Lib. 7. c. 25. q. 1. Suar. c. l. quia ipsi fructus Decimarum, etsi secundum se sint temporales, tamen sunt spirituali juri decimandi annexi. Ratio sumitur ex generali prohibitione juris, ut Laici Ecclesiastica negotia tractare non præsumant, c. 2. de judic. cum de rebus spiritualibus disponendi nullam habeant facultatem, c. Tua; 25. h. t. Quamvis probabile sit, si quæstio sit meri facti, v. g. an quis perceperit, vel solverit Decimas, non verò, an sint solvendæ, vel ex quibus fructibus solvi debeant, quòd de hoc etiam Laicus Judex cognoscere possit, ita ut sit causa mixti fori, *Barb. c. l.**

CLXIII. Extenditur autem primò. Quòd etiam illæ causæ Decimarum, quæ in Feudum concessæ sunt Sæcularibus, cognosci debeant à Judice Ecclesiastico; quia licet dominium fructuum decimalium spectet ad Laicos, illud tamen oritur, & dependet à jure Decimarum, quod est spirituale, ideo non potest Judex Laicus de illis cognoscere, *Azor cit. c. 25. q. 3. ubi tamen §. Ceterum; id limitat, nisi Decima auctoritate S. Pontificis omnino sint translata in Laicos, ut de illis, sicut de bonis temporalibus disponere possint, tunc enim non sunt amplius bona spiritualia, vel spiritualibus annexa, ut supra dictum, ideo de illis Judex sæcularis cognoscere potest.*

Extenditur secundò. Quòd etsi controversia sit de causa possessionis, sive de jure possidendi Decimas, solus Ecclesiasticus Judex de eo cognoscere possit, ut ex probabiliori sententia docet *Covarr. pract. qq. c. 35. n. 1. Barb. cit. §. 4. n. 3. & alii apud ipsum; quia possessio sumpta non pro nuda detentione rei: sed pro jure possidendi seu detinendi, in jure spirituali est spiritualis, de quo plura dicta sunt *supr. Lib. 2. Tit. 12. n. 18. & 19.**

CLXIV. Porro causæ Decimarum summarie sunt tractandæ in judicio, hoc est, simpliciter & de plano, ac sine strepitu, & figura judicii, *Clement. 2. de judic. nisi quòd sententia definitiva in scriptis sit ferenda, Clement. 2. de V. S. præsertim quando inter duas Ecclesias est controversia, super jure percipiendi Decimas, vel inter Clericos, quibus de jure debentur Decimæ, & eos, quiolvere debent, Barb. cit. c. 28. §. 4. num 5.*

CLXV. Assertio 2. Pœnæ Jure communi statutæ, in non solventes Decimas, quas debent, sunt, in-

primis, quòd excommunicari possint, ac debeant, c. *Pervenit; §. c. Ad hæc; 15. c. Ex parte; 21. c. Tu nobis; 26. c. In aliquibus; 32. h. t. Clem. 2. de judic. Ubi requiritur, ut præcedat monitio, ac denique Concilium Tridentinum Sess. 25. c. 12. de reform. præcipit, ut qui Decimas dare noluerint, aut subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, nec ab hoc crimine, nisi plenà restitutione secutà, absolvantur. Quod tamen *Sanch. Lib. 2. mor. c. 20. n. 19.* limitat, nisi ob impotentiam commodè restituere non possint, vel nisi remittantur Decimæ ab eo, cui debentur, *Azor cit. Lib. 7. c. 26. q. 9. post Navarr.* Deinde qui Decimas, quas debet solvere, injustè detinet, nec Ecclesiæ, ad quam spectant, restituit, Christianà sepulturâ privari debet, c. *Prohibemus; 19. & ibi Gl. fin. h. t. & dictum supr.**

CLXVI. Præterea in *Clem. Religiosi 1. h. t.* statuitur, ut Religiosi quicunque (etiam fœminæ, *Gl. hic V. Eodem*) novatum, aut alias Decimas Ecclesiis debitas, (de jure communi, vel singulari, *Gl. hic V. Debitas*) & ad eos ex jure, vel causâ aliquâ legitimâ non pertinentes, sibi vindicare, tanquam proprias, aut qui fraudibus vel malis artibus, aut pretextibus sibi usurpare præsumunt: vel non permittunt aut prohibent, Ecclesiis Decimas solvi ex animalibus suorum familiarium, vel pastorum, quæ suis propriis gregibus permiscet: vel ex animalibus, quæ in Ecclesiarum fraudem emunt, & tradunt venditoribus, vel aliis, ut ea teneant & custodiant. Hi inquam, Religiosi (aliud ergo in Sæcularibus Clericis, vel Laicis, ad quos hæc pœna non est extendenda, *Gl. hic V. Religiosi*) si admoniti ab iis, quorum id interest (nempe à Prælati, & Ministris illarum Ecclesiarum, quibus Decimæ debentur, *Gl. V. Intererit*) intra mentem à prædictis (scilicet prohibitione, fraudulenta emptione, & immixtione, vel traditione animalium, *Gl. hic V. Apræmissis*) aut si id, quod sibi injustè usui parant, Ecclesiis latis intra duos menses non restituerint, vel satisfecerint, sint, & tamdiu maneat ab officiis, administrationibus, & beneficiis suis suspensi, donec destiterint, & satisfecerint. Quòd si Religiosi hujusmodi administrationes & beneficia non habeant, sententiam excommunicationis incurrunt, à qua absolvi non possunt, nisi condignè satisfecerint, non obstantibus privilegiis quibuscunque: per quæ scilicet prædictæ sententiæ possent impediri: non autem privilegia ipsis concessa super Decimis tolluntur, *Gl. hic V. Quibuscunque.* Hæc autem excommunicatio nulli jure communi, est reservata, ut notat *Azor cit. c. 26. q. ult.* Ratio hujus Constitutionis est, quia tempore Concilii Viennensis Religiosi magis graviter, & frequentius in his delinquebant contra præceptum Decimarum, idòque severiore pœnâ coerceri debuerunt, *Gl. hic V. Religiosi.* Additur in fine hujus *Clement. §. Ceterum*, quòd prædicta non extendantur ad animalia, quæ tenent Donati, seu Oblati, ipsorum Religiosorum, qui cum effectu (non fictè) se, & sua Religioni donarunt, seu obulerunt.

CLXVII. Denique in *c. Discretion; 1. h. t. in 6. Gregorius IX.* mandat Fratribus Prædicatoribus, & Ministris, iisque severè prohibet, ne in suis sermonibus ad populum, vel alibi (in privatis collationibus, disputationibus, vel in Confessionibus audiendis, *Gl. hic V. Vel alibi*,) talia proponere in posterum præsumant, quæ Auditores à Decimarum, alia-

rumve rerum Ecclesiis debitarum (videlicet Primitiarum, Oblationum, portionum Canoniarum ex funeribus debitarum, *Gl. hic V. Aliarum rerum*) solutione retrahant, vel aliis animos Auditorum corrumpere possunt; quin potius verbo, & opere eodem informant, ut ad solutionem prædictorum promptâ voluntate sint intenti.

CLXVIII. Porro hoc decretum renovatum fuit in *Clement. cupientes 3. de pœnis*, & extensum ad omnes Religiosos, etiam non mendicantes, (non autem comprehendit Clericos seculares, & Laicos *Gl. ibid. V. Religiosos*) adjectâ insuper pœnâ excommunicationis, ipso facto, à transgressoribus incurrendâ. Ubi insuper Religiosis omnibus successivè præcipitur, ut certis Dominicis, & Festis diebus ibi nominatis, si populo prædicent, & de ea re à Rectoribus Ecclesiarum, vel earum Vicariis requisiti fuerint, Auditores, de solutione Decimarum facienda, expressè informare studeant: atque in Confessionibus audiendis pœnitentibus, qui Decimarum solutionem intermittunt, super ea re conscientiam faciant, alioquin si id scilicet omittant, ab officio prædicandi, ipso facto, sint, & maneant suspensi, donec pœnitentes super ea re (commodâ occasione oblata) admonuerint. Quod si prædicare præsumpserint, prædictâ negligentia, eo modo, quo dictum non expiata, excommunicationis sententiam, ipso facto, incurrunt. Quæ Constitutio ad Religiosos Monasteriorum, vel Rectores Ecclesiarum, qui Decimas percipiunt, non extenditur. De his censuris videri potest *Suar. dis. 23. de censur. Sec. 5. n. 37. & dis. 31. Sec. 6. n. 12. & 13.*

SECTIO IX.

DE PRIMITIIS, ET OBLATIONIBUS.

§. I.

De Primitiis.

Secunda pars Rubricæ hujus Tituli est, de Primitiis, de quibus breviter aliquid dicendum.

CLXIX. Queritur primò. Quid sint Primitiæ, & quomodo à Decimis distinguantur? Resp. Primitiæ dicuntur primi fructus agrorum, vinearum, hortorum, & arborum, ut colligitur ex *Lib. Exod. c. 23. V. 13. & 15. Numer. 18. V. 12. Deuter. c. 16. V. 2.* significatur autem hic, nomine Primitiarum, primi fructus tempore, non bonitate, id est, optimi, ut colligitur ex *c. 18. Numer. V. 13.* Ubi dicitur, *universa frugum initia, id est, primitias, quas gignit humus, &c.* *Suar. Lib. 1. de Divino cultu c. 8. n. 2.* In animalibus verò Primitiæ vocantur primogenita, ut colligitur ex *c. 13. Exod. V. 2.* *Sanctifica mihi omne primogenitum, quod aperit vulvam, tam de hominibus, quam de jumentis.* Quare Primitiæ distinguuntur à Decimis, primò, quia Primitiæ sunt primi fructus à terra, eo anno, collecti; Decimæ verò certa pars fructuum, videlicet decima, ut nomen ipsum præfert. Secundò, Primitiæ immediatè offeruntur Deo, in gratiarum actionem pro frugibus terræ, quamvis deinde etiam cedant in alimenta Sacerdotum, & Ministrorum Ecclesiæ. At verò Decimæ immediatè dantur Ministris Ecclesiæ, tanquam stipendium sustentationis ob spiritualia Ministeria, *Azor p. 1. Lib. 7. c. 27. q. 6. Less. Lib. 2. de just. c. 39. n. 30.*

CLXX. Queritur secundò. An & quo jure te-

neantur fideles, ad primitias solvendas, & an in certa quantitate? Resp. primò, nullum extat præceptum juris naturalis obligans, ad colendum Deum per oblationem primorum fructuum; quia potest Deus aliis modis & oblationibus coli, & exhiberi gratitudo erga ipsum: quamvis consentaneum sit rationi naturali, & honestum, ac conveniens, ut Deus etiam hac ratione colatur, tanquam Auctor omnium fructuum, quæ ipsius beneficio accipimus, *Suar. cit. c. 8. n. 4. & 6. S. Thom. 2. 2. q. 86. art. 4.* potest tamen etiam deus delis obligari, ad solvendas primitias, jure naturali, id aliquando necessarium foret ad sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, *Azor cit. c. 27. q. 5. Less. c. 1. n. 31.*

CLXXI. Resp. Secundò, Primitiæ olim omnium fructuum, ex præcepto Legis Divinæ scriptæ offerri debebant Deo, ut patet ex locis *S. Scripturæ supra cit. & Malach. c. 3. Vers. 8.* Ubi conqueritur Deus de Judæis, quòd Decimas, & Primitias non solverent: quamquam etiam in illa Veteri Lege, Primitias, quas de frugibus terræ Hebræi offerebant, non erant speculiter definitæ, in qua quantitate dari deberent: sed offerentium arbitrio id relictum fuit. Erat tamen traditio Hebræorum à Magistris seu Legis peritis eorum introducta, quòd qui plurimum dare vellent, ii quadragesimam partem fructuum: qui minimum, sexagesimam darent Sacerdotibus: ac proinde inter quadragesimam & sexagesimam liceret offerre, quod quisque voluisset: & quod in Pentateuchico decretum non erat (in qua nimirum quantitate Primitiæ offerri deberent) id Magistri Hebræorum specialiter, propter Sacerdotum avaritiam, definitum: ne amplius, quam partem sexagesimam in Primitiis offerendis exigere liceret, prout habetur in *c. 1. §. At verò Primitiæ; h. t. quod est desumptum ex S. Hieron. super c. 45. Ezech. & ex illo colligitur.*

CLXXII. Resp. Tertiò, in Lege nova Evangelica, olim quidem ex præcepto Juris Ecclesiastici solvi debebant Primitiæ Sacerdotibus, & Ministris Ecclesiæ, ut colligitur ex *c. Præter; 6. in fine dis. 32. & c. Reverentini; 65. caus. 16. q. 1. & c. 1. ead. caus. 7. & notat Gl. in cit. c. 1. V. In Primitiis; h. t. non tamen ex vi præcepti Legis Moisaicæ, quod jam cessavit obligare, cum non fuerit præceptum naturale, aut morale, sed merè positivum ac ceremoniale: sed solum ex præcepto Juris Ecclesiastici, ita tamen, ut semper liberum esset fidelibus, in qua quantitate primitias dare vellent; cum nulla unquam ab Ecclesia fuerit definita certa quantitas, nisi fortè ex consuetudine loci illa fuerit alicubi determinata, *Azor cit. c. 27. q. 4. Less. c. 1. n. 32. Suar. cit. Lib. 1. c. 8. n. 15.* Hodie verò obligatio solvendi Primitias in plerisque locis per desuetudinem est abolita; quia cum principaliter ab Ecclesia fuerit decreta, propter competentem sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, idè si illis aliunde, nempe ex Decimis, & aliis oblationibus fidelium necessaria alimenta non desint, nullum vetat, quò minus per contrariam consuetudinem obligatio solvendi Primitias potuerit abrogari, *Azor c. 1. q. 3. Suar. c. 1. n. 16.**

Cæterum spectato Jure communi, Primitiæ debent solvi illi Parochiæ, in qua prædia existunt, nisi consuetudo sit in contrarium; quia Primitiæ, sicut & Decimæ, sunt onus reale prædiorum, non personarum, idè quæ & Clerici, qui terras colunt, debent illas solvere, *Barb. de offic. Paroch. c. 27. n. 8. & 9. §. II. De*

§. II.

De Oblationibus.

CLXXIII. Tertia pars Rubricæ hujus Tituli est, de Oblationibus, pro cuius explicatione Notandum primò, nomen oblacionis tribus modis accipi potest. Primò, latè pro omni oblacione ad Divinum cultum facta; & ut sic etiam Decimas & Primitias comprehendit. Secundò, accipitur, prout quidem à Decimis & Primitiis distinguitur, ita tamen ut alia omnia dona seu munera, quæ sive per donationem inter vivos, sive mortis causâ, vel per legatum, aut ultimam voluntatem, Deo, & Ecclesiis, aliisque piis locis conferuntur, vel relinquuntur, sive sint res mobiles, sive immobiles, nomine oblacionum comprehendantur, quomodo accepit *S. Thom. 2. 2. q. 86. art. 1.* nam sicuti, quando aliquid homini datur, dicitur donatio: ita quando Deo & Ecclesiæ aliquid donatur, oblacio in jure vocatur, ut notat *Azor cit. c. 27. q. 8.* Tertiò, accipitur nomen oblacionis strictius, pro dono, quod fideles, sive per se, sive per Diaconum ad Altare offerunt, vel ad manus Sacerdotis deferunt, *Silvest. V. Decima, c. 2. Laym. Lib. 4. Tract. 6. c. 7. n. 1. & 2. Barb. de offic. Paroch. c. 24. n. 1. 2. & 3.*

Notandum secundò. Oblaciones strictè sumptæ distinguuntur tum à Decimis, tum à Primitiis; quia oblaciones immediate sunt Deo, religionis intuitu, sive Divini cultus causâ, licet postea in usum Ecclesiæ vel Ministrorum ejus cedant: Decimæ offeruntur etiam Deo, in recognitionem supremi dominii, quod sibi in res omnes reservavit, ita tamen ut principaliter per solvantur, tanquam stipendium debitum Ministris Ecclesiæ, ob spiritualia ministeria. Denique Primitiæ offeruntur Deo, in gratiarum actionem pro primis rebus fructibus, ejus beneficio provenientes. Et differunt ab oblacionibus, sicut genus à specie, quia omnes quidem Primitiæ sunt oblaciones quædam: sed non vice versâ, omnes oblaciones sunt Primitiæ, cum oblacio fiat etiam de rebus, quæ non sunt fructus, ut pecunia, canela, ornamenta &c. *Silv. c. l. Canis. Tract. de Decim. c. 19. n. 9. in fine, Barbof. in Rubr. ad hunc Tit. n. 5. & seqq.*

CLXXIV. Queritur primò. An Oblaciones, ex necessitate alicujus præcepti, sint præstandæ à fidelibus? Resp. nullum extat per se præceptum Ecclesiasticum de oblacionibus faciendis in Ecclesiâ: sed illæ voluntariè ac spontè præstantur; quia nullum reperitur in Jure Canonico decretum, absolute præcipiens oblaciones fieri: præceptum verò Veteris Testamenti, quippe carimoniale tantum jam cessavit, ut docet *S. Thom. cit. q. 86. art. 1. Silvest. V. Decima; q. 2. Azor cit. c. 27. q. 12. Suar. cit. Lib. 1. c. 5. n. 2. Barb. cit. c. 24. n. 9. & alii communiter.* Quare antiqui Canones, qui præcipere videntur, præstandas esse oblaciones, intelligi debent de illis oblacionibus, quæ ex aliquo titulo debentur Ecclesiis, & Clericis, cujusmodi titulos quatuor recenset *S. Th. c. l.* Primus est, quando oblacio debetur per modum censûs, seu pensionis, ratione conventionis prius factæ, ut cum alicui confertur fundus aliquis, sive in vita, sive in morte, cum eo onere, ut certis temporibus certas oblaciones faciat alicui Ecclesiæ. Secundus titulus est (qui à priore parum differt) quando quis per donationem inter vivos, vel legatum in testamento directè Ecclesiæ relinquat aliquam rem, sive mobilem, sive im-

mobilem. Tertius est, quando Ministri Ecclesiæ non habent congruam sustentationem, quo tamen titulo Parochiani non obligantur facere oblaciones in sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, nisi ipsi non solvant Decimas & Primitias sufficientes ad sustentationem eorum, nam si solvant, cessat hæc obligatio, *Suar. cit. c. 5. n. 7.* Deinde etiam non obligantur ad tales oblaciones Parochiani, si sint adeo pauperes, ut non possint tot, vel tantas oblaciones facere, quot sunt necessariæ ad Parochi sustentationem, tunc enim Episcopus providere debet Parocho ex aliis redditibus Ecclesiasticis, *Suar. c. l. n. 9.* Quartus titulus est, si longâ consuetudine obligatio inducta sit faciendi oblaciones, quia nimirum populus longo tempore, videlicet 10. annis, oblaciones in certis solennitatibus fecit, quales obligatione, sive intentione obligationis contrahenda, accedente saltem tacitâ approbatione Prælatorum Ecclesiasticorum: vel quia ipsi Rectores Ecclesiarum, seu Parochi longo tempore oblaciones, quasi debitas, à Parochianis exegerunt, & acceperunt, *Suar. c. l. n. 12. & alii Dd. communiter.* Idque probatur ex *c. Ad Apostolicam; 42. de Simon.* Ubi præcipitur, pias ac laudabiles consuetudines, piâ fidelium devotione introductas, videlicet offerendi aliquid pro exequiis defunctorum, vel benedictionibus nuptiarum, aut aliis similibus observari, & ab Episcopo loci Laicos ad id cogi posse. Addit tamen *S. Thom. c. l.* quod his casibus oblaciones quodammodo voluntariæ maneant, quoad quantitatem, & speciem rei oblatae. Porro si manifestè constiterit, oblaciones certis temporibus fieri, per modum liberæ devotionis, & merè liberaliter, non animo obligandi, talis consuetudo, etsi longo tempore frequentata, non inducit obligationem necessariâ illas faciendi etiam imposterum, *Azor c. l. q. 12.*

CLXXV. Queritur secundò. A quibus personis fieri, & accipi possint Ecclesiasticæ oblaciones? Resp. offerentes debent esse fideles baptizati, & ab Ecclesiâ non præcisi, sive excommunicati, ut ex communi docet *Suar. Lib. 1. c. 6. n. 2.* Idque sumitur ex *Clemente Romano Lib. 3. Constit. Apostol. c. 8. & Concilio Eliberitano c. 28. tom. 1. Concil.* Ubi sic habetur: *Episcopum placuit, ab eo, qui non communicat, munera accipere non debere.* Ratio est, quia offerre munera, præsertim in Ecclesiâ, vel ad Altare, eademque accipere, est quædam spiritualis & Ecclesiastica communicatio, quæ prohibita est cum excommunicatis, *Suar. c. l. n. 3.* Possunt autem etiam fœminæ admitti, ad offerendum super Altari, dum Sacrificium Missæ celebratur in Choro, nisi consuetudo id prohibeat, *Abb. in c. 1. n. 4. de vita & honest. Cleric.*

CLXXVI. Cæterum Jure Canonico specialiter prohibitum est, quibusdam personis oblaciones facere, & ab iisdem illas accipere, quas enumerat *Gl. in c. 2. dist. 90. V. Dona.* Veluti primò, ab usurariis, *c. 3. de usuris;* quia acquisita per usuram sunt aliena, idèque Deo offerri non possunt, sine sacrilegio, & novâ injustitiâ, & oblata restitui debent offerenti, ut illa vero domino restituatur, *Gl. fin. ibid. Suar. cit. c. 6. n. 6.* Secundò, à raptoribus, *c. 2. de raptor.* Ubi prohibetur, ne ullus Clericorum elemosynam raptoris accipiat. Tertiò, ab iis, qui pauperes opprimunt, *c. 2. dist. 90.* Quartò, à sacrilegis, *c. De viro; 17. caus. 12. q. 2.* Quintò, ab iis, qui servos suos ad ædes Sacras confugientes inde per vim extrahunt, *c. Minor; 8. caus. 17. q. 4.* Sextò, notoriè dissidentes, *c. c. 2. dist. 90.* Septimò, à penitentibus, qui ad tempus oblaciones

facere prohibentur, *c. Eos*; 118. *dis. 4.* Et hæc statuta sunt in pœnam criminis notorii, ac manifesti, ut non liceat oblationes à prædictis accipere, etsi fiant ex rebus aliis iuste possessis. Quæ pœna extendi non debet ad alios casus, etiamsi similes esse videantur; quia in pœnalibus Legibus non debet fieri extensio, *Gl. in cit. c. 2. V. Dona; dis. 90. Suar. cit. c. 6. n. 9.* His adde, quod à publicis meretricibus oblationes non sint recipiendæ; ob vitandum scandalum, ne Ecclesia videatur favere peccato eorum, si de mercede pro turpi opere accepto oblationem recipiat, ut docet *S. Thom. cit. q. 86. art. 3. ad 1.* Quare cessante scandalo, quia de illarum conversione, & pœnitentiâ publicè constat, nihil obstat, quò minus Ecclesia ex bonis illarum, quæ non iniuste, etsi inhonestè acquisiverunt, oblationes accipere possit, cum id nullo jure positivo prohibetur reperitur, *Suar. cit. c. 6. n. 8.*

CLXXVII. Ubi Notandum præterea primò. Quando SS. Canones à quibusdam peccatoribus publicis prohibent acceptare oblationes, id restringi debet ad illas tantum, quæ fiunt in Ecclesia, vel ad Altare: non autem intelligendum, de omni donatione facta Ecclesiæ inter vivos, vel per ultimam voluntatem, vel alio quovis modo, ut tradit *Gl. in cit. c. Eos, V. Etiam oblationes; de consecr. dis. 4. Suar. c. l. n. 10.*

Notandum secundò. Non tantum oblationes voluntariæ, ac spontaneæ: sed etiam necessariae, quæ ex consuetudine debentur, non sunt recipiendæ in Ecclesia ad Altare, vel si publicè offerantur, in manus Sacerdotis, in prædictis casibus jure prohibitis; quia absolute, & sine restrictione illas prohibent dicta jura seu Canones, & non sunt, si publicè fiant, acceptandæ, ut tales peccatores confundantur. Nihilominus tamen possunt oblationes debitæ ad sustentationem Ministrorum Ecclesiæ (sicut & Decimæ ac Primitivæ) ab hujusmodi publicis peccatoribus exigi privatim, ipsique compelli, ut illas tradant, extra Ecclesiam; quia illæ verè debentur, & modus ac locus, ut offerantur in Missa, vel in Ecclesia est valde accidentarius illi fini, *Suar. cit. c. 6. n. 11.*

CLXXVIII. Quæritur tertio. Ex quibus rebus oblationes Ecclesiasticæ fieri, & accipi possint? Resp. non possunt exiis, quæ iniuste sunt acquisitæ, & restitutioni obnoxie, *c. Causa*; 13. *de V. S.* & docet *S. Th. cit. q. 86. art. 3.* & idèd *Ecclesiast. 34.* dicitur, *immolantis ex iniquo, oblatio est maculata.* Sed neque ex iis rebus oblationes faciendæ sunt, vel accipiendæ, quæ iuste quidem sunt acquisitæ: sed vel ex iustitia, vel ex pietate, aut charitate aliis priore, aut potiore jure sunt debitæ. Ut si debitor ex bonis debitis faciat oblationes, cum damno creditorum, quibus postea non est solvendo: vel filius ex bonis necessariis ad sustentationem parentum graviter indigentium, quod reprehendit Christus *Mat. 15. V. 6.* Eadèmq. ratio est de parentibus, qui oblationem facere volunt ex rebus necessariis pro sustentatione filiorum. Denique etiamsi quis tales oblationes faciat Ecclesiæ, & non possit subvenire pauperibus in gravi inopiâ constitutis, illæ admittendæ non sunt, quia tunc Deus magis vult misericordiam, quam oblationem, *Mat. 9. Suar. cit. c. 6. n. 7.*

CLXXIX. Quæritur quarto. Quibus dari debeant oblationes, sive ad quos spectent? Resp. oblationes factæ in Ecclesiis pertinent ad Sacerdotes, seu Ministros Ecclesiæ, qui curam animarum habent, & Sacramenta

administrant populo, non solum, ut eas in suorum convertant: sed ut fideliter eas dispensent, partim applicando eas ad cultum Divinum, partim expendant in proprios usus, seu sustentationem, partim etiam in usus & sustentationem pauperum, ut docet *S. Th. cit. q. 86. art. 2. in corp. & alii communiter.*

Hinc inferitur primò. Oblationes factæ alicui Capellæ in Ecclesia Parochiali, vel alia existenti, non Capellano, sed Ecclesiæ, vel Parocho, aut Rectori illius debentur, nisi intuitu ipsius Capellæ, non Ecclesiæ Parochialis, donatas esse, appareat. In dubio autem oblationes, quæ fiunt in aliqua Capella, vel Altari, presumuntur fieri intuitu Ecclesiæ Parochialis, vel aliorum, in qua est Capella, *Barb. de offic. Paroch. c. 2. n. 22. & alii ab ipso cit.*

Inferitur secundò. Similiter oblationes, quæ fiunt in Capella, vel Oratorio sito intra fines Parochiæ, non Capellæ, vel Capellano: sed Ecclesiæ Parochiali, vel Parocho debentur, ut docet *Abb. in c. Pastoralis*; 9. *num. 2. de his, quæ fiunt à Prel. Azor. cit. c. 27. q. 1. Barb. c. l. n. 24.* & alii apud ipsum; quia tales oblationes fiunt Ecclesiis, earumque Rectoribus, ratione curæ animarum, & administrationis Sacramentorum, et hinc etiam oblationes, quæ fiunt celebranti in Ecclesia alienæ Parochiæ, non celebranti: sed Rectori Ecclesiæ illius cedunt, *Abb. c. l.* Excipe primò, nisi quid datum fuerit Sacerdoti celebranti, tanquam debitum stipendium laboris, & ministerii, tunc enim ad illum pertinet, *Azor c. l.* Excipe secundò, nisi Parochus celebret in aliena Parochia Missam v. g. pro sponso Parochiano suo, tunc enim oblationes cedunt celebranti; quia ejus contemplatione dantur, *Barb. c. l. n. 24.*

Inferitur tertio. Oblationes factæ ad imaginem depictam in pariete domus alicujus privatæ personæ, pertinent ad Ecclesiam Parochialem, & Parochum, intra cujus fines sita est illa domus; quia non fiunt domui privatæ: sed ad honorem, & cultum Dei, & Locis non est capax iurium, & proventuum ex rebus sacris, sive Religiosis provenientium, *Abb. in cit. c. Pastoralis*, n. 2. *Azor c. l. Barb. c. l. n. 26.* Ubi excipitur, si talis esset pauper.

Porro quamvis plures Dd. existiment, oblationes, quæ fiunt SS. Imaginibus, deberi Episcopo, non Parocho loci; verior tamen, & hodie communiter recepta sententia est, quod sive in Ecclesia Parochiali positæ sint hujusmodi Sacre imagines, sive extra illam, intra limites tamen Parochiæ, oblationes eis factæ ad Parochum spectant; quia Parochus jure communis habet fundatam intentionem in omnibus oblationibus, de novo obvenientibus intra fines Parochiæ, ut docet *Abb. in c. Quoniam*; 13. *n. 1. h. t.* nam cum Parochus sit quester, & medius inter Deum & populum, & ad eum pertineat Divina dogmata, & Sacramenta exhibere populo: ita vice versâ, ea quæ sunt populi, nempe peces, Sacrificia & oblationes quæ à populo Deo exhibentur, ad Parochum pertinent, ut docet *S. Th. cit. art. 2. in corp.* Excipi debet, nisi oblationes ex offerentium voluntate ad certum pium usum fuerint destinatæ, v. g. pro Missis dicendis, vel pro Fabrica Ecclesiæ, vel ut in pauperes erogentur, tunc enim voluntas eorum implenda est, ita tamen, ut administratio, seu dispensatio talium oblationum etiam ad Parochum spectet, *Abb. in cit. c. Pastoralis*, n. 2. *Barb. c. l. n. 30.*

Inferitur quarto. Oblationes, quæ fiunt in Ecclesia Ca-

sua Cathedrali, non ad Episcopum: sed ad Archipresbyterum ejusdem Ecclesiæ, qui curam animarum immediatam, & administrationem Sacramentorum habet, pertinent, ideòque fundatam habet jure communi intentionem, in omnibus oblationibus ibi factis, etiam privativè ad Episcopum, sive eo excluso, *Abb. in cit. c. Quoniam; n. 1.* Episcopo verò solùm debentur illæ oblationes, quæ fiunt in Diocesi in locis, quæ non sunt intra certam Parochiam, *Abb. c. l. n. 2. Barb. c. l. n. 27. & 29.*

Inferitur quintò. Consuetudo legitimè præscripta, ut oblationes non acquirantur Ecclesiæ Parochiali vel Parocho: sed alteri Ecclesiæ, vel personæ Ecclesiasticæ, est valida, ut constat ex c. *Cum inter; 29. de V. S.* atque hinc oblationes, quæ fiunt Neomystis, dum celebrant primam Missam, non acquiruntur Ecclesiæ Parochiali, etiam si in illa Primitias suas celebrent: sed ipsismet Sacerdotibus; quia sic habet consuetudo ubique locorum, & ex mente offerentium, censentur hujusmodi oblationes fieri, contemplatione novi Sacerdotis, *Fagnan. in c. Pastoralis; 9. de his quæ fiunt à Prelatis & c. n. 36. & 2. seqq.*

CLXXX. Cæterùm prædictis addendum primò, etiam Religiosi sunt capaces, recipiendi oblationes Ecclesiasticas, & quidem tribus modis, ut tradit *S. Th. cit. art. 2. ad 2. 1.* si sint Ministri Altaris, tunc possunt recipere oblationes sponte factas. Secundò, si annexam habeant curam animarum, seu Parochiam, tunc enim etiam oblationes debitas accipere possunt, tanquam Ecclesiæ Rectores. Quamvis autem Religiosi sint capaces oblationum, per se tamen, & spectato Jure communi, nullum jus habent ad oblationes: sed hæc etiam in eorum Ecclesiis factæ, de jure pertinent ad Parochiam, intra quam eorum Ecclesiæ sunt constitutæ, nisi ex privilegio Papæ ipsi concessum sit jus ad ob-

lationes accipiendas, vel nisi contra Parochos tale jus legitimè præscripserint, ut docet *Azor cit. c. 27. q. 13. in fine.*

Addendum secundò. Laici sæculares non sunt capaces juris percipiendi oblationes Ecclesiasticas, ut constat ex c. *Quamvis; 17. h. t.* Ubi prohibetur ne Laico Decimæ, & oblationes concedantur à Prælati Ecclesiæ, & in c. *ult. caus. 10. q. 1.* Damasus Papa prohibet, ne ullo modo oblationes fidelium, quæ intra Ecclesias fiunt, sub Laicorum dominio detineantur, *Azor cit. c. 27. q. 15.* Ratio est, quia jus ad oblationes, sive ad res, quæ offeruntur ad honorem & cultum Divinum, est spirituale, & quodammodo Divinum, ideòque Laicis competere non potest, licet ipsæ res oblatæ, præsertim mobiles, si consecratæ non sint, possint sæcularibus donari, vendi, vel alio modo in illorum usum converti, *Suar. cit. c. 7. n. 3.* Et hinc non potest Episcopus concedere Laico jus liberè disponendi de oblationibus, quæ fiunt ad imaginem ante aedes ipsius collocatam; cum hoc sit jus spirituale, cujus Laicus est incapax, *Abb. in cit. c. Quoniam; n. 1. h. t.* Secus verò dicendum, de Laicis Religiosis, ut sunt Conversi Ordinum, & Professi Ordinum Militarium, hi enim sunt personæ Ecclesiasticæ, ideòque capaces jurium spiritualium ad Ecclesias, Decimas, oblationes &c., ut constat ex c. *Dudum; 31. h. t.* & consequenter etiam jura spiritualia possidere, & præscribere possunt, ut notat *Gl. in c. Ex eo; 32. §. In Ecclesiis in fine de Elect. in 6.* Ex dictis inferitur, quòd Laici sæculares, nec per consuetudinem acquirere possunt jus recipiendi oblationes Ecclesiasticas; cum sint ejus incapaces. Excipe, nisi fuerit alicubi consuetudo introducta, per quam in Festo Purificationis B. V. Laici accipiant candelas benedictas à Clericis, talis enim consuetudo valet, *Suar. cit. c. 7. n. 20. Barb. cit. c. 24. n. 6.*

TITVLVS XXXI.

DE REGULARIBUS, ET TRANS-EUNTIBUS AD RELIGIONEM.

Duo sunt personarum Ecclesiasticarum genera, Clericorum, & Regularium. Cùm ergo hæcenus de primo genere actum sit, ordo requirit, ut nunc etiam de altero genere, videlicet de Regularibus agatur. Extat hic Titulus etiam in Sexto, Clementinis, & Extravagantibus communibus.

SECTIO I.

DE ESSENTIA STATUS Religiosi in communi, ejusque proprietatibus, & institutione.

§. I.

Quid sit status Religiosus, & quam requirantur ad substantiam vere, & propria Religiosis?

I.

Remittendum primò. Religio tripliciter accipitur, primò, prout est virtus, cujus est proprium Deo cultum debitum exhibere. Secundò, pro Communitate, seu Universitate verum Deum ritè colentium per fidem, vel etiam bona opera, & sic comprehendit omnes Christianos seu fideles, unde dicitur Religio Christiana. Tertio, pro Communitate, quæ per specialem vivendi modum se Deo, ejusque obsequio dedicat, *Silvest. V. Religio; 1. in princ.* Præmittendum secundò, Religio tertio modo sumpta, sive Status Religiosus, prout comprehendit omnes, qui per

Ooo 3

specia-